

Модельна навчальна програма «Українська мова»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Одним з основних предметів, що вивчаються в спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для дітей з інтелектуальними порушеннями, є українська мова. Українська мова – це державна мова України, основний засіб спілкування її народу. Вільне володіння нею сприяє духовному вдосконаленню здобувачів освіти, розвитку їхньої національної самосвідомості, відкриває підростаючому поколінню можливості та шляхи особистісної реалізації в різних сферах людської діяльності. Як навчальний предмет, українська мова виконує функції пізнання і об'єкту пізнання, засобу корекції та розвитку особистості, її самовираження.

Українська мова – шкільний предмет, що входить до мовно-літературної галузі. Метою мовно-літературної освітньої галузі є розвиток компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які володіють літературною українською мовою, читають інформаційні й художні тексти, зокрема класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних), здатні спілкуватися мовами корінних народів і національних меншин, іноземними мовами для духовного, культурного й національного самовираження та міжкультурного діалогу, для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтацій і ставлень.

Зважаючи на роль української мови в суспільстві, особистісному й професійному становленні людини, цей предмет є ключовим у своїй галузі та в системі освіти.

Модельна програма змінює пріоритети у формуванні змісту, структури й результатів навчання. Адже вивчення української мови передбачає не тільки засвоєння певної системи знань теорії мови, формування вмій і навичок, а й особистісний розвиток здобувачів освіти, набуття духовно-морального досвіду, що сприятиме їхній соціалізації та успішному перейманню суспільного досвіду. Знання мають стати інструментом у розв'язанні життєвих проблем, засобом особистісного розвитку, успішного професійного становлення та облаштування свого життя. Здобувач освіти має стати суб'єктом освітнього процесу. Освіта, розвиток, виховання мають здійснюватися на принципах партнерства і співробітництва усіх суб'єктів освітнього процесу.

Програма укладена відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 898 від 30 вересня 2020 року та наказу Міністерства освіти і науки України № 1317 від

07 грудня 2021 року «Про затвердження типової освітньої програми для 5-10 (11) класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами».

Мета модельної навчальної програми з української мови для 5-6 класів спрямована на розкриття індивідуальних пізнавальних можливостей кожного здобувача освіти, формування компетентного мовця, носія духовності, культури й традицій українського народу, реалізацію мети та загальних цілей освітньої галузі, визначених у Державному стандарті середньої освіти.

Зазначена мета передбачає здійснення навчальної, розвивальної, корекційної і виховної функцій освітнього змісту навчального предмета. Для досягнення цієї мети найбільш відповідним є компетентнісний підхід до навчання української мови. Основними завданнями навчання української мови дітей з інтелектуальними порушеннями 5 – 6 класів є:

- виховання свідомого прагнення до вивчення української мови;
 - зосередження уваги учнів на суттєвому в навчальному матеріалі;
 - навчання усному і писемному мовленню;
 - формування умінь спілкуватися у різних життєвих ситуаціях;
 - формування вміння та навички слухання, читання, письма й говоріння українською мовою;
 - розвиток пізнавальної активності;
 - розвиток діалогічного й монологічного мовлення;
 - формування вмінь працювати з різними видами та джерелами інформації;
 - вироблення достатніх орфографічних і пунктуаційних навичок;
 - корекція психофізичних недоліків;
 - корекція пізнавальних процесів й інтелектуальних умінь
- орієнтування в завданні, способів виконання завдань;
- корекція мовленнєвого розвитку;
 - виховання любові та поваги до державної мови;

- прищеплення етичних і моральних рис поведінки;
- формування духовного світу здобувачів освіти.

Мета курсу досягається вирішенням завдань, щодо реалізації обов'язкових результатів навчання мовно- літературної освітньої галузі, які передбачають, що здобувач освіти:

взаємодіє з іншими особами в усній формі, сприймає і використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях; сприймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, зокрема інформаційних та художніх текстах класичної та сучасної художньої літератури, медіа текстах, та використовує інформацію для збагачення власного досвіду і духовного розвитку; у разі потреби взаємодіє з іншими особами в цифровому просторі, дотримується норм літературної мови; висловлює власні думки, почуття, ставлення та ідеї, взаємодіє з іншими особами в письмовій формі, зокрема інтерпретуючи інформаційні та художні тексти класичної та сучасної художньої літератури; у разі потреби взаємодіє з іншими особами в цифровому просторі, дотримується норм літературної мови; досліджує індивідуальне мовлення, використовує мову для власної мовної творчості, спостерігає за мовними талітературними явищами, аналізує їх.

Програма ґрунтується на таких принципах:

- практична спрямованість та комунікативна орієнтація навчання;
- взаємозв'язок комунікативних, освітніх, корекційних і виховних завдань;
- розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності.

Досягнення обов'язкових результатів навчання учнів з мовно-літературної освітньої галузі визначається на основі компетентнісного підходу. Компетентнісний потенціал курсу «Українська мова (5-6 класи)» відповідає компетентнісному потенціалу мовно-літературної освітньої галузі, який полягає у розвитку на уроках української мови всіх ключових компетентностей, визначених Державним стандартом базової середньої освіти, а саме:

- вільне володіння державною мовою;
- здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами;

- математична компетентність;
- компетентності в галузі природничих наук, техніки та технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя;
- громадянські та соціальні компетентності;
- культурна компетентність;
- підприємливість та фінансова грамотність.

Програма структурована за I циклом – 5-6 класи – адаптаційний цикл базової загальної середньої освіти.

Програма побудована за лінійно-концентричним принципом із дотриманням дидактичних принципів корекційної спрямованості, доступності, послідовності, системності, доцільності, достатності, наступності, наочності у навчанні. Подача нового матеріалу здійснюється від простого до складного, базується на уже відомому та в тісному зв'язку з ним. Завдання підібрано так, щоб їхній зміст дозволяв формувати ключові життєві компетентності.

Засобами досягнення очікуваних результатів є тексти підручників, тексти художніх творів із літератури, які вивчаються у відповідному класі, медіа матеріали, навчальні й практичні посібники, компетентнісно орієнтовані методики.

Основні змістові лінії програми: мовленнєва, мовна, соціокультурна, діяльнісна. Мовленнєва лінія охоплює зміст роботи з формування умінь і навичок сприймати усне й писемне мовлення, відтворювати його, працювати з усними і письмовими висловлюваннями різних типів, стилів і жанрів мовлення. Здобувачам освіти необхідно засвоїти зміст понять мова й мовлення, адресат і адресант мовлення, монолог та діалог, український мовленнєвий етикет. На уроках потрібно приділити достатньо уваги розвиткові діалогічного мовлення, підвищенню культури мовлення.

Мовна лінія – це курс мовної системи, яка подає мовознавчі поняття, правила орфографії та пунктуації, якими мають оволодіти здобувачі освіти для поліпшення власного мовлення. Вона забезпечує певний обсяг знань з мови,

зумовлює систематичне збагачення словникового запасу й граматичної будови мовлення учнів, удосконалення мовних і мовленнєвих умінь і навичок.

Соціокультурна лінія проводиться головним чином у змісті практичних завдань і вправ, які містять підручники або обирають чи складають, у разі потреби, самі вчителі. Ця лінія покликана сприяти формуванню національно свідомої, освіченої особистості, яка володіє державною мовою, усвідомлює себе представником своєї нації та може сповна реалізувати свої здібності, потреби, права. Для цього учитель повинен підібрати такі тексти, що ознайомлять здобувачів освіти з історією, звичаями, традиціями, ремеслами, духовною культурою українського народу, загальнолюдськими моральними нормами.

Діяльнісна лінія відображає систематичний розвиток усвідомлення здобувачами освіти структури власної пізнавальної діяльності. Реалізується вона через систему вправ і завдань комплексного характеру. Пріоритетною умовою до реалізації модельної програми є використання на уроці деяких практичних видів діяльності, наприклад: інтерактивних, дослідницьких, проєктних. А це в свою чергу забезпечить формування діяльнісної складової освітньої програми.

Програма ґрунтується на визначених Державним стандартом ціннісних орієнтирах, а саме:

- повага до особистості здобувача освіти та визнання пріоритету його інтересів, досвіду, власного вибору, прагнень, ставлення у визначенні мети та організації освітнього процесу, підтримка пізнавального інтересу та наполегливості;
- забезпечення рівного доступу кожного здобувача освіти до освіти без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу;
- дотримання принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності;
- становлення вільної особистості здобувача освіти, підтримка його самостійності, підприємливості та ініціативності, розвиток критичного мислення та впевненості в собі;
- формування культури здорового способу життя здобувача освіти, створення умов для забезпечення його гармонійного фізичного та психічного розвитку, добробуту;

- створення освітнього середовища, в якому забезпечено атмосферу довіри, без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу;
- утвердження людської гідності, чесності, милосердя, доброти, справедливості, співпереживання, взаємоповаги і взаємодопомоги, поваги до прав і свобод людини, здатності до конструктивної взаємодії здобувачів освіти між собою та з дорослими;
- формування у здобувачів освіти активної громадянської позиції, патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій, державної мови;
- виховання у здобувачів освіти любові до рідного краю, відповідального ставлення до довкілля.

Модельна навчальна програма – це документ, що визначає зміст навчального предмета, рекомендовані види навчальної діяльності, очікувані результати навчання здобувачів освіти, а також спрямованість корекційно-розвиткової роботи. Визначена кількість годин не є сталою. Вчитель може самостійно визначати кількість навчальних годин, враховуючи компетентнісний підхід та індивідуальні можливості здобувачів освіти.

5 клас			
Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
Назва змістової лінії, розділу, теми			
Мовна змістова лінія			
<p style="text-align: center;">Вступ</p> <p>Українська мова в житті українців</p>	<ul style="list-style-type: none"> - записування речень, висловлювань; відповіді на запитання; сприйняття й усвідомлення тексту, що містить нову інформацію; - колективне складання ланцюжка-продовження твердження «Моя мова – калинова, ...»; - збагачення словникового запасу. 	<p>Учень/учениця: сприймає усну інформацію;</p> <p>розуміє з допомогою значення мови в житті та діяльності українців;</p> <p>висловлює думки та почуття в усній формі; з допомогою</p> <p>намагається формувати активну життєву позицію;</p> <p>реагує на почуте, уточнюючи важливі для розуміння деталі; пам'ятає, що</p> <p>українська мова -</p>	<p>формування ціннісних орієнтацій, системи ставлень до людей, світу, себе та відповідних поведінкових вчинків і звичок;</p> <p>формування пізнавальної функції мовлення;</p> <p>розвиток пізнавальних здібностей.</p>

		<p>державна мова України; відповідає на запитання за змістом прочитаного та прослуханого; використовує з допомогою українську мову як засіб формування світогляду; прагне під контролем активно послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.</p>	
<p>Повторення вивченого в початкових класах Алфавіт. Правопис дзвінких і глухих, твердих та м'яких приголосних. Поділ слів на склади. Вживання апострофа після б, п, в, м, ф перед я, ю, є, ї.</p>	<p>бесіда; виявлення помилок у застосуванні алфавіту; упорядкування за алфавітом імен членів родини, однокласників, героїв мультфільмів; дидактичні ігри; виконання артикуляційних</p>	<p>Учень/учениця: має уявлення про алфавіт; знає та правильно вимовляє алфавітні назви букв (з допомогою вчителя) ; розрізняє голосні та приголосні звуки;</p>	<p>Розвиток і корекція фонематичного слуху; корекція зорово-слухового сприймання; корекція пізнавальних процесів; формування комунікативних умінь та бажання брати участь у колективних завданнях; активізація комунікативної</p>

<p>Спільнокореневі слова. Ненаголошені голосні в коренях слів. Вживання великої букви у словах.</p>	<p>вправ (приговорювання скоромовок, чистомовок); словниковий диктант; добирання спільнокореневих слів; вправа «Займи позицію»; вибірковий диктант; складання карти «Ріки України(рідного краю)»; індивідуальна робота; групова робота; збагачення словникового запасу.</p>	<p>намагається дотримуватися правопису дзвінких і глухих, твердих і м'яких приголосних у словах; поділяє слова на склади (з допомогою вчителя); вміє правильно записувати та переносити слова (за зразком та з допомогою вчителя); розрізняє, правильно пише слова з апострофом, спільнокореневі слова, правильно вимовляє ці слова (з допомогою вчителя); дотримується правил вживання великої букви у словах (за зразком та</p>	<p>ініціативи; формування вмінь контролю та самоконтролю під час виконання усних і письмових завдань.</p>
		самостійно).	

<p>Лексикологія Лексичне значення слова. Групи слів за значенням: синоніми, антоніми.</p>	<p>– пояснення лексичного значення слова; пошук інформації в Інтернеті; робота в парах, групах; -проговорення, запам'ятовування нових слів та пошук ситуацій, що передбачають застосування нових слів; робота з деформованим текстом; читання й переказування тексту, що містить нові слова; інтерактивні вправи; навчальні ігри; створення малюнків до визначеної групи слів; створення власного медіа продукту; екскурсія в шкільну бібліотеку; складання речень з опорними словами на певну</p>	<p>Учень/учениця: розрізняє групи слів за значенням (з допомогою); вчиться комунікувати грамотно і безпечно в інформаційному просторі; порівнює групи слів за значенням (з допомогою вчителя); формулює власну думку, добирає прості докази, дотримується послідовності викладення думок; пояснює значення загальноживаних слів, добирає слова на певну тему (з допомогою); прагне зрозуміти та відтворити зміст</p>	<p>Концентрація уваги на навчальному матеріалі, його аналіз; поповнення словникового запасу словами різних тематичних груп із різним лексичним значенням; виявлення пізнавальної активності; уміння орієнтуватися у своїй роботі на зразок, точно копіювати його; адекватне вживання в мовленні синонімів та антонімів; виправлення недоліків мовлення.</p>
---	--	--	---

	<p>тему; складання усного опису предмета (телефона, рюкзака, квітки), використовуючи синоніми, антоніми; збагачення словникового запасу.</p>	<p>почутого повідомлення; використовує (з допомогою) вербальні та невербальні засоби в різноманітних міжособистісних, соціальних і культурних контекстах; намагається розрізнити слова, протилежні та подібні за значенням та використовувати їх у власному мовленні; вчиться замінювати слова у словосполученнях та реченнях словами подібного значення (за зразком); вчиться регулювати власні емоції в комунікації;</p>	
--	--	--	--

		дотримується культури мовлення (з допомогою вчителя).	
<p>Слово Будова слова Корінь, закінчення, префікс, суфікс – значущі частини слова. Корінь слова. Спільнокореневі слова, що відносяться до різних частин мови. Закінчення слів. Розрізнення префіксів і прийменників (практично).</p>	<p>– спостереження за мовленням учителя, ведучих улюблених телепередач; приговорювання чистомовок, скоромовок, виконання артикуляційних вправ; словесні ігри; практичні завдання пошукового характеру; визначення спільного лексичного значення спільнокореневих слів, що належать до різних частин мови; добір спільнокореневих слів; складання речень, що містять спільнокореневі слова; розбір слів за будовою; пошук ситуацій, що потребують застосування</p>	<p>Учень/учениця: під контролем та за зразком розрізняє значущі частини слова, наводить приклади; під контролем дотримується правопису спільнокореневих слів, що відносяться до різних частин мови; на письмі розрізняє префікси і прийменники (з допомогою вчителя); під контролем та з допомогою дотримується культури писемного мовлення; складає речення з</p>	<p>Зосередження уваги на предметі діяльності; сприймання, аналіз, порівняння та класифікування частин слова; запам'ятовування їх назв; поповнення активного словника спільнокореневими словами, адекватне вживання їх у мовленні; формування уміння користуватися правилом для виконання завдання; корекція пізнавальних процесів й інтелектуальних умінь орієнтування в завданні, способів виконання завдань; виявлення вольових зусиль для запам'ятовування назв частин слова, їх виділення.</p>

	<p>вивченої теми; читання тексту художнього стилю; розгадування і складання ребусів, основою яких є малюнок – корінь слова; утворення нових слів за зразком з допомогою різних значущих частин слова; збагачення словникового запасу.</p>	<p>використанням слів із суфіксами і префіксами; порівнює та використовує в своєму мовленні спільнокореневі слова (з допомогою вчителя).</p>	
<p>Частини мови Роль частин мови в реченні. Основні способи розрізнення частин мови (слова, що означають назви, дії, ознаки та кількість предметів) в реченні за запитаннями, узгодження їх (практично).</p> <p>Іменник Загальне поняття про</p>	<p>інтерактивні вправи; робота в парах, групах; дидактичні ігри; обмін думками на теми, пов'язані з ціннісними орієнтирами; розв'язування кросвордів; виписування слів, пояснення належності їх до частини мови; доповнення речень словами; збагачення словникового запасу.</p>	<p>Учень/учениця: розпізнає слова під час письма, знає, на які запитання відповідають частини мови, наводить приклади; дотримується правопису частин мови з іншими словами в реченні (з допомогою вчителя); намагається зрозуміти значення</p>	<p>Розвиток пізнавальних здібностей; збагачення мовлення словами, що належать до різних частин мови; розвиток пізнавальної активності, вольових зусиль на основі засвоєння частин мови; розвиток розумових операцій аналізу й узагальнення.</p>

<p>іменник. Іменники, що означають назви істот і неістот. Власні і загальні іменники. Велика літера у власних іменниках. Число іменників. Рід іменників. Відмінки іменників. Відмінювання іменників за відмінками (практично).</p>	<p>– розпізнавання в тексті частин мови; групування іменників за вказаною ознакою; виявлення в тексті незнайомих іменників, з'ясування їх лексичного значення; словникові ігри; навчально-пізнавальні ігри; створення маршруту віртуальної екскурсії «Дорога до школи» з використанням іменників власних назв; робота з деформованим текстом; пошук інформації в Інтернеті; складання добірки пісень, у текстах яких є власні назви; збагачення словникового запасу.</p>	<p>інформації, здобутої з прочитаного чи прослуханого тексту; читає художні тексти відповідно до мети читання; виявляє прагнення покращувати власне мовлення, використовуючи різні частини мови(за зразком). Учень/учениця: знаходить іменники серед інших частин мови в реченні, наводить приклади; розрізняє власні і загальні іменники; під контролем дотримується вживання на письмі великої букви у власних іменниках;</p>	<p>Удосконалення сприймання на основі вмінь розрізняти різні категорії іменників; збагачення словника іменниковою лексикою адекватне використання її в усному та писемному мовленні; уточнення вмінь виконувати практичні завдання за словесною інструкцією вчителя; формування віри в успіх; корекція пізнавальних процесів й інтелектуальних умінь орієнтування в завданні, способів виконання завдань.</p>
---	--	--	---

		<p>помічає орфографічні помилки (без термінології, з допомогою); пояснює осмислено правила; розрізняє число іменників; визначає рід іменників; змінює іменники за відмінками (з допомогою вчителя); вчиться використовувати сучасні цифрові технології для розширення читацького досвіду та кола читацьких інтересів; дотримується правильного вживання в мовленні іменників в однині або в множині;</p>	
--	--	--	--

		<p>вживає іменники у різних відмінках та прагне дотримуватися правил вживання на письмі великої букви у власних іменниках (з допомогою вчителя).</p>	
<p>Речення Головні члени речення – підмет і присудок. Другорядні члени речення (практично), без вживання термінології. Встановлення зв'язку між словами в реченнях (з допомогою запитань). Побудова речень за поданими словами (підметом, присудком, другорядними членами речення) з використанням ілюстрацій, серії сюжетних малюнків, предметів. Види речень за метою</p>	<p>розрізнення межі речень; складання речень на задану тему з використанням малюнків, ілюстрацій; практичні завдання пошукового характеру; пояснення важливості розділових знаків; навчально-пізнавальні ігри; усне висловлювання на задану тему; створення карти знань; графічний запис речення; підкреслення членів речення;</p>	<p>Учень/учениця: розрізняє з допомогою головні і другорядні члени речення (без вживання термінології, практично); будує речення, використовуючи предметний та ілюстративний матеріал; вчиться презентувати власні ідеї, бачення; встановлює з допомогою запитань</p>	<p>Розвиток пам'яті на основі пригадування властивостей речення; удосконалення мисленневих процесів порівняння, аналізу, синтезу, класифікації, узагальнення; розвиток мовлення на основі використання різноманітної наочності; корекція мовленнєвого розвитку; розвиток самосвідомості; формування конструктивних навичок спілкування; формування вмінь контролю та самоконтролю.</p>

<p>исловлювання: розповідні, питальні, спонукальні. Розділові знаки у кінці речень. Інтонування речень, різних за метою висловлювання. Складання різних за метою висловлювання речень на дану тему з допомогою сюжетних малюнків та ілюстрацій.</p>	<p>поширення речень другорядними членами (без термінології); відповіді на питання до тексту; складання висловлень за малюнком, ілюстрацією; доповнення речень за поданим початком; робота з деформованим текстом; відновлення прислів'їв із певної групи слів; написання смс-повідомлень із використанням різних за метою висловлювання речень; виразне читання речень відповідно до мети та інтонації; сприйняття речень на слух з метою визначення речень за метою висловлювання; створення казки про головні члени речення;</p>	<p>зв'язки слів у реченні (за зразком та з допомогою); намагається розрізнити речення за метою висловлювання; вчиться доречно вживати в мовленні речення різні за метою висловлювання; під контролем складає висловлення за малюнком, описаною ситуацією, з опорою на допоміжні матеріали; дотримується вживання розділових знаків у кінці речень; розставляє розділові знаки в кінці речень (з допомогою вчителя); уміє інтонувати різні за метою</p>	
	<p>- збагачення словникового запасу.</p>	<p>висловлювання речення (наслідує</p>	

		<p>вчителя); складає різні за метою висловлювання речення на задану тему та з урахуванням мети і ситуації спілкування (з допомогою вчителя); регулює власні емоції в комунікації; дотримується охайності записів; використовує ефективно надану допомогу.</p>	
<p>Повторення вивченого протягом року. Іменник як частина мови Головні та другорядні члени речення</p> <p>Види речень за метою</p>	<p>різні види диктантів; ігрові методи; пошук інформації в Інтернеті; інтерактивні вправи; складання схем; виразне читання речень, різних за метою</p>	<p>Учень/учениця: визначає іменники за запитаннями; визначає число, рід іменників; вчиться відмінювати іменники за відмінками; виділяє головні та</p>	<p>Розвиток пізнавальних здібностей; формування позитивного ставлення до навчання; корекція недоліків пізнавальних процесів.</p>

висловлювання	висловлювання; доповнення речень за поданим початком.	другорядні члени речення; розрізняє речення за метою висловлювання, дотримується правильної їх вимови.	
МОВЛЕННЕВА ЗМІСТОВА ЛІНІЯ			
<p>Види мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання, письмо.</p> <p>Загальне уявлення про спілкування і мовлення.</p> <p>Мовлення – основний засіб спілкування людей. Основні правила спілкування (практично). Вживання слів ввічливості під час різних ситуацій спілкування.</p> <p>Діалогічне і монологічне мовлення.</p> <p>Ознайомлення з вимогами до</p>	<p>формування читацького інтересу; читання тексту вголос, сприйняття та аналіз прочитаного, відповіді на запитання за змістом прочитаного; роз'язання ситуаційних завдань; колективне складання пам'ятного словничка найпоширеніших етикетних формул (привітання, прощання, вибачення, висловлення вдячності); складання та</p>	<p>має уявлення про види мовленнєвої діяльності (з допомогою вчителя); дотримується під контролем основних правил спілкування; усвідомлює основні правила спілкування (з допомогою); спілкується з урахуванням особливостей інших людей; використовує вербальні та</p>	<p>Корекція пізнавальних процесів; корекція емоційного стану; формування вмінь діалогічного і монологічного мовлення; дотримання основних правил спілкування; розвиток толерантності у спілкуванні, адекватного реагування на зауваження; розвиток вміння вчитися, проявляти ініціативу, лідерство; виправлення недоліків мовлення.</p>

<p>мовлення: правильність, логічна послідовність, змістовність. Тема висловлювання.</p> <p>ТЕКСТ</p> <p>Заголовок тексту. Поділ тексту на абзаци.</p> <p>Відтворення змісту тексту.</p> <p>Відновлення деформованого тексту.</p> <p>Складання тексту з поданих частин на основі заголовка і зачину; зачину і основної частини; заголовка, плану і серії сюжетних малюнків.</p> <p>Поділ текстів на логічно завершені частини за даним планом.</p> <p>Складання простого плану тексту.</p> <p>Типи мовлення: розповідь, опис (практично).</p>	<p>розігрування телефонних розмов; інсценування байки, що містить діалог; складання діалогів, висловлювань із дотриманням вимог до культури мовлення; збагачення словникового запасу.</p> <p>пошук інформації в Інтернеті; сприймання та аналіз прочитаного чи прослуханого тексту; пошукова словникова робота; добирання заголовка до тексту;</p>	<p>невербальні засоби для ефективної комунікації</p> <p>із співрозмовниками; прагне доброзичливо висловлювати своє ставлення до думок інших осіб; прагне до ненасильницької комунікації; розрізняє діалогічне та монологічне мовлення, знаходить приклади в текстах (з допомогою); намагається дотримуватися вимог до мовлення під час усного висловлювання; має поняття про тему та мету висловлювання (з допомогою вчителя);</p>	<p>Розвиток сприймання, мислення, пам'яті на основі пригадування складових частин тексту; формування вміння спілкуватися в соцмережах;</p>
--	--	--	--

<p>Сприймання чужого мовлення. Аудіювання Читання, прослуховування запропонованого вчителем тексту (розповідь, опис); різних жанрів мовлення (казка, загадка, прислів'я, приказка, легенда, вірш, оповідання). Добір ілюстрацій до мовленнєвого матеріалу. Замальовки за змістом сприйнятого тексту.</p> <p>Говоріння та читання Відтворення готового тексту. Виразне читання текстів описового і розповідного характеру (мовчки, вголос). Переказ (усний) тексту за даним планом. Вибірковий (усний) переказ</p>	<p>формулювання теми й головної думки; поділ тексту на смислові частини; робота з деформованим текстом; визначення ключових слів у тексті; аналіз будови тексту; колективне складання простого плану; визначення типів мовлення; обмін думками на теми, пов'язані з ціннісними орієнтирами.</p> <p>сприйняття тексту на слух, розуміння нескладних текстів, що належать до вивчених типів і жанрів мовлення; робота з тестовими</p>	<p>уважно вислуховує інструкцію щодо виконання завдання, дотримується її під час виконання завдання (під контролем).</p> <p>Учень/учениця: має потребу в читанні рідною мовою; розрізняє заголовки (назву) і зміст тексту, з допомогою вміє добирати заголовки до даного тексту; ділить текст на абзаци, з допомогою складає простий план; переказує прочитаний текст (з допомогою); вчиться</p>	<p>збагачення мовлення літературознавчими термінами, що стосуються тексту; розвиток мовлення на основі зразків різних типів мовлення; формування ціннісних орієнтацій, системи ставлень до людей, світу, себе та відповідних поведінкових вчинків і звичок; формування витривалості, стресостійкості, гнучкості.</p> <p>Розвиток уваги на основі прослуховування мовлення вчителя; сприйняття й розуміння почутого;</p>
--	---	--	---

<p>художнього тексту. Переказ тексту розповідного характеру (письмовий) з допомогою вчителя за простим планом. Створення власних висловлювань.</p> <p>Діалог Створення діалогу відповідно до запропонованої ситуації спілкування, пов'язаної з життєвим досвідом учнів.</p> <p>Писемне мовлення Списування тексту після попереднього аналізу. Написання під диктування речень і текстів. Складання речень за запитаннями, малюнками на</p>	<p>запитаннями; обговорення тексту; створення діалогічних та монологічних висловлювань; усний опис малюнка, що ілюструє прослуханий текст; добір ілюстрацій до тексту.</p> <p>переказування змісту тексту; виразне читання текстів (розповідь, опис); розвиток техніки читання вголос та мовчки на основі виучуваного матеріалу; переказ тексту за серією малюнків; усний повний та вибірково переказ художнього тексту; письмовий переказ тексту за простим планом; складання висловлення</p>	<p>використовувати потенціал художніх текстів щодо висвітлення діяльності людини як частини природи; знаходить (з допомогою) у почутому повідомленні відповіді на поставлені запитання; зіставляє інформацію про прочитане із власним досвідом (з допомогою); дотримується основних вимог до мовлення; з допомогою відновлює деформований текст; аналізує будову тексту, виділяє зачин, основну частину і</p>	<p>розвиток мовлення на основі усного переказу поданих текстів; виправлення недоліків мовлення; корекція мовленнєвого розвитку; розвиток вольових зусиль і наполегливості для запам'ятовування і відтворення змісту прослуханого чи прочитаного тексту; розвиток діалогічного мовлення; корекція пізнавальних процесів на основі запропонованої ситуації спілкування; дотримання певних культурних норм, навичок культури спілкування; корекція емоційно-вольової сфери на основі запропонованих текстів; розвиток і корекція ділового мовлення на основі роботи з листом та вітальною листівкою.</p>
--	--	---	---

<p>визначену тему. Робота з деформованим реченням. Ділове мовлення Підпис листівки. Написання листа рідним.</p>	<p>за поданими опорними словами; складання висловлення за коміксом; інсценування байки, що містить діалог; складання та розігрування діалогів в онлайн- середовищі відповідно до запропонованої ситуації спілкування, пов'язаної із життєвим досвідом учнів із використанням етикетних формул або за ілюстрацією чи коміксом; аналіз будови тексту; списування тексту; робота з деформованим реченням; створення нескладних графічних продуктів із</p>	<p>кінцівку (з допомогою); визначає ключові слова в почутому повідомленні; вчиться висловлювати своє ставлення до змісту почутого повідомлення (за зразком); проєктує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в тексті (з допомогою); формулює запитання, щоб уточнити розуміння почутого повідомлення; намагається характеризувати порушені в тексті проблеми; вчиться</p>	
---	---	---	--

	<p>використанням тексту; відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого;</p> <p>екскурсія на пошту; розгляд конверта; аналіз зразка листа; написання листа до улюбленого письменника, друга, дідуся; підписання конверта; введення в монологічне мовлення найпоширеніших етикетних формул спілкування.</p>	<p>використовувати сучасні цифрові технології для розширення читацького досвіду та кола читацьких інтересів; намагається встановити актуальність і несуперечливість інформації в тексті (з допомогою вчителя); доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб; складає текст з допомогою вчителя і самостійно за допоміжними словами та ілюстративним матеріалом; намагається висловлювати свої</p>	
--	---	---	--

		<p>думки, почуття в усній та письмовій формі рідною мовою (з допомогою);</p> <p>з допомогою практично розрізняє типи мовлення.</p> <p>Учень/учениця: під контролем намагається зрозуміти зміст сприйнятого на слух та під час читання тексту, з допомогою відповідає на запитання до тексту;</p> <p>з допомогою вчителя виконує завдання (ділить текст на частини, знаходить указані частини, підбирає малюнок до тексту, вибирає один із запропонованих варіантів відповіді на</p>	
--	--	---	--

		<p>запитання за текстом тощо).</p> <p>Учень/учениця: з допомогою та під контролем намагається дотримуватися вимог виразного читання текстів різних типів мовлення; з допомогою бере участь в обговоренні нескладних питань, висловлює власну думку, переказує зміст прочитаного з допомогою поданого плану; під контролем читає вголос та мовчки тексти підручника і тексти, запропоновані вчителем; з допомогою</p>	
--	--	--	--

		<p>дотримується плану тексту під час його переказу; з допомогою намагається вибірково переказувати прослуханий чи прочитаний текст; за завданням учителя з допомогою переказує вказані ним епізоди (частини) прочитаного (прослуханого) тексту. Учень/учениця: намагається розрізнити діалог і монолог; з допомогою формулює тему висловлювання; включається в діалог з учителем, учнями; під керівництвом учителя бере участь у</p>	
--	--	--	--

		<p>розігруванні діалогів певного обсягу (орієнтовно 2-4 репліки для двох учнів) відповідно до запропонованої ситуації спілкування (за зразком, готовими репліками, опорними словами, малюнками); уважно слухає діалогічні висловлювання, зважаючи на мету та умови спілкування; виявляє активність у спілкуванні.</p> <p>Учень/учениця: читає мовчки нескладні за змістом тексти; розуміє ситуацію, описану в прочитаному творі (з допомогою вчителя);</p>	
--	--	--	--

		<p>за завданням учителя вибирає в тексті певні частини змісту, влучні слова та вислови, які характеризують дійових осіб, події, картини природи тощо (разом із учителем);</p> <p>переглядає текст і знаходить у ньому вказані елементи (слова, написані з великої літери, слова з апострофом тощо);</p> <p>здійснює (з допомогою) самооцінку результатів діяльності. Читає виразно вголос цілими словами з поступовим переходом до фразового читання доступні за змістом тексти; читає вголос</p>	
--	--	---	--

		<p>слова і прості речення з доступних текстів у повільному темпі, з допомогою та самостійно розуміє їх зміст.</p> <p>Учень/учениця: списує тексти без помилок після попереднього аналізу; пише під диктування доступні речення і тексти; складає і записує прості речення за запитаннями, малюнками (з допомогою вчителя); з допомогою вчителя упорядковує деформовані речення (слова даються в правильній граматичній формі),</p>	
--	--	--	--

		<p>записує їх; з допомогою вчителя доповнює речення відповідним змісту словом. Учень/учениця: під контролем та з допомогою підписує вітальну листівку, пробує писати листа рідним; дотримується на письмі правил граматики та пунктуації (під контролем).</p>	
--	--	---	--

Модельна навчальна програма «Українська література»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Модельна навчальна програма з української літератури для дітей з інтелектуальними порушеннями розроблена на основі Державного стандарту базової середньої освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898) базується на цінностях Нової української школи.

Навчальний предмет «Українська література» забезпечує реалізацію частини вимог до обов'язкових результатів навчання мовно-літературної освітньої галузі, сприяє формуванню культурно-пізнавальних інтересів, розвиває комунікативні, творчі уміння, допомагає формувати емоційно-ціннісний досвід, поглиблює погляди на культурні традиції, утверджує гідність і самоповагу.

Українська література як навчальний предмет невіддільна від мовної освіти. У художньому тексті проявляються такі важливі функції мови, а саме:

- інформаційна;
- пізнавальна;
- експресивна;
- емоційна;
- естетична.

У художніх творах представлено широкий спектр різноманітних комунікативних позицій, стратегій і тактик, а мовленнєве спілкування відображено у всьому різноманітті та складності.

Мета вивчення української літератури в 5-6 класах для дітей з інтелектуальними порушеннями для адаптаційного циклу – сформувати основи читацької культури, мотивації до читання, прищепити інтерес до книги, навчити сприймати художній твір як явище мистецтва, сприяти розумовому розвитку учнів та корекції його недоліків засобами художньої літератури, творчій самореалізації.

Навчання української літератури у 5-6 класах спрямоване на формування загальних умінь, визначених Державним стандартом базової середньої освіти, а саме: сприймати, критично оцінювати інформацію в художніх текстах різних жанрів та використовувати інформацію для збагачення власного досвіду і духовного розвитку, висловлювати власні думки, почуття, взаємодіяти з іншими особами в усній і письмовій формі, взаємодіяти з іншими особами в цифровому просторі, дотримуватися норм літературної мови, сприймати і використовувати інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях.

Завдання вивчення української літератури:

розвиток навички читання, читацької самостійності, вироблення вмінь працювати з текстами різних жанрів, типів і стилів мовлення, розвиток уміння і навички мовленнєвої діяльності, збагачення словникового запасу, формування уміння працювати з різними видами інформації, розвиток і корекція пізнавальних процесів, виховання засобами літератури любові до України, її мови, прилучення до кращих літературних надбань.

Добір змістового наповнення програми ґрунтується на дотриманні дидактичних принципів доступності, послідовності, системності, доцільності, достатності, наступності в навчанні. Оновлений зміст подається зважаючи на такі чинники: відповідність матеріалу розумовим і фізичним особливостям учнів; послідовність практичного засвоєння літературознавчих понять; системне розміщення матеріалу, що забезпечує адекватність його сприймання, розуміння, запам'ятовування з подальшим усвідомленням для використання в навчанні та життєдіяльності; реалізація у змісті системи моральних, етичних і художньо-естетичних уявлень, що відповідають вимогам виховання національно свідомих громадян України.

Програма створює умови для формування наскрізних умінь, відповідно до пункту 9 Державного стандарту базової середньої освіти. Особлива увага зосереджена на формуванні міцної навички читання, розвитку уміння читати з розумінням, що «передбачає здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання й усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або відтворення технічними пристроями, що охоплює, зокрема, уміння виявляти приховану й очевидну інформацію».

Програма спрямована на формування наскрізних умінь, спільних для всіх ключових компетентностей.

Структура модельної програми, її змістове наповнення передбачають урахування вікових особливостей учнів із порушеннями інтелектуального розвитку, психології сприйняття дитиною творів художньої літератури, розвиток навички читання, смисловий і структурний аналіз тексту, художньо-естетичний розвиток, елементи літературознавчої пропедевтики, а також специфіку сучасного інформаційно-комунікативного простору.

Підібрані в програмі тексти для опрацювання дають можливість не тільки розширити коло читання, а й продовжити формувати та удосконалювати читацьку діяльність школярів відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти.

Програма побудована за тематико-хронологічним принципом.

Основою для відбору художніх текстів були:

пізнавальний, корекційний, виховний і ціннісний потенціал твору;

відповідність форми і змісту віковим інтересам та інтелектуальним можливостям учнів;

збалансованість між доступністю творів учнівському сприйняттю і розумінню та вимогам сучасної літературознавчої науки (у доборі текстів, їх структуруванні, формуванні їх доступності); жанрово-видова, стильова різноманітність творів; естетичні потреби сучасних учнів.

У змісті програми виокремлено 2 блоки читання: а) твори, обов'язкові для опрацювання у класі; б) твори для позакласного читання.

Робота з текстами спрямована на усвідомлене прочитання, осмислене сприйняття та відтворення прочитаного, переказуванні матеріалу, що вивчається, обговоренні вражень від читання.

Особлива увага звертається на розуміння учнями змісту тексту твору. Для учнів із порушеннями інтелектуального розвитку характерні порушення сприймання, розуміння й усвідомлення навчального матеріалу. Розуміння прочитаного полягає в умінні знаходити істотні зв'язки (причинно-наслідкові, часові, просторові) у зображеному, класифікувати, диференціювати істотне й неістотне, порівнювати, узагальнювати, висловлювати особисте ставлення до зображених подій, до героїв, їх вчинків. Сприймання і розуміння тексту твору полягає у взаємодії мотиваційного, змістового й операційного компонентів діяльності учня.

Значна увага приділяється роботі з текстом після його прочитання. Це визначення причинно-наслідкових, часових і просторових зв'язків для розуміння смислу тексту твору, визначення теми, головної думки, виявлення оцінного ставлення до героїв, їх вчинків, зображених подій.

Робота над розумінням прочитаного передбачає розвиток умінь усвідомлювати фактичний зміст тексту. Свідченням розуміння є не лише вміння переказувати близько до змісту тексту, але й перефразувати його, виокремлювати певні фрагменти тексту, частково змінювати послідовність викладу без порушення логіки змісту, скорочувати чи розширювати зміст тексту. Читаючи з розумінням та осмислюючи текст, учні розвивають зв'язне мовлення, основні навички читання, зокрема, поглиблюють уміння виділяти головне і другорядне, критично оцінювати прочитане тощо.

Складовою частиною предмета «Українська література» є позакласне читання. Мета його – ознайомити учнів із доступною їм художньою та науково-пізнавальною літературою, розширювати знання про творчість письменників і поетів, закріпити читацькі інтереси, розвивати здатність до самостійної читацької діяльності для задоволення різних потреб читача, формувати уміння самостійно працювати з різними видами і джерелами інформації, відпрацьовувати комунікативні уміння, критичне мислення, безпечне користування медіазасобами.

Позакласне читання у 5-6 класах проводиться один раз на місяць. Твори для позакласного читання подано для кожного розділу модельної навчальної програми.

Усі художні тексти об'єднані у такі тематичні блоки:

5 клас: «Пора до школи – осінь панує довкола», «Ти дім мій рідний, Україно!», «Барвисте минуле українського народу», «Чарівний сад хурделиці-зими», «Раз добром зігрите серце вік не прохолоне», «Співає веснянка пісню тепла», «Світ навколо нас», «Кошик українських казок».

6 клас: « А вже літечко минуло», «Казка – наче той горіх», «Мудрість байки», «Як не любить той край!», «Світ дитинства».

Кожен розділ охоплює теми, які створюють передумови для ознайомлення учнів 5-6 класів із різноманітною дитячою літературою та передбачають взаємодію організованої та самостійної читацької діяльності учнів.

У межах кожного розділу визначено очікувані результати навчання, пропонується зміст, спрямованість корекційно-розвиткової роботи. Опрацювання змістового матеріалу відбувається через орієнтовні види навчальної діяльності, зокрема й репродуктивного, пізнавально-пошукового, творчого та дистанційного характеру.

Основним шляхом реалізації програми є створення відповідних дидактичних ситуацій, які дозволять учням висловлювати враження про прочитане, зіставляти зміст із власним досвідом, осмислювати й актуалізувати цінності, пізнавати специфіку текстів різних жанрів.

Найефективнішими шляхами реалізації програми є читання вголос, читання мовчки, коментоване читання, сприйняття та осмислення художнього тексту, обговорення, спостереження, ілюстрування. Доцільно використовувати активні та інтерактивні види діяльності, роботу в парі, у групі, можливість комп'ютерних технологій.

На уроках української літератури важливо використовувати особистісно-орієнтований, компетентнісний, діяльнісний підходи до організації освітнього процесу з урахуванням принципів дитиноцентризму, взаємозв'язку навчання, розвитку, корекції і виховання. Адже саме вони забезпечують формування наскрізних умінь, визначених Державним стандартом: читати з розумінням, висловлювати власну думку, критично мислити, виявляти ініціативу, приймати рішення, співпрацювати з іншими.

Модельна навчальна програма «Українська література» для 5-6 класів відкриває необмежені можливості для виявлення творчості вчителя, його ініціативи щодо досягнення очікуваних результатів навчання, сприяє формуванню світогляду школярів, морально-етичних цінностей, розвитку читацької і ключових компетентностей учнів/учениць із порушенням інтелектуального розвитку.

5 клас			
Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно- розв'язкової роботи
Назва змістової лінії, розділу, теми			
Пора до школи – осінь панує довкола			
<p>М. Сингаївський «До школи» В. Сухомлинський «Учитель і учні» О. Моторний «Мудрі поради» А. Глібов «Бачить – не бачить» І. Андрусяк «Про вміння читати» Л. Костенко «Березовий листочок» Г. Черінь «Українські квіти» Ю. Збанацький «Щедра осінь» В. Сосюра «Осінь» М. Сингаївський «Осіння гра»</p> <p>ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ (на вибір учителя)</p> <p>О. Пчілка «Як швидко літо</p>	<p>виразне читання; створення асоціативних кущів до слів «осінь», «школа»; створення малюнків за визначеною темою; добір медіа-матеріалів за визначеною темою в мережі Інтернет; технологія «незакінчене речення»; екскурсія на шкільне подвір'я; віртуальна екскурсія до музею книги та друкарства України; бесіда; виконання артикуляційних вправ (чистомовки, скоромовки); дидактичні ігри;</p>	<p>Учень/учениця: знає правила користування підручником; сприймає усну інформацію; відповідає на запитання за змістом почутого; розуміє значення книги, навчання в житті людини; читає повільно цілими словами, виразно (відповідно до мовленнєвих можливостей), намагається інтонувати речення; вчиться розуміти і пояснювати емоційний стан свій та інших; визначає та називає основні ознаки осінньої пори;</p>	<p>Удосконалення техніки читання; стимулювання читацького інтересу; корекція порушень мовлення; формування навичок самоконтролю читання та власного мовлення; збагачення та конкретизація предметних уявлень; розвиток творчої уяви; розвиток здатності розуміти морально-етичний зміст творів; збагачення словника лексику прочитаних творів.</p>

<p>промайнуло» А. Волкова «Перший подих осені» В. Сосюра «Учитель»</p>	<p>- збагачення словникового запасу.</p>	<p>вміє створювати асоціативні кущі за визначено темою; поширює власний словниковий запас, покращує мовлення.</p>	
<p>Ти дім мій рідний, Україно!</p>			
<p>З. Мезантьук «Український прапор» М. Сопілка «Тризуб» Державний гімн України (куплет та приспів) А. Григорук «Наша столиця – Київ» Д. Павличко «Де найкраще місце на землі» І. Багряний «Рідна мова» В. Сосюра «О мова моя!» (скорочено) Яблуня (народна притча) В. Скуратівський «Калина» Л. Костенко «Усе моє, що зветься Україна» Прислів'я про Батьківщину</p> <p style="text-align: center;">ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ (на вибір учителя)</p>	<p>розгляд та аналіз державних символів України; прослуховування гімну України; добір медіа-матеріалів за визначеною темою в мережі Інтернет; -добір ілюстрацій до вивчених творів; створення уявних образів за словесним описом; читання та аналіз прислів'їв; екскурсія до шкільного музею; бесіда; виконання артикуляційних вправ (чистомовки, скоромовки); дидактичні ігри;</p>	<p>Учень/учениця: слухає тексти різного типу, розрізняє їх на слух та графічною формою тексту; читає у достатньому темпі, намагається дотримуватися пауз (за вказівкою вчителя); розкриває тему, основну думку тексту (з допомогою вчителя); ефективно використовує інформаційні ресурси; розпізнає прислів'я та приказки з-поміж інших літературних жанрів; має уявлення про поняття «Батьківщина», намагається пояснити його та добрати синоніми (з допомогою вчителя);</p>	<p>Удосконалення техніки читання; стимулювання читацького інтересу; розвиток здатності до усвідомленого читання; розвиток пізнавальної діяльності; розвиток зорового сприймання під час читання; корекція порушень мовлення; корекція когнітивних процесів; формування вміння інтонувати власне мовлення; виховання шанобливого ставлення до рідної мови, української культури; виховання вміння відчувати емоційний настрій твору; збагачення словника лексиною прочитаних творів.</p>

<p>Р. Кучинський «Мій край» В. Скуратівський «Лелечина криниця» З. Мензатюк «Михайлівський золотоверхий собор»</p>	<p>- збагачення словникового запасу.</p>	<p>знає держані символи України, їхнє значення; пам'ятає, що українська мова – державна мова України; усвідомлює себе громадянином України; виказує готовність спілкуватися рідною мовою; постійно поглиблює активний словниковий запас; намагається дотримуватися культури спілкування.</p>	
<p>Барвисте минуле українського народу</p>			
<p>Переказ Л. Орел «Хліб у нашому домі» Д. Чередниченко «Хор» Л. Українка «Святий вечір» Народна дитяча гра «Котик і Мишка» Заклички «Вийди, вийди, сонечко», «Іди, іди, дощику» Легенда «Як виникли Карпати» (скорочено) Переказ В. Близнеца «Три брати – Кий, Щек, Хорив і</p>	<p>виразне читання (уголос, ланцюжком); прослуховування українських народних пісень; ознайомлення із звучанням кобзи (аудіозапис); колективне створення образу українського козака (візуалізація); виконання тематичного малюнку;</p>	<p>Учень/учениця: сприймає на слух інформацію різного типу; намагається формулювати запитання, щоб уточнити розуміння тексту; називає (без визначення поняття) жанр добре знайомого твору; знає деякі національні традиції; розуміє часові відношення:</p>	<p>Удосконалення техніки читання; стимулювання читацького інтересу; розвиток логічного мислення, уваги, пам'яті, уяви; корекція порушень мовлення; корекція зорово-слухового сприймання; формування вміння встановлювати часово- просторові відношення;</p>

<p>сестра їхня Либідь» (з «Повісті минулих літ») Українська народна пісня «Гей, на горі Січ іде» М. Хоросницька «Запорізька Січ» Іван Сірко (з народних переказів) Народна легенда «Звідки пішло прізвище й ім'я Богдана Хмельницького»</p> <p>ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ (на вибір учителя) Українські народні загадки для дітей А. Гармаш-Литвин «Легенда про кобзу» А. Лотоцький «Малий Тарас чумакує»</p>	<p>рольова гра; знаходження уривка до малюнку; добір медіа-матеріалів за визначеною темою в мережі Інтернет; складання добірки загадок за визначними темами; розгляд малюнкових зображень минулого українського народу, пам'ятників; екскурсія до бібліотеки; бесіда; виконання артикуляційних вправ (чистомовки, скоромовки); дидактичні ігри; збагачення словникового запасу.</p>	<p>теперішнє-минуле; має уявлення про значення слова «народний»; називає основні характеристики образу козака; аналізує зображення, вчиться знаходити тематичні об'єкти та називати їх; дотримується правил рольової гри; намагається використовувати ефективні комунікативні стратегії для співпраці в групі; старанно виконує артикуляційні вправи; намагається пояснювати свій емоційний стан; виказує пошанування української культури.</p>	<p>розвиток, збагачення та конкретизація предметних та образних уявлень; формування вміння орієнтуватися в окремих жанрах дитячого читання; формування здатності брати участь у колективній діяльності творчого спрямування; формування вміння користуватися шкільною бібліотекою; виховання шанобливого ставлення до української культури, традицій та звичаїв; збагачення словника лексику прочитаних творів.</p>
<p>Чарівний сад хурделиці-зими</p>			
<p>А. Качан «Гості зими» В. Сухомлинський «Снігуроньчина пісня» М. Підгарняка «Сипле, сипле, сипле сніг»</p>	<p>читання ланцюжком по реченню, абзацу; добір тематичних ілюстрацій; визначення тематики</p>	<p>Учень/учениця: читає мовчки і вголос; читає у достатньому (доступному для кожного) темпі;</p>	<p>Удосконалення техніки читання; стимулювання читацького інтересу; розвиток пізнавальної</p>

<p>В. Паронова «Зустріч з Миколаєм» В. Мотуга «Нічка-новорічка» О. Кротюк «Різдвяна історія» Д. Білоус «Щедрий вечір» О. Сенатович «Веселий сніг» Л. Українка «Мамо, іде вже зима» А. Давидов «Колиска серед снігу» Щедрівки, колядки, загадки та прислів'я про зиму, обрядові пісні.</p> <p style="text-align: center;">ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ (на вибір учителя)</p> <p>За К. Ушинським «Вітівки старої зими» В. Скомаровський «Чому лютий короткий» А. Костецький «Лист до птахів»</p>	<p>колядок, щедрівок; прослуховування зимових календарно-обрядових пісень (аудіозапис); відгадування тематичних загадок; добір медіа-матеріалів за визначеною темою в мережі Інтернет; створення уявних образів за словесним описом; ілюстрування творів і пояснення ролі дібраних ілюстрацій; створення асоціативних кущів до слів «зима», «Різдво», «Новий рік»; розв'язування кросвордів; спостереження за змінами в природі; екскурсія на шкільне подвір'я; бесіда; виконання артикуляційних вправ (чистомовки, скоромовки); дидактичні ігри; збагачення словникового</p>	<p>самостійно впізнає та розрізняє прозові та віршовані твори; визначає тему, важливі деталі тексту; розуміє значення слів в тексті, пояснює його (з допомогою вчителя); поєднує інформацію, подану в різні способи у межах одного або кількох текстів (з допомогою вчителя); відшукує засоби художньої виразності (без уживання терміну) (з допомогою вчителя); розпізнає прислів'я та приказки з- поміж інших літературних жанрів; визначає та називає основні ознаки зимової пори; знає та називає основні свята зимового циклу; підбирає та об'єднує слова в групі за визначеною темою;</p>	<p>діяльності; розвиток навички логічного мислення; розвиток уяви; формування та розвиток смыслового розуміння слів у тексті; розвиток зорового аналітичного сприймання текстів; формування вміння використовувати у мовленні засоби художньої виразності; корекція порушень мовлення; збагачення словника лексиною прочитаних творів; розвиток уміння відчувати красу образних слів; виховання уважності та дисциплінованості.</p>
---	---	---	---

	запасу.	дотримується правил та активно бере участь у літературних іграх; виявляє інтерес до читання та слухання; вчиться регулювати власні емоції в комунікації; виказує пошанування української культури.	
Раз добром зігрите серце вік не прохолоне			
<p>В. Сухомлинський: «Який слід повинна залишати людина на землі?»; «Протоптали стежку»</p> <p>В. Бичко «Дівчинка йде серед ночі»</p> <p>А. Костецький «Як захочеш – буде все»</p> <p>О. Вишня «Фазани»</p> <p>Г. Бойко «Сашко»</p> <p>Л. Українка «Три метелики»</p> <p>Я. Стельмах «Санчата»</p> <p>Притча «Скельця доброти»</p> <p>О. Пчілка «У пригоді»</p> <p>Г. Сковорода «Дві курки»</p> <p>Л. Глібов «Чиж та Голуб»</p> <p>А. Усачов «Ніхто не має кривдити людину»</p>	<ul style="list-style-type: none"> - читання ланцюжком по реченню, абзацу; - читання впівголоса; - аналіз моральних норм і правил; - перегляд та обговорення медіатекстів, присвячених Конвенції про права дитини; - перегляд відеоматеріалів на тему рівності, толерантності, терпимості; - обговорення прикладів із власного життєвого досвіду щодо надання допомоги тваринам; - створення переліку власних цінностей (з допомогою вчителя); 	<p>Учень/учениця:</p> <p>читає мовчки та вголос;</p> <p>читає у достатньому (доступному для кожного) темпі;</p> <p>читає прозові та віршовані твори (відповідно до типу тексту);</p> <p>стисло переказує текст (з допомогою вчителя, з опорою на запитання);</p> <p>визначає тему повідомлення, виділяє основну ідею (з допомогою вчителя);</p> <p>має уявлення про загальнолюдські цінності, намагається правильно</p>	<p>Удосконалення техніки читання;</p> <p>стимулювання читацького інтересу;</p> <p>коригування порушень мовлення;</p> <p>розвиток логічного мислення, уваги, пам'яті, уяви;</p> <p>розвиток активного словника та усного зв'язного мовлення;</p> <p>формування вміння робити висновки з прочитаного;</p> <p>формування особистісних рис і якостей;</p> <p>формування вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;</p> <p>формування вміння</p>

<p>ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ (на вибір учителя) В. Сухомлинський «Добре слово» А. Григорук «Гра в шашки» О. Гончар «Яблука на стовпцях»</p>	<p>обговорення проблемних ситуацій; добір прислів'їв з описом моральних цінностей; рольові/симуляційні ігри; етична бесіда: бесіда за змістом прочитаного; виконання артикуляційних вправ (чистомовки, скоромовки); дидактичні ігри; збагачення словникового запасу.</p>	<p>називати їх; має уявлення про жанрові особливості байки (без визначення поняття); намагається пояснювати свій емоційний стан та стан оточуючих; вирізняє ознаки добродетності; розуміє необхідність виявляти чуйність до осіб, які потребують допомоги; розпізнає приклади поведінки, дружньої до навколишнього середовища; характеризує літературних персонажів, їх поведінку та вчинки; проектує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в тексті; використовує різні способи і засоби візуалізації змісту; поводить безпечно під час спілкування.</p>	<p>передбачати наслідки власних і чужих вчинків; формування вміння встановлювати власне ставлення до прочитаного; формування вміння ініціювати словесну взаємодію; розвиток здатності розуміти морально-етичний зміст творів.</p>
<p>Співає веснянка пісню тепла</p>			
<p>В. Коломієць «Весняночка»</p>	<p>- читання ланцюжком по</p>	<p>Учень/учениця:</p>	<p>Удосконалення техніки</p>

<p>В. Чухліб «Журавлі- веселики» Веснянка «Ой весна, весна» В. Скуратівський «Благослови, мати, весну зустрічати!» В. Близнець «Бусько й бусиха» Д. Павличко «Джміль» О. Пчілка «До діточок» М. Людкевич «Зелена казка весни» Л. Гуменюк «Писанка» В. Симоненко «Матері» В. Сухомлинський «Сьома дочка» Прислів'я про весну</p> <p>ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ (на вибір учителя)</p> <p>В. Чухліб «Чомга і весна» Легенда «Звідки взялися писанки» С. Олійник «Наші мами» Українська народна казка «Материнська любов» (М. Зінчук)</p>	<p>реченню, абзацу; читання ввіголоса; -добирання ілюстрацій до вивчених творів і пояснення їхньої ролі для розуміння творів; словесне малювання; створення асоціативних куштів до слів «весна», «Великдень»; спостереження за змінами в природі; екскурсія на шкільне подвір'я; колективна робота над проєктом «Календар весняних свят»; бесіда; виконання артикуляційних вправ (чистомовки, скоромовки); дидактичні ігри; збагачення словникового запасу.</p>	<p>уважно слухає поетичні та прозові твори про природу; читає мовчки і вголос; читає розбірливо (відповідно до мовленнєвих можливостей), достатньо гучно; розуміє основний зміст описаних фактів; визначає та називає головних дійових осіб прочитаного твору (за питанням вчителя); орієнтується в підручнику за змістом (з допомогою вчителя); відшукує засоби художньої виразності (без уживання терміну) (з допомогою вчителя); визначає послідовність подій (з допомогою вчителя); розпізнає прислів'я та приказки з- поміж інших літературних жанрів; визначає та називає</p>	<p>читання; корекція порушень мовлення; стимулювання читацького інтересу; розвиток пізнавальної діяльності; розвиток вміння уявляти та відтворювати словесні еталони; розвиток активного словника та усного зв'язного мовлення; формування вміння встановлювати часово- просторові відношення; формування вміння сприймати та розуміти художню образність слова; формування здатності брати участь у колективній діяльності творчого спрямування; стимулювання пошукової діяльності учнів; виховання впевненості у собі, емоційного ставлення до дійсності.</p>
--	--	---	---

		<p>основні ознаки весняної пори; знає та називає основні свята весняного циклу; підбирає та об'єднує слова в групи за визначеною темою; демонструє бажання оберігати довкілля; ефективно працює над колективним завданням (під контролем вчителя); намагається висловлювати власні почуття та враження щодо зображених у тексті подій; збагачує міжособистісну комунікацію позитивними емоціями.</p>	
Світ навколо нас			
<p>3. Живка «Добре вдома» З дитячої енциклопедії: «Як телефон «вийшов із дому»»; «Електронна книга»; «Еліксири життя» А. Качан «Летючий корабель»</p>	<p>читання ланцюжком по реченню, абзацу; читання впівголоса; ознайомлення з різними видами і типами носіїв інформації (книга, підручник, журнал, енциклопедія, електронна</p>	<p>Учень/учениця: читає мовчки і вголос; читає у достатньому (доступному для кожного) темпі; виявляє бажання покращувати навички читання;</p>	<p>Удосконалення техніки читання; корекція порушень мовлення; стимулювання читацького інтересу; стимулювання читацької діяльності запитаннями; розвиток активного словника та</p>

<p>Н. Забіла «Дванадцять місяців» Д. Білоус «Пригода в саду» А. Ніколаєва «Чому папуги мають барвисте пір'я» А. Давидов «На пасіці» Л. Павленко «Верба» А. Давидов «Лісова лілея» Українська народна пісня «Три товариші»</p> <p>ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ (на вибір учителя) Д. Прилюк «Голубина пошта» М. Гоголь «Чудовий Дніпро» Л. Письменна «Черемшина»</p>	<p>книга); колективне обговорення прочитаних творів; добір медіа-матеріалів за визначеною темою в мережі Інтернет; перегляд тематичних інформаційних відео; розв'язування кросвордів; літературна вікторина; екскурсія до бібліотеки; бесіда; виконання артикуляційних вправ (чистомовки, скоромовки); дидактичні ігри; збагачення словникового запасу.</p>	<p>дотримується потрібної інтонації та розділових знаків під час читання (з допомогою вчителя); має уявлення про різних носіїв інформації, розрізняє їх; читає твори з носіїв різного типу; знає правила читання тексту на електронних пристроях; розрізняє відому і нову інформацію в тексті; стисло переказує зміст прозових творів про природу (з опорою на питання); відшукує засоби художньої виразності (без уживання терміну) (з допомогою вчителя); використовує у власному мовленні образні слова (з допомогою вчителя); виявляє взаємозв'язок змісту творів про природу із власними потребами для</p>	<p>усного зв'язного мовлення; розвиток логічного мислення, навичок міркування; формування вміння встановлювати часово- просторові відношення; формування навичок дотримання режиму зорового навантаження; формування вміння користуватися шкільною бібліотекою; уточнення та розширення уявлень про оточуючий світ; стимулювання пошукової активності.</p>
--	--	---	--

		<p>особистісного розвитку; намагається задовольняти пізнавальний інтерес в інформаційному середовищі;</p> <p>виявляє відкритість до інновацій; збагачує міжособистісну комунікацію позитивними емоціями.</p>	
Кошик українських казок			
<p>Народні казки: «Нехайло» «Ремесло царевича» «Золота пшениця» «Три хлібини» «Чоловік та Лев» «Лісові побратими» «Пан Коцький» «Гаманець»</p> <p>ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ (на вибір учителя) «Як пес собі друга знайшов» «Кобиляча голова» «Зячаче сало»</p>	<p>читання ланцюжком по реченню, абзацу;</p> <p>читання впівголоса;</p> <p>читання з наступним переказом (з допомогою вчителя);</p> <p>читання і встановлення, що правдиво, а що вигадано;</p> <p>характеристика героїв;</p> <p>прогнозування подій у народних казках за заголовком, за ілюстрацією;</p> <p>порівняння вчинків героїв твору, виділяючи при цьому істотні риси їх характеру;</p> <p>добір медіа-матеріалів за визначеною темою в мережі</p>	<p>Учень/учениця: читає мовчки і вголос; читає у достатньому (доступному для кожного) темпі;</p> <p>наслідуючи вчителя, намагається регулювати темп читання, гучність голосу, тон;</p> <p>розуміє часові відношення: теперішнє-минуле;</p> <p>розуміє ситуацію, описану в казці; розрізняє реальне та фантастичне в прочитаних казках; визначає та називає</p>	<p>Удосконалення техніки читання;</p> <p>стимулювання читацького інтересу;</p> <p>розвиток активного словника та усного зв'язного мовлення;</p> <p>корекція порушень мовлення; розвиток уваги, уваги;</p> <p>формування вміння послуговуватися наочно-дійовим, наочно-образним мисленням;</p> <p>формування осмисленого розуміння слів у тексті на основі розвитку, збагачення і конкретизації предметних та образних уявлень;</p>

	<p>Інтернет; ігри-інсценування; бесіда; виконання артикуляційних вправ (чистомовки, скоромовки); дидактичні ігри; збагачення словникового запасу.</p>	<p>головних дійових осіб прочитаного твору, їхні вчинки (за питанням вчителя); має уявлення про основні ознаки казок, називає їх (з допомогою вчителя); має уявлення про соціально-побутові казки та казки про тварин (відображення народного побуту тощо); називає героїв казок; пояснює, якими рисами наділені позитивні та негативні персонажі (з допомогою вчителя); робить висновок, що добро в казках перемагає зло (з допомогою вчителя); бере участь у колективному обговоренні змісту прочитаних творів; намагається дотримуватися культури спілкування.</p>	<p>формування вміння обирати та користуватися мовленнєвими інтонаційними і немовними засобами виразності; формування уміння сприймати, аналізувати та порівнювати реальне та фантастичне вказувати відмінності; виховання уважності та дисциплінованості.</p>
--	---	---	---

Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Мистецтво»

Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Мистецтво» для 5-6 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку – це комплексна програма адаптаційного циклу навчання, яка забезпечує наступність між початковою та базовою середньою освітою, гнучкий перехід учнів від молодшого шкільного віку до підліткового, сензитивного для формування цінностей і пошуку життєвих сенсів, розвитку емоційного інтелекту і критичного мислення. Вона відображає засадничі ідеї положення концепції «Нова українська школа» та Державного стандарту базової середньої освіти, в якому наголошено на тому, що мета базової середньої освіти передбачає розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу.

Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Мистецтво» визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання з мистецької освітньої галузі, зміст та види навчальної діяльності учнів із порушеннями інтелектуального розвитку, що спрямовані на реалізацію очікуваних результатів.

Метою мистецької освітньої галузі є цілісний розвиток успішної особистості учня у процесі освоєння мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження; розкриття креативного потенціалу, залучення до культурних процесів в Україні.

Інтегрований курс «Мистецтво» має важливе корекційно-розвиткове значення. Уроки мистецтва сприяють розвитку інтелектуальної, емоційної та рухової сфери; сприяють формуванню особистості дитини з порушеннями інтелектуального розвитку, вихованню у неї позитивних навичок і звичок.

Метою інтегрованого курсу «Мистецтво» є розвиток у здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку естетичного смаку, уміння бачити і розуміти красиве, виховання активного емоційно-естетичного відношення до витворів мистецтва, сприяння моральному і трудовому вихованню.

Для реалізації означеної мети визначено такі **завдання**:

формування у здобувачів освіти елементарних знань про основи реалістичного малюнка, навичок малювання з природи, по пам'яті, за уявленням, декоративного малювання й уміння застосовувати їх у навчальній та суспільно-корисній діяльності;

формування у здобувачів освіти набору предметних умінь, необхідних для вивчення суміжних дисциплін, подальшого навчання, застосування в практичній діяльності і в майбутній професії;

підвищення загального розвитку здобувачів освіти, корекція порушень пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери й особистих якостей з

урахуванням психофізичних особливостей і потенційних можливостей кожного учня;

розвиток естетичного смаку, уміння бачити і розуміти красиве, розвиток оціночних суджень про витвори образотворчого мистецтва, декоративно-прикладного і народного мистецтва, скульптури, архітектури, дизайну;

розвиток музичної культури як невід'ємної складової духовної культури; розвиток музичного слуху, голосу, музичної пам'яті, образного й асоціативного мислення, творчої уяви;

засвоєння знань про музику, особливості музичної мови, взаємозв'язку з іншими видами мистецтва і життям;

виховання емоційно-ціннісного відношення до музики, стійкого інтересу до музичного мистецтва свого народу й інших народів світу, оволодіння практичними уміннями і навичками в різних видах музично-творчої діяльності: в слуханні музики, співі, слухацької і виконавської культури учнів.

Вивчення інтегрованого курсу «Мистецтво» сприяє вирішенню задачі спеціальних закладів загальної середньої освіти – корекція і розвиток пізнавальної діяльності, особистісних якостей дитини, а також виховання працьовитості, самостійності, терплячості, наполегливості, допитливості, формування умінь планувати свою діяльність, здійснювати контроль і самоконтроль.

Корекційні завдання інтегрованого курсу «Мистецтво» спрямовані на: розвиток основних розумових операцій (порівняння, узагальнення, орієнтації у просторі, послідовності дій);

розвиток наочно-дійового, наочно-образного і словесно-логічного мислення;

розвиток зорового сприйняття і пізнавання;

розвиток моторики пальців;

розвиток просторових уявлень і орієнтації;

розвиток мовлення і збагачення словника;

розвиток індивідуально-особистісного відношення здобувачів освіти до музики;

розвиток музичного мислення;

формування уявлень про музику як виду мистецтва, розкриття цілісної музичної картини світу;

формування сприйняття потреби в музичній самоосвіті;

корекцію порушень емоційно-вольової і особистісної сфери.

Принципи, на яких ґрунтується програма:

принцип корекційно-розвиткової спрямованості освітнього процесу, що обумовлює розвиток особистості учня і розширює його «зону найближчого розвитку» з врахуванням особливих освітніх потреб; узгодження цілей, змісту й очікуваних результатів навчання;

принцип наступності, що передбачає взаємозв'язок і безперервність освіти учнів із порушеннями інтелектуального розвитку на всіх етапах навчання;

принцип цілісності змісту освіти, що забезпечує наявність внутрішніх взаємозв'язків між окремими предметними областями і навчальними предметами, що входять до їх складу;

принцип спрямованості на формування діяльності, що забезпечує можливість оволодіння учнями з інтелектуальними порушеннями усіма видами доступної їм предметно-практичної діяльності, способами і прийомами пізнавальної і навчальної діяльності, комунікативною діяльністю і соціально прийнятною поведінкою;

принцип зв'язку навчання з життям, що передбачає перенесення засвоєних знань і умінь, навичок і стосунків, сформованих в умовах навчальної ситуації, у різні життєві ситуації, з метою забезпечення готовності учня до самостійного орієнтування і активної діяльності у реальному світі;

принцип варіативності програмного матеріалу, що передбачає можливість видозміни змісту розділів, їх комбінування, в окремих випадках зміни послідовності у вивченні.

Реалізація модельної навчальної програми інтегрованого курсу «Мистецтво» спирається на наступні методи:

Образотворчий складник

Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

практичні, словесні, наочні (за джерелом викладу навчального матеріалу).
репродуктивні, пояснювальні, пошукові, дослідницькі, проблемні тощо (за характером навчально-пізнавальної діяльності);

індуктивні, дедуктивні, аналіз, синтез, порівняння (за логікою викладу і сприйняття навчального матеріалу);

методи контролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:
усні перевірки і самоперевірки результативності оволодіння знаннями, уміннями і навичками;

методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності: певні заохочення у формуванні мотивації, почуття відповідальності, зобов'язань, інтересів в оволодінні знаннями, уміннями і навичками.

Музичний складник

метод художнього, морально-естетичного пізнання музики;

метод емоційної драматургії;

метод інтонаційно-стильового досягнення музики;

метод художнього контексту;

метод створення «композицій»;

метод перспективи і ретроспективи.

Програма побудована на підґрунті компетентнісного, інтегративного, особистісно орієнтованого, діяльнісного та культурологічного підходів, які зумовлюють дидактично доцільне визначення змісту навчання мистецтва і широку палітру методичного інструментарію вчителя.

Компетентнісний потенціал інтегрованого курсу «Мистецтво» відповідає компетентнісному потенціалу мистецької освітньої галузі: усвідомлення своєї національної ідентичності через українське і світове мистецтво; сприйняття культурного різноманіття світу через мистецтво;

усвідомлення взаємозв'язків математики й мистецтва як універсальних мов на прикладах творів різних видів мистецтва; сприймання довкілля й знання з природничих наук як об'єктів для художньо-образної інтерпретації; відкритість до інновацій і передбачення їхнього позитивного результату, ініціативність щодо участі в мистецьких заходах, творенні нових культурних продуктів; прагнення творчої самореалізації, вираження креативності; вибудовування позитивних векторів власної життєвої стратегії; поглиблення власної мотивації творити, інтелектуально розвиватись, зокрема у процесі художнього пізнання; розуміння значущості мистецтва для соціального розвитку; виявлення поваги до прав і свобод людини як загальнолюдських цінностей, зокрема до свободи слова і думки, втілених у мистецтві; розуміння необхідності збереження художнього надбання людства; розуміння важливості естетичних факторів у повсякденному житті та ін.

Для навчання створюються такі умови, які дають можливість кожному учню працювати в доступному йому темпі. Учитель добирає матеріал за об'ємом і диференціює його за ступенем складнощів, виходячи з індивідуальних особливостей розвитку кожної дитини.

У процесі уроку вчитель може використовувати різні види діяльності, які сприятимуть розширенню, повторенню і закріпленню отриманих знань:

- ігрову діяльність (сюжетно-рольова, дидактична, театралізована гра);
- елементарно трудову діяльність (господарсько-побутова і ручна праця);
- образотворчу діяльність (ліплення, малювання, аплікація) тощо.

У системі навчання і виховання здобувачів освіти із порушеннями інтелектуального розвитку уроки мистецтва мають велике значення. У комплексі з іншими навчальними предметами вони чинять помітну корекційно-розвиткову дію на дитину. Це здатність сприймати, відчувати, розуміти прекрасне в житті, в мистецтві, прагнення самому створювати прекрасне, бачити красиве в навколишньому.

На уроках мистецтва вчитель повинен прагнути до того, щоб учні/учениці:

Образотворчий складник

емоційно сприймали витвори образотворчого мистецтва (картини, репродукції, художні ілюстрації).

розуміли явища перспективи, розрізняли світлотіні, часткові перекриття (коли один предмет загороджує інший), диференціювали проміжні кольори і відтінки;

розвивали художнє сприйняття і творчу уяву за допомогою природних матеріалів (листя, шишки, жолуді тощо);

мали уявлення про особливості української народної мистецтва і мистецтва інших народів світу;

розвивали зображувальні здібності.

Музичний складник

емоційно сприймали музику в різних видах музичної діяльності: прослуховуванні, співі, грі на музичних інструментах тощо;

мали первинні уявлення про життєвий зміст музики, розуміли засоби музичної виразності;

мали уявлення про первинні (пісня, танець, марш) і вторинні (опера, балет, симфонія, концерт) жанри музики;

мали уявлення про особливості української музики і музики інших народів світу;

мали елементарні відомості про діяльність композитора, виконавця, слухача;

володіли навичками слухання музики, її елементарного аналізу (роздумували про музику, давали їй оцінку);

опанували навички й уміння індивідуального і колективного виконання музики.

Індивідуальні форми роботи на уроках органічно поєднуються з фронтальними і груповими.

Інтегрований курс «Мистецтво» для 5-6 класу включає теоретичні та переважно практичні заняття. Основна частка навчального часу відводиться на творчу діяльність. Важливо надати учням змогу не тільки для виконання роботи, але й висловити свою думку щодо виконаної роботи, послухати думку однолітків. Передбачаються самостійні роботи і практичні повторення раніше вивченого матеріалу із закріпленням теоретичних і практичних знань. Зміст програми спрямовано на гармонізацію інтелектуального та емоційного розвитку дітей із порушеннями інтелектуального розвитку, формування у них цілісного уявлення про світ, розвиток образного сприйняття через естетичне переживання й освоєння способів творчого самовираження.

Учитель з огляду на матеріально-технічну базу освітнього закладу та рівня підготовленості учнів має право замінювати теми. Час на вивчення тем не регламентується.

Основна частина
5 клас
образотворча складова

Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
ЗМІСТОВА ЛІНІЯ «ВСТУП»			
<p>Навчання композиційної діяльності</p>	<p>Опрацювання правил безпеки при роботі з фарбами, олівцями та приладами для образотворчого мистецтва. Розвиток просторових уявлень. Робота над поняттям «перед...», «за...», «біля...», «перед...», «з...», «далеко від...», «посередині», «праворуч від...», «ліворуч від...». Знаходження середини аркуша, верхнього, нижнього, правого і лівого краю аркуша паперу. Знайомство з різноманітними видами побудови композиції декоративного мистецтва (у вертикальному та горизонтальному форматі). Передавати на аркуші паперу глибини простору: ближче - нижче, далі – вище; використовувати прийом загородження одних предметів</p>	<p>Учень/учениця знає: правила роботи на уроці малювання; назви предметів для малювання: альбом, фарби, пензель, палітра, олівці, фломастери тощо; необхідність співвідношення розміру малюнка та величини листа паперу; за допомогою фарби, олівця, крейди, фломастера можна залишити слід на папері або на дошці.</p> <p>Учень/учениця уміє: організувати робоче місце; залишати графічний слід</p>	<p>Формувати вміння зверненої мови; вміння виконувати елементарні словесні інструкції учителя. Розвивати мовлення і сприйняття накопиченого словникового запасу. Формувати зорово-рухову і мовно-рухову координацію. Формувати осмислене сприйняття предметів і явищ навколишнього світу. Розвивати правильне сприйняття форми, кольору, величини предметів і їх положення у просторі.</p>

	іншими, зменшення величини видалених предметів в порівнянні з розташованими поблизу від спостерігача. Малювання по трафарету, шаблону та опорних точках. Малювання прямих, вертикальних, хвилястих і похилих ліній за допомогою пензлів різної товщини. Малювання за опорними точками знайомих предметів: «сходи», «дах будинку», «ялинка» тощо.	на папері, дошці за допомогою пальця, долоні, олівця, пензля фломастера, крейди; дотримуватись правилбезпеки на уроці; планувати свою образотворчу діяльність.	Коригувати просторові уявлення.
Сприймання та зображення форм предметів, пропорції, конструкції	Закріплення навичок обстеження предметів з метою їх зображення; використання методу порівняння, визначеній послідовності при малюванні. Закріплення уміння розміщувати малюнок на образотворчій площині з огляду на протяжність аркуша паперу; враховувати необхідність співвідношення форми зображуваного предмета. Вправи на уміння співвідносити форму предмета з еталонними геометричними фігурами (кругом,	Учень/учениця знає: правила роботи з приладдям на уроці; види геометричних фігур; прийоми зображення елементів декору; явища симетрії та асиметрії у природі; співвідношення форми зображуваного предмета з аркушем паперу. Учень/учениця уміє: зображати предмети різних	Формувати пізнавальну, мовну, емоційно-вольову, рухову сфери діяльності. Формувати знання елементарних основ реалістичного малюнка. Формувати художньо-естетичний світогляд. Формувати уміння створювати прості художні образи з натури і за зразком, по пам'яті, за уявою. Розвиват

	овалом, квадратом та ін.). Вправи на	форми;	и естетичні почуття та розуміння краси
	уміння передавати рух форми (дерево колишеться, прапор розвивається тощо). Робота з косинцем, лінійкою, циркулем, трафаретом. Креслення прямих та косих ліній, кружечків. Вправи на розрізнення предметів за формою, розміром і кольором. Завдання на досягнення ритму у візерунку з повторенням і чергуванням форм та кольорів його елемента. Навчання прийомам зображення елементів декору (листя, квіти бутони); складання візерунка в квадраті з урахуванням центральної симетрії. Робота над елементарним уявленням про явища симетрії і асиметрії в природі. Знайомство з осьовою симетрією на прикладі будови комах (метелик, бабка, жук).	орієнтуватись у виконанні малюнка за опорними крапками; розрізняти предмети за формою, розміром і кольором; співвідносити форму предмета; аналізувати і визначати форму, колір та розмір предмета.	навколишнього середовища, художнього смаку. Формувати уміння орієнтуватись у завданнях, планувати художні роботи, послідовність виконання малюнка. Формувати уміння контролювати свої дії. Розвивати дрібну моторику пальців рук, зорову пам'ять, увагу, спостережливість, образне мислення ,уявлення та уяву.

<p>Сприймання кольору предметів і уміння відобразити його в живописі</p>	<p>Робота над уявленням учнів про колір і фарби: робота над поняттям «основні» кольори – червоний, синій, жовтий і «складені кольори» (кольори, які можна скласти з основних, головних кольорів – зелений, помаранчевий, бузковий, коричневий. Змішування кольорів,</p>	<p>Учень/учениця знає: «основні» кольори та складові «змішаних» кольорів; способи отримання світлих та темних відтінків кольорів; прийоми</p> <p>3</p>	<p>Розвивати пізнавальну діяльність шляхом систематичного і цілеспрямованого виховання і вдосконалення в учнів правильного сприйняття форми, будови, величини,</p>
---	---	---	--

	<p>створення палітри кольорів від найсвітлішого до найтемнішого. Робота з фарбами, виконання прийомів отримання змішаних кольорів на палітрі. Навчання прийомам просвітлення кольору (розбавлення фарби водою або додаванням білил). Отримання блакитної, рожевої, ясно-зеленої, сірої, ясно-коричневої фарби.</p> <p>Використання отриманих висвітлених фарб у сюжетних малюнках, у декоративному малюванні, в малюванні з натури та за уявою.</p>	<p>використання різноманітних матеріалів, інструментів та засобів , експериментування та робота нетрадиційними техніками.</p> <p>Учень/учениця уміє: працювати з фарбами, пензлем та палітрою; змішувати та просвітлювати кольори; використовувати висвітлені фарби у практичних роботах; малювати предмети, які можна розмалювати складовими кольорами.</p>	<p>кольору предмета, їх положення у просторі, уміння знаходити в зображуваному об'єкті існуючі ознаки , встановлювати схожість і розбіжність між предметами за кольорами. Формувати уміння створювати композиції, орнаменти та застосовувати їх у різних видах образотворчого мистецтва. Формувати уміння орієнтуватись у завданнях, планувати художні роботи , послідовність виконання малюнка. Формувати уміння контролювати свої дії. Розвивати дрібну моторику пальців рук, зорову пам'ять, увагу, спостережливість, образнемислення, уявлення та уяву.</p>
--	---	---	---

<p>Бесіди з образотворчого мистецтва. «Орнаментальна композиція. Створення орнаментальної композиції у колі, квадраті, прямокутнику, смужці», «Абстрактна композиція у контрастному колориті». «Як навчитися малювати лінії олівцями, фломастерами, гуашшю чи аквареллю».</p>	<p>Розповідь. Пояснення. Демонстрація відео.Дидактичні ігри. Обговорення. Короткі усні відповіді на запитання.</p>	<p>Учень/учениця знає: художні засоби виразності живопису, графіки, декоративно-прикладного мистецтва; зображення предметів та об'єктів, їх форму, забарвлення, розмір.</p> <p>Учень/учениця уміє: посильно виражати власні почуття та естетичні переживання до проявів прекрасного в оточуючій діяльності, предметному світі, творах візуального мистецтва; встановлювати логічні зв'язки між зображеними явищами й об'єктами, усвідомлювати суттєву залежність між ними.</p>	<p>Розвивати комунікативні функції мовлення (розвиток діалогічного мовлення з використанням мовленнєвих засобів комунікації, розвиток монологічного мовлення). Розвивати елементи творчої уяви і фантазії; емоційно-образну пам'ять на основі запам'ятовування образів конкретних предметів, явищ, їх властивостей та відношень. Формувати вміння висловлювати свої враження і почуття у спостережуваних явищах та творах мистецтва.</p>
ЗМІСТОВА ЛІНІЯ «ДЕКОРАТИВНЕ МАЛЮВАННЯ»			
<p>Стародавнє коріння народного мистецтва. Стилзація. Види та структура орнаментів.</p>	<p>Відтворення за зразком орнаментальних композицій у колі, квадраті, прямокутнику, смужці. Розфарбовування трафаретів</p>	<p>Учень/учениця знає: твори народно-прикладного мистецтва; предмети з різним</p>	<p>Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навичок малювання з</p>

<p>Варіативність декоративно-ужиткового мистецтва.</p>	<p>геометричних фігур, вирізаних із картону (квадрат, трикутник, овал, прямокутник). Малювання геометричного орнаменту (трикутник, дужка, ромб) у прямокутнику. Розфарбовування малюнків за зразком. Візерунок у смужці з рослинних форм. Малювання в колі візерунка з ягід та листячка. Створення елементів композиції декоративно-ужиткового мистецтва.</p>	<p>орнаментом та призначенням; види декоративно-прикладного мистецтва. Учень/учениця уміє: розпізнавати предмети з різними орнаментами; відтворювати орнаментальні композиції у смужці; встановлювати зв'язки між видами мистецтва, мистецтвом і життям; працювати з пензлем, олівцем крейдою; користуватись основними художніми матеріалами у процесі створення художньої композиції.</p>	<p>натури, по пам'яті, за уявленням, декоративного малювання і уміння застосовувати їх в навчальній і суспільно-корисній діяльності. Формувати предметні уміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності. Розвивати уміння виконувати тематичні та декоративні композиції. Розвивати оригінальне образно-асоціативне мислення, просторову уяву та фантазію, відчуття композиції, ритму, кольору; розвивати естетичний смак.</p>
<p>Стародавня українська хата. Предмети побуту українців минулих часів у</p>	<p>Створення ескізу української хати. Малювання видів орнаментів для оздоблення традиційної української</p>	<p>Учень/учениця знає: види орнаментів для оздоблення традиційної</p>	<p>Розвивати організаційні уміння і навички в образотворчо-практичній</p>

<p>сучасному Оздоблення житла живописом.</p> <p>інтер'єрі. українського сучасним</p>	<p>хати. Нетрадиційне малювання «Квітне в садочку червона калина, рідна земля для нас всіх - Україна». Малювання інтер'єру та екстер'єру стародавньої української хати з використанням шаблону геометричних фігур. Малюнок «Дім моєї мрії».</p>	<p>української хати; предмети з різним орнаментом та призначенням; види декоративно- прикладного мистецтва. Учень/учениця уміє: розпізнавати характерні риси різних видів українського народного мистецтва; розфарбовувати зображення відповідно дозрозка; відтворювати інтер'єр та екстер'єр стародавньої української хати з використанням шаблону геометричних фігур.</p>	<p>діяльності. Розвивати зорово-рухову координацію шляхом використання варіативних і повторюваних дій із застосуванням різноманітних прийомів малювання. Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навичок малювання з натури, по пам'яті, за уявленням, декоративного малювання й уміння застосовувати їх у навчальній і суспільно- корисній діяльності. Формувати предметні уміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності.</p>
<p>Петриківський дивовижність</p> <p>розпис - майстрів</p>	<p>Виконання візерунка в квадраті з елементами петриківського розпису</p>	<p>Учень/учениця знає: інструменти</p>	<p>Розвивати оригінальне образно-асоціативне</p>

<p>народного мистецтва. Декоративні малюнки, розпис предметів побуту українців - від минулого до сьогодення. Унікальна особливість <i>петриківського розпису</i></p> <p><i>предметі</i></p> <p><i>в побуту та інтер'єру.</i></p> <p>елементів</p>	<p>(зернятко, ягідка, горішок, пірчастий листок). Малювання елементів петриківського розпису у смужці. Ознайомлення з інструментами декоративно-орнаментального народного малярства (пензлі з котячої шерсті, пальці рук, звичайні пензлі, фарби з природніх матеріалів). Петриківський розпис елементів побуту (шаблони скрині, ложки, макітри, дощечки). Малювання квітки соняшника та пірчастого листка у квадраті.</p>	<p>декоративно-орнаментального народного малярства; особливості петриківського розпису предметів побуту та елементів інтер'єру.</p> <p>Учень/учениця уміє: виконувати візерунки з елементами петриківського розпису; застосовувати інструменти декоративно-орнаментального народного малярства запризначенням; розфарбовувати зображення відповідно до зразка.</p>	<p>мислення, просторову уяву та фантазію, відчуття композиції, ритму, кольору; розвивати естетичний смак. Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навички малювання з натури, по пам'яті, за уявленням, декоративного малювання та вміння застосовувати їх у навчальній і суспільно-корисній діяльності. Формувати предметні вміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності.</p>
<p>Народна іграшка як витвір мистецтва художньо-творчої спадщини різних регіонів України. Декорування</p>	<p>Відпрацьовування елементів розпису у смужці, колі, квадраті. Розпис української народної іграшки за народними мотивами. Розфарбовування за шаблоном</p>	<p>Учень/учениця знає: народні мотиви української народної іграшки; твори народно-</p>	<p>Розвивати оригінально-образно-асоціативне мислення, просторову уяву та</p>

			фантазію, відчуття композиції,	
народної мотивах розпису.	іграшки українського розпису.	(«Дивовижні баранці», «Коник», «Свищик», «Півник»).	прикладного мистецтва; предмети з різним орнаментом та призначенням; види декоративно-прикладного мистецтва. Учень/учениця уміє: розфарбовувати зображення відповідно до зразка декоративними візерунками українського народного декоративно-ужиткового мистецтва; прикрашати лініями, крапками, кільцями, мазками паперові силуети.	ритму, кольору; розвивати естетичний смак. Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навички малювання з натури, по пам'яті, за уявленням, декоративного малювання й уміння застосовувати їх у навчальній і суспільно-корисній діяльності. Формувати предметні уміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності.

<p>Українська вишивка – яскравий символ національної культури. Оздоблення української вишиванки як різновид декоративного малювання. Кольорова гама притаманна жіночій</p>	<p>Малювання по шаблону «Вишиванка». Складання візерунка у квадраті з урахуванням центральної симетрії. Малювання візерунка на вишиванці «Вишиваю вишиваночку я для братика Іваночка!». Малювання української сорочки нетрадиційним пальчиковим прийомом.</p>	<p>Учень/учениця знає: назви елементів національного українського вбрання; кольори притаманні жіночій та чоловічій сорочці; поняття центральної</p>	<p>Розвивати оригінальнообразно-асоціативне мислення, просторову уяву та фантазію, відчуття композиції, ритму, кольору; розвивати естетичний смак. Формувати вміння</p>
---	---	--	---

<p>та чоловічій сорочці.</p>		<p>симетрії; різновиди декоративного малювання; Учень/учениця уміє: ритмічно наносити візерунок (крапки) на вишиванку; малювати нетрадиційним пальчиковим прийомом; малювати по обмеженій поверхні.</p>	<p>малювати по обмеженій поверхні, рівномірно розташовуючи різнокольорові крапки. Розвивати словниковий запас назвами елементів національного українського вбрання. Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навичок малювання з натури, по пам'яті, за уявленням, декоративного малювання і вміння застосовувати їх у навчальній і суспільно- корисній діяльності. Формувати предметні уміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності.</p>
-------------------------------------	--	--	---

<p>Вишитий рушник як обов'язковий атрибут</p>	<p>Малювання орнаменту рушника у смужці. Створення геометричного та</p>	<p>Учень/учениця знає: декоративну композицію;</p>	<p>Формувати вміння відтворювати рослинні</p>
<p>українського побуту. Символіка вишитого рушника. Сучасне та традиційне вишивання рушника.</p>	<p>рослинного орнаменту. Тематичні малюнки («Квітчаста хустина», «Хліб на вишитому рушнику», «Весільний рушник», «Український рушничок»). Малюнок «Візерунок на скатертині».</p>	<p>порядок утворення візерунків і орнаментів; основні види декоративних композиційних схем; різновиди атрибутів українського побуту. Учень/учениця уміє: розфарбовувати зображення відповідно до зразка декоративними візерунками українського народного декоративно-вжиткового мистецтва; прикрашати різними орнаментами рушник у смужці.</p>	<p>елементи; малювати, користуючись штампом; створювати геометричний орнамент. Розвивати оригінальне образно-асоціативне мислення, просторову уяву та фантазію, відчуття композиції, ритму, кольору; розвивати естетичний смак. Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навичок малювання з натури, по пам'яті, за уявленням. Формувати предметні вміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності.</p>

<p>Писанка – символ українського народу. Фантазійні орнаменти української великодньої писанки. Різноманітні</p>	<p>Розпис української великодньої писанки. Малюнок «Українська писанка – як дитяча пісенька, як бабусина казка, як матусина ласка». Порядок утворення візерунків і</p>	<p>Учень/учениця знає: різноманітні матеріали та інструменти для декоративного розпису(писачок, свічка,</p>	<p>Розвивати оригінальнообразно-асоціативне мислення, просторову уяву та фантазію, відчуття композиції,</p>
<p>українські традиції писанкарства.</p>	<p>орнаментів. Ознайомлення з різноманітністю матеріалів та інструментів для декоративного розпису (писачок, свічка, олівець, фарби). Навчання прийомам зображення елементів декору великодньої писанки (писанки, мальованки, крапанки, дряпанки, крашанки). Створення ескізів орнаментів для писанки.</p>	<p>олівець, фарби); порядок утворення візерунків і орнаментів; основні види декоративних композиційних схем. Учень/учениця уміє: обирати способи/засоби творення художніх образів у різних видах і жанрах мистецтва; порядок утворення візерунків і орнаментів; створювати ескізи орнаментів для писанки.</p>	<p>ритму, кольору; розвивати естетичний смак. Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навичок малювання з натури, по пам'яті, за уявленням, декоративного малювання і уміння застосовувати їх в навчальній і суспільно-корисній діяльності. Формувати предметні уміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності.</p>

<p>Різнобарвність візерунків гончарного ремесла . Традиційні та нетрадиційні техніки створення орнаменту для гончарних виробів. Специфіка образів в українському</p>	<p>Підбір гармонійно поєднаних кольорів для певного символічного мотиву. Розмальовування елементів візерунка дотримуючись контуру зображення. Створення орнаменту декоративної композиції з геометричних і рослинних елементів. Порядок утворення візерунків і</p>	<p>Учень/учениця знає: орнаменти декоративної композиції з геометричних і рослинних елементів; твори народно-прикладного мистецтва; предмети з різним</p>	<p>Формувати вміння утворювати візерунки й орнаменти з використанням прийомів дотримання певної послідовності в процесі виконання декоративної композиції. Розвивати</p>
---	--	--	--

<p>декоративно-ужитковому мистецтві. Ритмічні співвідношення елементів орнаменту різних форм.</p>	<p>орнаментів. Навчання прийомам дотримання певної послідовності в процесі виконання декоративної композиції.</p>	<p>орнаментом та призначенням; види декоративно-прикладного мистецтва. Учень/учениця уміє: використовувати елементи українського народного мистецтва в художній творчості; дотримуватись контуру зображення; дотримання певної послідовності в процесі виконання декоративної композиції.</p>	<p>оригінальне образно-асоціативне мислення, просторову уяву та фантазію, відчуття композиції, ритму, кольору; розвивати естетичний смак. Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навичок малювання з натури, по пам'яті, за уявленнями, декоративного малювання й уміння застосовувати їх у навчальній і суспільно-корисній діяльності. Формувати предметні уміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності.</p>
<p>Народна символіка, її зв'язок з національними традиціями. Традиційні</p>	<p>Малювання українських народних символів: «Без верби і калини – нема України», «Квітучий</p>	<p>Учень/учениця знає: значення українських народних символів;</p>	<p>Розвивати оригінальне образно-</p>

	барвінок»,		асоціативне мислення, просторову
символи в українському мистецтві.	«Лелека», «Запашний хліб», «Український вінок».	зв'язок народної символіки з національними традиціями. Учень/учениця уміє: розфарбовувати зображення відповідно до зразка; передавати у малюнку зміст простих художніх творів за тематикою; вибирати гармонійно поєднані кольори для певного символічного мотиву.	уяву та фантазію, відчуття композиції, ритму, кольору; розвивати естетичний смак. Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навичок малювання з натури, по пам'яті, за уявленням, декоративного малювання й уміння застосовувати їх у навчальній і суспільно-корисній діяльності. Формувати предметні уміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності.

<p>Бесіди з образотворчого мистецтва. «Писанкарство. Символіка орнаменту великодньої української писанки». «Петриківський розпис –</p>	<p>Розповідь. Пояснення. Демонстрація відео.Дидактичні ігри. Обговорення. Короткі усні відповіді на запитання.</p>	<p>Учень/учениця знає: художні засоби виразності живопису, графіки, декоративно-прикладного мистецтва; зображення предметів та</p>	<p>Розвивати комунікативні функції мовлення (розвиток діалогічного мовлення з використанням мовленнєвих засобів</p>
<p>перлина України». «Українське гончарство. Розпис гончарних виробів за традиціями орнаментального розпису». «Пензлик – чарівник. Що уміє олівець?»</p>		<p>об'єктів, їх форму, забарвлення, розмір. Учень/учениця уміє: посильно виражати власні почуття та естетичні переживання до проявів прекрасного воточуючій діяльності, предметному світі, творах візуального мистецтва; встановлювати логічні зв'язки між зображеними явищами й об'єктами, усвідомлювати суттєву залежність між ними.</p>	<p>комунікації, розвиток монологічного мовлення).Розвивати елементи творчої уяви і фантазії; емоційно-образну пам'ятна основні запам'ятовування образів конкретних предметів, явищ, їх властивостей та відношень. Формувати уміння висловлювати свої враження і почуття в спостережуваних явищах та творах мистецтва.</p>
<p>ЗМІСТОВА ЛІНІЯ «МАЛЮВАННЯ З НАТУРИ»</p>			

<p>Натюрморт як один із жанрів образотворчого мистецтва. Живопис. Кольорові простори Всесвіту. Передача виразності художнього образу в образотворчому мистецтві. Виразальні можливості різних видів мистецтва.</p>	<p>Малювання чорною та кольоровою гуашшю. Використання прийому просвітлення кольору (розбавлення фарби водою або додаванням білил). Малювання з натури предметів домашнього вжитку (чашка з блюдцем). Малювання з натури розкладної іграшки «Пірамідка». Натюрморт «Здрастуй, осінь золота, урожайна і багата!». Малювання з</p>	<p>Учень/учениця знає: необхідність співвідношення розміру малюнка та величини листа паперу; прийоми просвітлення кольору (розбавлення фарби водою або додаванням білил). прийоми передачі на</p>	<p>Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навичок малювання з натури, по пам'яті, за уявленням, декоративного малювання й уміння застосовувати їх у навчальній і суспільно-</p>
---	--	--	---

	<p>натури подарункової коробки перев'язаної стрічкою. Малювання з натури ялинкової гілки з іграшками. Натюрморт «Весняне натхнення». Малювання гілки яблуні в цвіту. Малювання за зразком ялинкової кульки з використанням шаблону. Натюрморт «Дивовижні дарунки пані Осені». Малювання з натури композиції з осіннього листя у кошику. Розфарбовування малюнків за зразком.</p>	<p>аркуші паперу глибини простору: ближче - нижче, далі – вище; співвідношення форми зображуваного предмета з аркушем паперу.</p> <p>Учень/учениця уміє: малювати овочі та фрукти, споглядаючи їхню форму та колір з натури; працювати з фарбою, палітрою, олівцями; описувати об'єкт спостереження; малювати прості предмети круглої форми та користуватися шаблоном. розпізнавати базові засоби художньої виразності різних видів і жанрів мистецтва; малювати площинні зображення; розфарбовувати зображення відповідно до</p>	<p>корисній діяльності. Розвивати пізнавальну діяльність шляхом систематичного і цілеспрямованого виховання і вдосконалення в учнів правильного сприйняття форми, будови, величини, кольору предмета, їх положення у просторі, уміння знаходити в зображуваному об'єкті існуючі ознаки, встановлювати схожість і розбіжність між предметами за кольорами. Формувати цілісність кольороприймання; правильність, свідомість й узгодженість графічних й живописних навичок. Формувати цілісний світогляд, враховуючи культурне, мовне, духовне різноманіття сучасного світу.</p>
--	--	--	---

		зразка; раціонально організувати свою образотворчу діяльність; планувати роботу.	Розвивати уміння співвідносити свої дії із запланованими результатами, здійснювати контроль своєї діяльності в процесі досягнення результату, визначати способи дій у рамках пропонованих умов і вимог, коригувати свої дії відповідно до ситуації.
Бесіди з образотворчого мистецтва. «Пейзаж як жанр образотворчого мистецтва». «Вплив світла на колір у пейзажному живописі». «Що таке натюрморт? Натюрморти відомих художників». «Весняні мотиви у картинах видатних художників (порівняння картин із зображенням ранньої та пізньої весни)».	Розповідь. Пояснення. Демонстрація відео.Дидактичні ігри. Обговорення. Короткі усні відповіді на запитання.	Учень/учениця знає: художні засоби виразності живопису, графіки, декоративно-прикладного мистецтва; зображення предметів та об'єктів, їх форм, забарвлення, розмір. Учень/учениця уміє: посильно виражати власні почуття та естетичні переживання до проявів прекрасного в оточуючій діяльності, предметному світі,	Розвивати комунікативні функції мовлення (розвиток діалогічного мовлення з використанням мовленнєвих засобів комунікації, розвиток монологічного мовлення).Розвивати елементи творчої уяви і фантазії; емоційно-образну пам'ятьна основні запам'ятовування образів конкретних предметів, явищ, їх властивостей та

		<p>творах візуального мистецтва; встановлювати логічні зв'язки між зображеними явищами й об'єктами, усвідомлювати суттєву залежність між ними.</p>	<p>відношень. Формувати уміння висловлювати свої враження і почуття в спостережуваних явищах та творах мистецтва.</p>
ЗМІСТОВА ЛІНІЯ «ТЕМАТИЧНЕ МАЛЮВАННЯ»			
<p>Настрій природи у творах мистецтва. Художньо-образна характеристика розмаїття кольорової природної гами. Уявлення про цілісність композиції. За розміром, кольором, тоном виявлення головного в композиції. Пейзаж у теплих та холодних кольорах.</p>	<p>Технічні навички роботи з фарбами, олівцями та приладами. Передача плановості простору. Тематичне малювання («Перший дзвоник», «Осінь парасолька», «Вітальна листівка до Дня учителя», «Вітальна листівка до Дня українського козацтва», «Новорічна листівка», «Валентинка для найліпшого друга або подруги», «Вітальна листівка до Міжнародного жіночого дня», «Пейзаж зимового лісу», «Сніг кружляє, на землю лягає...», «Ой, летять, летять сніжинки на будинки, на ялинки», «Перші весняні квіти», «Кульбабки», «Ромашки гарно зацвіли над річкою в рясній траві», «Садовий інструмент (лійка, лопата)», «З космосу Земля тендітна,</p>	<p>Учень/учениця знає: кольори відображення настроїв природи; цілісність композиції; технічні навички роботи з фарбами, олівцями та приладами; способи виявлення головного в композиції за розміром та кольором.</p> <p>Учень/учениця уміє: імпровізувати (експериментувати, поєднувати) художніми засобами для реалізації власної мистецької ідеї; передавати у малюнку зміст простих художніх</p>	<p>Розвивати пізнавальну діяльність шляхом систематичного і цілеспрямованого виховання і вдосконалення в учнів правильного сприйняття форми, будови, величини, кольору предмета, їх положення у просторі, уміння знаходити в зображуваному об'єкті існуючі ознаки, встановлювати схожість і розбіжність між предметами за кольорами. Розвивати уміння вільно орієнтуватись на площині</p>

		творів за тематикою;	аркуша паперу.
	невелика і блакитна»). Стилiзацiя форм живої природи в декоративних композицiях.	вибирати гармонiйно поєднанi кольори для певного символiчного мотиву; адекватно передавати кольори зображуваного предмета, визначати насиченiсть кольорiв, отриманих зi змiшаних кольорiв i вiдтiнкiв; рацiонально органiзовувати свою образотворчу дiяльнiсть; планувати роботу.	Формувати елементарнiзнання про основи реалiстичного малюнка; навичок малювання з натури, по пам'ятi, за уявленнями, декоративного малювання i вмiння застосовувати їх у навчальнiй i суспiльно-кориснiй дiяльностi. Формувати узагальненiсть, вибiрковiсть, структурнiсть та осмисленiсть зорово-просторового сприймання на основi визначення й узагальнення головних ознак зображуваних предметiв, диференцiацiї їх iз несуттєвими.

<p>Світ емоцій і почуттів. Емоційні стани. Особливості емоційних проявів.</p>	<p>Малювання емоцій персонажів за сюжетними картинками. Різноманітні емоційні стани людини (малювання свого настрою). Робота з піктограмою «Розфарбуй емоції».</p>	<p>Учень/учениця знає: види художньо-творчої діяльності для покращення емоційногостану;</p>	<p>Розвивати уявлення дітей про такі емоції як: радість, сум, здивування, страх, образа, заздрість, провина. Формувати</p>
		<p>правильність змішування кольорів для отримання певного відтінку фарби; кольори для зображенняемоційного стану. Учень/учениця уміє: добирати потрібні кольори до належного емоційного настрою; контролювати свої емоції; із розумінням ставитися до емоційного світу людини.</p>	<p>уміння адекватно зображати свої почуття та емоційний стан побачених персонажів. Формувати уміння володіти своїми емоціямиі почуттями, емоційній саморегуляції. Формувати вміння передавати емоційний стан черезмалюнок. Формувати вміння передавати різнийемоційний стан за допомогою кольорівфарб.</p>

<p>У світі казки чарівної. Емоційно-образна характеристика казкових персонажів, вираження власного ставлення до них. Комікси як вид мистецтва.</p>	<p>Ілюстрація до казки чи іншого літературного твору. Тематичне малювання («Мій улюблений казковий герой», «Малюємо персонажів мультфільмів»).</p> <p>Малювання графічної історії за мотивами мультсеріалу. Малюнок по клітинках супергероїв та видуманих персонажів.</p>	<p>Учень/учениця знає:</p> <p>поняття про теплу і холодну гаму кольорів; емоційно-образну характеристику казкових персонажів; співвідношення форми зображуваного предмета аркушем паперу.</p> <p>Учень/учениця уміє:</p> <p>передавати враження від побаченого;</p>	<p>Розвивати композиційні навички асоціативно-образного мислення, спостережливість, творчу уяву. Формувати вміння передавати враження від побаченого. Розвивати композиційну грамотність (рівномірне заповнення площі листа). Розвивати зорову пам'ять, фантазію, технічні</p>
		<p>зображати в своїх роботах графічні історії за мотивами; передавати на малюнку чарівний світ природи засобами кольору і техніки.</p>	<p>навички роботи з художніми матеріалами. Розвивати уяву засобами додумування.</p>

<p>Бесіди з образотворчого мистецтва. «Розвиток творчих здібностей в малюванні нетрадиційними техніками та матеріалами». «Різноманітний кольоровий світ. Важлива роль кольорів у нашому житті». «Звідки беруться кольори?»</p>	<p>Розповідь. Пояснення. Демонстрація відео.Дидактичні ігри. Обговорення. Короткі усні відповіді на запитання.</p>	<p>Учень/учениця знає: художні засоби виразності живопису, графіки, декоративно-прикладного мистецтва; зображення предметів та об'єктів, їх форму, забарвлення, розмір.</p> <p>Учень/учениця уміє: посильно виражати власні почуття та естетичні переживання до проявів прекрасного в оточуючій діяльності, предметному світі, творах візуального мистецтва; встановлювати логічні зв'язки між зображеними явищами й об'єктами,</p>	<p>Розвивати комунікативні функції мовлення (розвиток діалогічного мовлення з використанням мовленнєвих засобів комунікації, розвиток монологічного мовлення).Розвивати елементи творчої уяви і фантазії; емоційно-образну пам'ять на основі запам'ятовування образів конкретних предметів, явищ, їх властивостей та відношень. Формувати вміння висловлювати свої враження і почуття в спостережуваних явищах та творах мистецтва.</p>
		<p>усвідомлювати суттєву залежність між ними.</p>	

5 клас
музична складова

Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності	Очікуванні результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
ЗМІСТОВА ЛІНІЯ «ВСТУП»			
<p>Як з'явилася музика. Значення музики в житті людини. Музика, як спосіб самовираження.</p>	<p>Слухання музики, співи, музично-ритмічні рухи, музикування на дитячих музичних інструментах, музична грамота.</p>	<p>Учень/учениця: має уявлення про основи музичної культури; підвищення інтересу й любові до класичної, народної, сучасної музики; відчуває виникнення музично-естетичного відгуку від прослуховування музичних творів, відчуття співпереживання та творчого самовираження до музики. Учень/учениця уміє: уміє зацікавлено слухати музику, емоційно переживати її настрій,</p>	<p>Розвиток музично-образного мислення, навичок сприйняття музики; творчих музичних здібностей, практичних умінь і навичок у процесі слухання, виконання, пластичного інтонування, музично-ритмічного руху; становлення музично-естетичного смаку. Збагачення словникового запасу на основі вивчення музичних творів.</p>

		<p>висловлювати свої враження від музики; намагається виразно виконувати пісні та поспівки, узгоджує ритмічний супровід із словами тексту; пластичними рухами показує характер музичного твору, використовує засвоєні вокально-хорові засоби музичної діяльності у процесі виконання творів, вдало використовує дитячі музичні інструменти під час виконання/слухання музики.</p>	
ЗМІСТОВА ЛІНІЯ «МУЗИКА В ЖИТТІ ЛЮДИНИ»			
Музика передає почуття, мова музики. Вокальна та інструментальна музика.	Слухання музичних творів, музикування на дитячих музичних інструментах (оркестр).	Учень/учениця: має уявлення про роль музики в житті людини, якою буває музика; слухає, аналізує та впізнає знайомі музичні твори, емоційно	Формування уявлень про музику як вид мистецтва; розвиток загальної культури, виховання художнього смаку, слухової пам'яті, збагачення музично-

		<p>переживає музичний зміст. застосовує музикування на дитячих музичних інструментах в різних видах музичної діяльності.</p> <p>Учень/учениця уміє: розуміти музику, сприймати не тільки емоційно, але й свідомо; порівнювати та аналізувати музичні твори, виділяти головне в музиці – емоційний, образний зміст, загальний характер музики.</p> <p>грати на дитячих музичних інструментах (маракаси, брязкальця, бубон, трикутник, ложки, металофон), використовувати під час слухання музики.</p>	<p>слухової уяви; застосування ігор та ігрових ситуацій у процесі багаторазового музичного сприйняття; розвиток цілісного сприйняття (при першому ознайомленні, прослуховуванні) та диференційованого сприйняття (при повторному сприйнятті).</p>
Пісня, як стимул духовного, творчого, культурного розвитку	Вокально-хорові вправи: вправи на розвиток музичного слуху та голосу, вправи на розширення діапазону	Учень/учениця знає: музичну мову, відчуває темброві висотні та	Розвиток емоційної чутливості на музику; музичного слуху,

<p>людини.</p>	<p>дитячих голосів, артикуляційні вправи, вправи на дихання; логопедичні поспівки, пісні.</p>	<p>ритмічні зміни в музиці, свідомо використовує ці знання у виконавській діяльності; жанрову основу пісні. Учень/учениця уміє: вірно інтонувати мелодію, починати спів після музичного вступу, співати злагоджено, у ансамблі, природним голосом, брати правильно дихання між короткими музичними фразами.</p>	<p>розумової діяльності, уваги, пам'яті, здібностей до виконавської та творчої діяльності.</p>
<p>Музика і рух.</p>	<p>Рухи під музику, музичні ігри зі співами й рухами, хороводи, музично-дидактичні ігри, відхлопування простого ритмічного малюнку, логоритміка, словникова робота.</p>	<p>Учень/учениця: має уявлення про вміння відобразити характер музики танцювальними рухами, емоційно виконувати його з початку до кінця, узгоджувати власні ритмічні дії з колективом Учень/учениця уміє: передавати пластичними рухами</p>	<p>Формування асоціативного мислення під час музично-ритмічної діяльності, творчих проявів через рухи. Розвиток координації рухів, уваги в процесі відтворення ритмічних малюнків, ритмічного слуху.</p>

		характер музичного твору,	
		узгоджувати з музикою початок і кінець рухів, ритмічний супровід зі словами пісень, змінювати музично-ритмічні рухи відповідно характеру музики.	
ЗМІСТОВА ЛІНІЯ «МУЗИКА МОГО НАРОДУ»			
Народна музика. Українська музика у творчості композиторів.	Слухання зразків української народної музики, музичних творів українських композиторів, перегляд відеоматеріалів.	Учень/учениця: має уявлення про народну музику (пісня, танець) та музику, створену композитором, народні мистецькі традиції рідного краю. Учень/учениця уміє: висловлювати власні враження від музики; впізнавати та називати знайомі музичні твори, класифікувати за видом (народна музика, композиторська музика), визначати настрій, характер музичного	Розвиток творчого мислення, слухової уваги в процесі впізнавання народної пісні. Формування уявлення про художній образ в музиці. Виховування любові до народної творчості українських композиторів та народних пісень.

		твору, висловлювати власну думку від почуті	
		музики.	
Народні музичні інструменти.	Перегляд ілюстрацій із зображенням музичних інструментів, пояснення способу гри на них; перегляд відеоматеріалів; прослуховування фонограми (звучання інструментів). Музикування на дитячих музичних інструментах (бубон, сопілка).	Учень/учениця: має уявлення про українські народні інструменти: (бубон, скрипка, сопілка, бандура, трембіта); особливості їхнього звучання, використання їх у музичному просторі. Учень/учениця/мі: називати музичні інструменти, розрізняти їх за зовнішнім виглядом та звучанням; порівнювати характер нескладних музичних творів; відтворювати ритмічний малюнок до музичних творів плесканням у долоні та на дитячих музичних інструментах.	Формування пізнавального інтересу до вивчення музичних інструментів, збагачення словникового запасу (назви інструментів, властивості та особливості їхнього звучання). Розвиток уваги в процесі відтворення ритмічних малюнків.
Пісня – душа народу. Розмаїття українських народних пісень: календарно-обрядові	Вивчення пісень до різних свят та святкових обрядів; виконання пісень із супроводом та без нього; інсценування пісень.	Учень/учениця: має уявлення про українські народні пісні та їх різновиди, слухає та	Корекція співочої постанови, співочого дихання. Розвиток вокально-хорових

<p>пісні, щедрівки, веснянки, колискові, жартівливі, історичні.</p>		<p>називає пісню, що звучала. Учень/учениця уміє: називати, яка саме звучала пісня (колискова, жартівлива, історична, щедрівки, веснянки); співати емоційно, виразної злагоджено у відповідному настрої і характері; дотримуватися правил ансамблевого співу.</p>	<p>навичок, координації та плавності рухів у процесі інсценування пісень.</p>
<p>Народні танці.</p>	<p>Бесіда про особливості українських народних танців, перегляд відеоматеріалів, прослуховування мелодій українських народних танців, ознайомлення з елементами танцювальних рухів: напівприсідання, тупотіння, «колупалочка».</p>	<p>Учень/учениця: має уявлення про українські народні танці (гопак, козачок), їх походження та особливості виконання; розуміє зв'язок танцю і пісні; прослуховує мелодію українських народних танців, впізнає та називає танець. Учень/учениця уміє: слухати та впізнавати</p>	<p>Виховування інтересу до народної культури, прагнення навчитися танцювати народні танці, розширення знань та уявлень про українську народну музику. Розвиток відчуття пульсації, природньої моторної реакції. Збагачення музичного словника.</p>

		знайому мелодію; виконувати елементарні рухи українського танцю, узгоджувати власні рухи з музикою, відчувати ритмічний малюнок музики.	
--	--	---	--

Орієнтовний матеріал для слухання/сприйняття:

М. Вербицький, П. Чубинський «Гімн України»;
С. Чарнецький, патріотична пісня «Ой у лузі червона калина»;
Г. Майборода «Гуцульська рапсодія»;
Б. Фільц «Коломийка»;
Г. Сасько «Перший пролісок»;
Л. Дичко «Весна» з кантати «Пори року»;
Українські народні пісні: «Подоланочка», «Ой, заграйте, дударики», «Щебетала пташечка», «Галя по садочку
ходила», «Котику сіренький»;
Українські народні танці «Гопак», «Козачок»;
Українські троїсті музики;
М. Лисенко, дитячі опери «Коза-дереза», «Пан Коцький»;
К. Стеценко дитячі опери «Лисичка, Котик і Півник», «Івасик-Телесик»;
М. Коваль, дитяча опера «Вовк і семеро козенят»;
Р. Шуман «Марш», «Сміливий вершник», «Зима»;
М. Глінка «Венеціанська ніч»;
О. Гречанінова «Марш»;
Н. Леві «Вальс»;
С. Рахманінов «Італійська полька»;
С. Майкапар «Скарга»;

Е. Гріг «Ранок», «Метелик»;
П. Чайковський (з «Дитячого альбому») «Хвороба ляльки», «Нова лялька»;
В. Моцарт «Канарка», «Маленька нічна серенада», «Увертюра»;
Д. Кабалевський «Клоуни», «Три подружки».

Орієнтовний матеріал для виконання:

Вправи для розвитку голосу і слуху: «Сорока-ворона», обробка Я. Степового; «Печу, печу хлібчик», обробка В. Верховинця, слова народні; «Равлику-Павлику; «Кицю, кицю – няв!», музика В. Верховинця, слова народні»;
Наталія Май: «Веселка», «Шкільна пісня», «Пісня про кульбабу», «Кап, кап», «Цьом - цьом», «Родина»;
М.Балема «Козацькому роду нема переводу»;
Н. Рубальська «Добрий день, матусю- Україно!»;
М. Ведмедері «Козачата», «Наша мова»;
А. Філіпенко «Веселий музикант», «Узяла лисичка скрипку»;
А. Мігай «Сім нот»;
колядки, щедрівки, українські веснянки;
Українські народні пісні: «Подоляночка», «Ой, заграйте, дударики», «Щебетала пташечка», «Галя по садочку ходила», «Котику сіренький».

Орієнтовний матеріал для виконання в русі та музикуванні:

Л. Доценко «Веселі звірята»;
М. Красьов «Святковий танок»;
Д. Шостакович «Весело крокуємо»;
Л. Шварц «Хто швидше?»;
С. Ребіков «Дізнайся по голосу»;
Л. Ревуцький Пісні-ігри «Веселий каблучок», «Танцювати починаймо», «Ой, є в лісі калина»;
Хороводна гра «Галя по садочку ходила», музика та слова народні;
Хоровод-веснянка «Ой, минула вже зима», українська народна мелодія;
Музично-рухлива гра «Про жабку і комара», музика А. Філіпенка, слова невідомого автора;
Музично-рухлива гра, «Ми на луг ходили» музика А. Філіпенка, слова Т. Волгіної;
Музична гра «Ми кривого танцю йдемо», українська народна пісня.

Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут»

Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» для 5-6 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку відображає засадничі ідеї положення концепції «Нова українська школа» та Державного стандарту базової середньої освіти. Метою базової середньої освіти передбачено розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань здобувачів освіти, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу.

Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут» визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання з соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі, зміст та види навчальної діяльності учнів із порушеннями інтелектуального розвитку, що спрямовані на реалізацію очікуваних результатів.

Метою соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі є розвиток особистості учня, виховання в нього розуміння потреби здорового способу життя, формування навичок для прийняття самостійного рішення щодо підтримки та зміцнення здоров'я, забезпечення власної безпеки, особистого і суспільного добробуту.

Метою інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» є засвоєння учнями з порушеннями інтелектуального розвитку системи життєво необхідних практичних навичок та умінь, що забезпечують адекватну безпечну поведінку в реальному житті, відповідальність за добробут та здоров'я.

Для реалізації означеної мети визначено такі **завдання**:

формування в учнів поняття про безпечну поведінку в побуті, на вулиці, на природі та при взаємодії із сторонньою людиною;

формування уміння виражати свої потреби, значущі для здоров'я і його збереження (вміння описувати своє самопочуття, здатність привернути увагу педагога в разі поганого самопочуття, нездужання), використовуючи невербальні та вербальні засоби спілкування;

формування інтересу до вивчення себе, власних фізичних можливостей; уявлення про фізичні можливості інших людей (однолітків і дорослих), ознаки здоров'я людини;

формування у здобувачів освіти готовності проявляти самостійність, бути відповідальним за результати своїх вчинків;

розвиток стійкого інтересу до правил здоров'язбережувальної і безпечної поведінки;

формування прихильності до безпечних і корисних практик поведінки,

які зменшують ризики для життя і здоров'я або запобігають їм;

виховування доброзичливого ставлення один до одного при вирішенні проблемних, життєвих та ігрових ситуацій;

формування мотиваційної сфери гігієнічної поведінки, безпечного життя, почуття відповідальності за збереження і зміцнення здоров'я;

розвиток пізнавальної діяльності, творчих здібностей, цікавості, розширення кругозору здобувачів освіти;

розвиток здатності порівнювати, аналізувати життєві ситуації;

розвиток здатності проводити незалежні спостереження;

виховання потреби у здоровому способі життя, формування вміння вчитися без шкоди для здоров'я.

Принципи, на яких ґрунтується програма:

принцип корекційно-розвивальної спрямованості освітнього процесу, що обумовлює розвиток особистості учня і розширює його «зону найближчого розвитку» з врахуванням особливих освітніх потреб; узгодження цілей, змісту й очікуваних результатів навчання;

принцип наступності, що передбачає взаємозв'язок і безперервність освіти учнів із порушеннями інтелектуального розвитку на всіх етапах навчання;

принцип цілісності змісту освіти, що забезпечує наявність внутрішніх взаємозв'язків між окремими предметними галузями і навчальними предметами, що входять до їх складу;

принцип спрямованості на формування діяльності, що забезпечує можливість оволодіння учнями з порушеннями інтелектуального розвитку усіма видами доступної їм предметно-практичної діяльності, способами і прийомами пізнавальної і навчальної діяльності, комунікативною діяльністю і соціально прийнятною поведінкою;

принцип зв'язку з життям спрямований на перенесення засвоєних знань і умінь, навичок і стосунків, сформованих в умовах навчальної ситуації, у різні життєві ситуації, що дозволяє забезпечити готовність учня до самостійного орієнтування й активної діяльності в реальному світі;

принцип варіативності програмного матеріалу передбачає можливість видозміни змісту розділів, їх комбінування, в окремих випадках зміни послідовності у вивченні.

Методи:

методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

практичні, словесні, наочні (за джерелом викладу навчального матеріалу);

репродуктивні, пояснювальні, пошукові, дослідницькі, проблемні тощо (за характером навчально-пізнавальної діяльності);

індуктивні, дедуктивні, аналіз, синтез, порівняння (за логікою викладу і сприйняття навчального матеріалу).

Методи контролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: усні перевірки і самоперевірки результативності оволодіння знаннями, уміннями і навичками;

Методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності: певні заохочення у формуванні мотивації, почуття відповідальності, зобов'язань,

інтересів в оволодінні знаннями, уміннями і навичками.

Компетентнісний потенціал інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» відповідає компетентнісному потенціалу соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі, яка полягає в тому, щоб: дотримуватися правил безпечної поведінки у природі; виявляти залежність між станом довкілля і рівнем безпеки, здоров'ям та добробутом суспільства; знаходити, представляти, перетворювати, аналізувати, узагальнювати і логічно організовувати інформацію щодо безпеки, здоров'я і добробуту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; підтримувати власне здоров'я і добробут, дотримуватися здорового способу життя тощо.

У процесі вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» здобувачі освіти повинні:

засвоїти понятійний апарат (назва предметів, дії з ними);

чітко представляти послідовність операцій з побутовими предметами відповідно до правил безпеки;

уміти поводитися в надзвичайних ситуаціях;

освоїти моделі міжособистісного спілкування в різних ситуаціях.

Для навчання створюються такі умови, які дають можливість кожному учню працювати в доступному йому темпі, проявляючи можливу самостійність. Учитель добирає матеріал за об'ємом і диференціює його за ступенем складнощів, виходячи з індивідуальних особливостей розвитку кожної дитини.

У процесі уроку вчитель може використовувати різні види діяльності, які сприятимуть розширенню, повторенню і закріпленню отриманих знань:

ігрову діяльність (сюжетно-рольова, дидактична, театралізована гра);

елементарно трудову діяльність (господарсько-побутова і ручна праця);

образотворчу діяльність (ліплення, малювання, аплікація) тощо.

Індивідуальні форми роботи на уроках органічно поєднуються з фронтальними і груповими.

Формування життєвої компетентності. Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут» має унікальні можливості щодо формування життєвих компетентностей здобувачів освіти із порушеннями інтелектуального розвитку, як основи успішної соціалізації особистості. Формувати в учнів необхідні знання, вміння та навички здорового способу життя, навчати їх використовувати отримані знання в повсякденному житті є важливим завданням у процесі формування життєвої компетентності. Освіта в галузі здоров'я поєднує здобуття необхідних знань та вмінь, формування конкретних навичок позитивної поведінки, збереження та зміцнення фізичного, соціального, психічного та духовного здоров'я. Конкретним результатом навчання є розвиток життєвих навичок учнів, зокрема таких, як уміння приймати рішення, розв'язувати проблеми, творчо і критично мислити, спілкуватися, гідно поводитися, чинити опір тиску, доречно виявляти емоції, долати стрес, співчувати, бути громадянином, свідомо ставитися до власного здоров'я і здоров'я свого оточення, надавати першу долікарську допомогу. Життєва компетентність здобувачів освіти має безпосередню залежність від педагогічних дій, які спрямовуються з метою надання необхідної освітньої допомоги, створення належних умов для їх життя, навчання, праці, гри тощо.

Ефективними методиками по формуванню життєтворчих компетенцій на уроках відіграють творчі завдання.

Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут» для 5-6 класів включає теоретичні та практичні заняття. Курсом передбачаються самостійні роботи і практичні повторення раніше вивченого матеріалу із закріпленням теоретичних і практичних знань. Викладання базується на знаннях, отриманих на уроках пізнаємо природу, вступ до історії України та громадянської освіти, математики тощо. Зміст програми спрямовано на розширення уявлень здобувачів освіти про свій організм, культуру здоров'я, імунітет, правила особистої гігієни, організації раціональної життєдіяльності, шкоду шкідливих звичок; ознайомлення учнів з основними принципами та закономірностями життєдіяльності людини в природному та соціальному середовищах, спрямованих на розвиток добробуту, безпеки і зміцнення здоров'я. Реалізація програми передбачає проведення розвиваючих і психологічних ігор. Учитель виходячи з матеріально-технічної бази освітнього закладу і рівня підготовленості учнів має право замінювати теми. Час на вивчення тем не регламентується.

Основна частина 5 клас

Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
ЗМІСТОВА ЛІНІЯ «ЛЮДИНА І ЗДОРОВ'Я»			
<p>Здоров'я людини. Поняття про фізичне здоров'я. Поняття «здорова людина». Значення природних факторів (сонця, повітря та води) для зміцнення здоров'я людини. Правила загартовування організму.</p>	<p>Розповідь. Пояснення. Демонстрація відео. Дидактичні ігри. Прості обговорення. Короткі усні відповіді на запитання за допомогою вчителя. Дотримування правил безпеки під час виконання завдання. Дослідження та обговорення ознак живої природи на прикладі людини. Моделювання ситуації «Літній відпочинок».</p>	<p>Учень/учениця - має уявлення про здоров'я та способи його підтримання - знає, розуміє та може пояснити за допомогою вчителя критерії здорової людини (температура тіла, тиск, вага, гострота зору тощо) - розуміє та пояснює за допомогою вчителя значення світла, повітря, води для здоров'я людини - за допомогою наочності може розповісти про способи загартовування організму. Учень/учениця уміє: - оцінювати стан свого здоров'я; - вимірювати температуру свого тіла; - розумно поводитись на</p>	<p>Формування зацікавленості та позитивного ставлення до курсу; формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей; формування елементарної дослідницької компетенції; розвиток уваги завдяки спостереженням; розвиток мовлення при засвоєнні нових назв; розвиток мислення шляхом встановлення причинно-наслідкових зв'язків у існуванні людини, як частини живої природи; розвиток усного мовлення в процесі відповідей на запитання та самостійного</p>

			складання
		відкритому сонці.	речень за тематикою уроку.
<p>Раціональна організація життєдіяльності.</p> <p>Режим дня школяра.</p> <p>Режим раціонального харчування.</p> <p>Режим сну.</p> <p>Охорона зору та слуху.</p>	<p>Розповідь.</p> <p>Пояснення.</p> <p>Демонстрація відео.Дидактичні ігри.</p> <p>Прості обговорення.</p> <p>Короткі усні відповіді на запитання за допомогою вчителя.</p> <p>Практична робота: «Складання режиму дня». Моделювання ситуації «Мій день».</p>	<p>Учень/учениця</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає та може пояснити за допомогою вчителя: - що таке режим дня, і чому його треба дотримуватися; - до чого призводить порушення режиму сну і режиму харчування; - важливість дотримання режиму охорони зору і слуху. <p>Учень/ учениця уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - складати режим дня; - дотримуватися правил збереження зору і слуху. 	<p>Розвиток мислення шляхом аналізу добутих знань про організацію життєдіяльності; формування причинно-наслідкових зв'язків між режимом дня і здоров'ям людини; розвиток пізнавальної активності; збагачення уявлень про здоров'я; розвиток зв'язного мовлення; формування комунікативної культури; розвиток соціально цінних якостей особистості; формування та розвиток основних природничих компетентностей.</p>
<p>Здоровий спосіб життя.</p> <p>Основні складові здорового способу життя людини.</p> <p>Шкідливі звички.</p>	<p>Розповідь.</p> <p>Пояснення.</p> <p>Демонстрація відео.Дидактичні ігри.</p> <p>Прості обговорення.</p> <p>Короткі усні відповіді на</p>	<p>Учень/учениця</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає, розуміє та може пояснити за допомогою вчителя: - основні поняття про здоров'я і здоровий спосіб життя; - складові здорового способу 	<p>Виховання інтересу до навчання;</p> <p>розвиток пізнавальної активності;</p> <p>формування і збагачення уявлень про здоров'я;</p>

<p>Поняття «токсичні речовини».</p>	<p>запитання за допомогою вчителя. Набуття досвіду в процесі порівняння шкідливих та корисних звичок людей. Коллективне обговорення за допомогою запитань вчителя правил здорового способу життя.</p>	<p>життя; - про вплив на здоров'я людин токсичних речовин; - про виникнення залежності від токсичних речовин, неприпустимість їх вживання. Учень/учениця уміє: - дотримуватися правил здорового образу життя; - пояснювати наслідки недотримання здорового способу життя на основі інформації, що міститься в різних текстах.</p>	<p>розвиток зв'язного мовлення при позначенні основних складових здорового способу життя; розвиток знань дітей щодо корисних і шкідливих впливів на здоров'я; розвиток сприймання та мислення на основі формування вміння визначати руйнівний вплив на здоров'я людини токсичних речовин; формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей.</p>
<p>Гігієна харчування. Роль їжі для організму людини. Правила поведінки за столом під час їди. <i>Корисні і шкідливі продукти.</i> Ознаки та причини харчових отруєнь. <i>Отруйні рослини, гриби, ягоди;</i> заходи безпеки. Причини</p>	<p>Розповідь. Пояснення. Демонстрація відео. Дидактичні ігри. Прості обговорення. Короткі усні відповіді на запитання за допомогою вчителя. Ознайомлення з демонстраційним</p>	<p>Учень/учениця - знає і розуміє значення харчування для здоров'я людини, - за допомогою вчителя може пояснити правила зберігання продуктів; - за малюнками наводить приклади отруйних рослин; - ознайомлений із значенням понять, які характеризують корисні і шкідливі продукти;</p>	<p>Формування уявлень про гігієну харчування; розвиток наочно-образного мислення на основі усвідомлення знань про корисні і шкідливі продукти; збагачення активного словника новими поняттями; розвиток усної монологічної речі шляхом короткої розповіді за темою уроку та за допомогою</p>

	матеріалами різних видів корисних і шкідливих	- за малюнками пояснює	вчителя;
отруєння. Перша медична допомога. <i>Холодильник.</i> Правила зберігання продуктів. Терміни реалізації по позначенню на упаковці. <i>Роль води в житті людини.</i> Види води: чиста, брудна, питна, не питна, кип'ячена.	продуктів; Практична робота: за допомогою вчителя проведення дослідження по розпізнаванню отруйних рослин. Формулювання за допомогою вчителя висновків досліджень. Екскурсія реальна/віртуальна за темою «Отруйні рослини».	/визначає значення води для людей; - знає як дотримуватися правил поведінки за столом; - відповідає за допомогою вчителя на чітко сформульовані запитання за змістом уроку. Учень/учениця уміє: - дотримуватись правил поведінки за столом під час їди; - розпізнавати корисні і шкідливі продукти харчування; - дотримуватись правил зберігання продуктів; - раціонально користуватись водою.	формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей; формування елементарної дослідницької компетенції.

<p>Психічне здоров'я. Психічне здоров'я – основа щасливого життя людини. Основні складові психічного здоров'я і благополуччя. Емоції, настрої, пам'ять, здібності людини.</p>	<p>Розповідь. Пояснення. Демонстрація відео. Дидактичні ігри. Прості обговорення. Короткі усні відповіді на запитання за допомогою вчителя. Коллективний міні-проект «Наш настрої і емоції» (вплив на оточуючих)</p>	<p>Учень/учениця - знає і відповідає за допомогою запитань вчителя про основні складові психічного здоров'я людини; - ознайомлений з поняттями «емоції», «настрої», «пам'ять»; - має уявлення про основні здібності людини; - відповідає за допомогою вчителя на чітко сформульовані</p>	<p>Розвиток зв'язного мовлення і мислення при порівнянні різних понять; розвиток самостійності при виконанні практичної роботи; розвиток мислення шляхом формування причинно-наслідкових зв'язків між психічним і фізичним здоров'ям людини; елементарний розвиток</p>
		<p>запитання за змістом уроку; - знає і дотримується правил безпеки життєдіяльності під час виконання практичного завдання. Учень/учениця уміє: - керувати своїми емоціями.</p>	<p>аналітичного сприймання шляхом дослідження за своїм настроєм; формування елементарної дослідницької компетенції; формування та розвиток основних природничих, екологічних та культурних компетентностей.</p>
<p>ЗМІСТОВА ЛІНІЯ « ЛЮДИНА І БЕЗПЕКА »</p>			
<p>Людина, середовище її проживання, безпека людини. Безпека оточуючого середовища. Можливі аварійні та небезпечні</p>	<p>Розповідь. Пояснення. Демонстрація відео. Дидактичні ігри. Прості обговорення. Короткі усні відповіді на</p>	<p>Учень/учениця - розпізнає за допомогою вчителя різні небезпеки оточуючого середовища та побутового походження, - передбачає їх вплив на власне</p>	<p>Формування понять «безпека» та «небезпека»; формування уявлень про стихійні явища; розширення понять про природне і соціальне</p>

<p>ситуації. Типові причини їх виникнення. Рятувальні служби.</p>	<p>запитання за допомогою вчителя. Дослідження залежності стану здоров'я від природних і технологічних чинників. Екскурсія реальна/віртуальна «Природні небезпеки».</p>	<p>здоров'я та безпеку; - здатний викликати необхідні рятувальні служби в разі необхідності; - відповідає за допомогою вчителя на чітко сформульовані запитання за змістом уроку; знає і дотримується правил безпеки життєдіяльності під час</p>	<p>середовище; розвиток мислення на основі формування умінь діяти в умовах небезпеки; розвиток уваги при проведенні досліджень; формування вмінь робити в команді; формування та розвиток</p>
	<p>Моделювання ситуації «Твої дії під час аварійної ситуації».</p>	<p>екскурсії. Учень/учениця уміє: - демонструвати модель безпечної поведінки згідно з інструкціями і правилами в соціальному і природному середовищі.</p>	<p>основних природничих , екологічних та соціальних компетентностей. формування елементарної дослідницької компетенції.</p>

<p>Безпека в побуті. <i>Прибирання приміщень для збереження здоров'я людини.</i> Заходи безпеки при користуванні предметами побутової хімії. <i>Побутові предмети:</i> телевізор, праска, пилосос, газова плита. Правила безпеки.</p>	<p>Розповідь. Пояснення. Демонстрація відео. Дидактичні ігри. Прості обговорення. Короткі усні відповіді на запитання за допомогою вчителя. Практичні роботи: «Правила користування побутовою технікою», «Правила користування предметами побутової хімії».</p>	<p>Учень/учениця - розпізнає ймовірні небезпеки, побутового походження; - називає за допомогою зразків і малюнків деякі предмети побутової хімії; - за малюнками наводить приклади використання предметів побутової хімії у побуті; - ознайомлений з поняттям «побутова техніка»; - знає правила користування праскою, пилососом, телевізором; - знає правила користування газом у побуті; - відповідає за допомогою вчителя на чітко сформульовані запитання за змістом уроку.</p>	<p>Формування уявлень про побутову техніку; формування понять порівняння, класифікації, аналізу на основі обстеження різних предметів побутової хімії; розширення понять про правила безпеки в побуті; розвиток зв'язного мовлення при позначенні побутових предметів; формування та розвиток основних екологічних та комунікаційних компетентностей; розвиток пізнавальної активності.</p>
		<p>Учень/учениця уміє: - користуватися газовою плитою, пилососом, праскою тощо; - безпечно користуватися предметами побутової хімії; - дотримуватись правил безпеки у побуті.</p>	

<p>Пожежна безпека. Причини й умови виникнення пожеж. Основні правила пожежної безпеки. Дії при виникненні пожежі.</p>	<p>Розповідь. Пояснення. Демонстрація відео. Дидактичні ігри. Прості обговорення. Короткі усні відповіді на запитання за допомогою вчителя. Практичні вправи: Виклик служби порятунку і пожежної служби. Онлайн-перегляд «Пожежі». Моделювання ситуації «Твої дії під час пожежі».</p>	<p>Учень/учениця - визначає за допомогою вчителя та наочною опорою умови виникнення пожеж; - має уявлення щодо шляхів профілактики виникнення та розвитку пожежі; - ознайомлений з основними правилами пожежної безпеки; - визначає за допомогою вчителя негативні наслідки користування відкритим вогнем у обмеженому просторі; - знає як зателефонувати в пожежну службу.</p> <p>Учень/учениця уміє: - застосовувати набуті знання та навички на практиці; - демонструвати елементарну</p>	<p>Формування понять «безпека» та «небезпека»; формування уявлень про пожежі; розвиток мислення на основі формування умінь діяти в умовах небезпеки - пожежі; розвиток уваги при проведенні практичних вправ; формування вміння працювати в команді; формування та розвиток основних екологічних та соціальних компетентностей; формування вмінь застосовувати набуті знання та навички на практиці.</p>
		<p>модель безпечної поведінки згідно з інструкціями і правилами пожежної безпеки; - уміє самостійно зателефонувати в пожежну службу.</p>	

<p>Безпека в довкіллі. Безпечна поведінка в громадських місцях. Особливості поведінки з незнайомими людьми. <i>Мінна безпека.</i> Тварини навколо нас. Заходи безпеки приспівуванні з домашніми і дикими тваринами. Безпека на воді. Правила купання в водоймах.</p>	<p>Розповідь. Пояснення. Демонстрація відео. Дидактичні ігри. Прості обговорення. Короткі усні відповіді на запитання за допомогою вчителя. Міні-практикум «Мінна безпека (сьогодення)». Моделювання ситуації «Співування з незнайомими людьми». Моделювання ситуації «Купання в річці і в морі».</p>	<p>Учень/учениця - має уявлення про небезпечність гор, що можуть призвести до потрапляння до закритого простору, з якого важко вибратися; - розповідає за запитаннями вчителя про мінну безпеку та способи повідомлення про своє місцезнаходження; - ознайомлений з наслідками надзвичайної ситуації, що обумовлена небезпекою; - має елементарне уявлення про способи безпечної поведінки під час виникнення небезпечних ситуацій; - має уявлення про небезпеку на воді. Учень/учениця уміє: - застосовувати набуті знання та</p>	<p>Формування вміння орієнтуватися у ситуації; формування уявлень про мінну безпеку; розвиток усного мовлення в процесі відповіді на запитання та складання запитань, за незначною допомогою вчителя; формування та розвиток основних комунікаційних та соціальних компетентностей; розвиток емоційного сприймання; збагачення активного словника новими поняттями; формування вмінь застосовувати набуті знання та навички на практиці.</p>
--	--	---	---

		<p>навички на практиці; - самостійно зателефонувати вслужбу порятунку; - виконувати усі рекомендації мінної безпеки; - безпечно поводитись в громадських місцях та з незнайомими людьми.</p>	
<p>Стихійні лиха. Небезпеки природного середовища. Правила поведінки під час сильного вітру, грози та в разі потрапляння в зону підтоплення.</p>	<p>Розповідь. Пояснення. Демонстрація відео. Дидактичні ігри. Прості обговорення. Короткі усні відповіді на запитання за допомогою вчителя. Онлайн-перегляд «Стихійні явища». Моделювання ситуації «Як поводитись під час стихійного лиха».</p>	<p>Учень/учениця - має уявлення про природні екологічні проблеми; - називає за запитаннями вчителя наслідки екологічних криз; - знає і називає за допомогою вчителя правила поведінки під час сильного вітру, грози тощо; - має уявлення про спосіб збереження природи; - ознайомлений з причинами наслідками різних природних екологічних криз.</p>	<p>Формування вміння орієнтуватися у ситуації; розвиток активного мовлення та збагачення словникового запасу на матеріалі відомостей про різні стихійні лиха; розвиток вміння за допомогою вчителя визначати ситуації, що небезпечно впливають на екологічний становище; формування дбайливого ставлення до природи; формування вмінь застосовувати набуті знання та навички на практиці;</p>

		<p>Учень/учениця уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розрізняти небезпеки природного середовища; - дотримуватись правил поведінки під час стихійного 	<p>розвиток уваги при проведенні досліджень; формування вміння робити в команді;</p>
		<p>лиха.</p>	<p>формування та розвиток основних природничих , екологічних компетентностей.</p>

<p>Безпека на дорозі. Безпека руху пішоходів. Знайомство з дорожніми знаками.Азбука дорожнього руху. Місто і його транспорт. Безпека пасажирів.Безпека руху велосипедиста.</p>	<p>Розповідь. Пояснення. Демонстрація відео.Дидактичні ігри. Прості обговорення. Короткі усні відповіді на запитання за допомогою вчителя. Дослідження рівня сформованості власних навичок учасника дорожнього руху. Моделювання ситуацій: «Я – пішохід. Правила дорожнього руху для пішоходів» «Я – пасажир. Поводження у громадському транспорті» «Я- велосипедист. Дотримання правил дорожнього руху велосипедистом» «Надання допомоги собі та</p>	<p>Учень/учениця - визначає за допомогою вчителя потенційні небезпеки на дорозі для свого здоров'я; - моделює за підказками вчителя ситуації «я – пішохід», «я – пасажир», «я – велосипедист»; - моделює за допомогою вчителя послідовність дій у небезпечних ситуаціях на дорозі; - приймає прості рішення щодо надання допомоги собі та іншим особам; - знає основні дорожні знаки; - знає і розуміє як звернутися до інших осіб чи до відповідних служб у разі необхідності. Учень/учениця уміє: - застосовувати набуті знання та навички на практиці; - користуватися громадським транспортом; - застосовувати в реальному житті правила для пішоходів;</p>	<p>Формування вміння орієнтуватися у ситуації; формування уявлень про безпеку на дорозі; формування навичок запам'ятовування та адекватного відтворення інформації; формування та розвиток основних комунікаційних та соціальних компетентностей; розвиток емоційного сприймання; збагачення активного словника новими поняттями; формування вміння робити в команді; формування вмінь застосовувати набуті знання та навички на практиці.</p>
---	--	---	---

	іншим особам при травмах»	- дотримуватись правилдорожнього руху для велосипедиста; - викликати службу порятунку, поліцію та швидку допомогу в разі необхідності.	
ЗМІСТОВА ЛІНІЯ « ЛЮДИНА І ДОБРОБУТ »			
<p>Людина і добробут. Добробут — ступінь задоволення певних потреб людини. Складники добробуту. <i>Особистий добробут.</i> Якість твого життя. Планування власного часу. Кишенькові гроші. <i>Родинний добробут.</i> Сім'я та її потреби. Добробут сім'ї. <i>Суспільний добробут.</i> Життя у суспільстві, вміння поводитись у соціумі. Допомога іншим,</p>	<p>Розповідь. Пояснення. Демонстрація відео.Дидактичні ігри. Прості обговорення. Короткі усні відповіді на запитання за допомогою вчителя. Моделювання ситуацій: «Доходи і витрати кишенькових грошей»; «Сімейний бюджет. Найпростіше планування бюджету»; «Розподіл обов'язків у сім'ї» Онлайн-перегляд «Життя у соціумі».</p>	<p>Учень/учениця - розуміє та може пояснити за допомогою вчителя поняття слова добробут; - має елементарні уявлення про особистий добробут, родинний добробут, суспільний добробут; - визначає за допомогою вчителя значення власного здоров'я, безпеки та добробуту для подальшого дорослого життя; - може пояснити поняття «кишенькові гроші»; - визначає і може сформулювати свої інтереси, потреби та бажання;</p>	<p>Формування уявлень про поняття добробут та його складники; формування понять класифікації та аналізу на основі порівняння складових добробуту – особистий, родинний, суспільний; формування уявлень пропоняття волонтерство; стимулювання активності в спілкуванні; формування потреби контролювати та оцінювати власні дії; формування потреби цінувати людське життя та поважати права людини;</p>

		- розуміє, як за допомогою дорослого розподіляти свій	
добросусідство. Волонтерство.		<p>вільний час та проявляти зацікавленість деякими видами діяльності;</p> <p>- розуміє і може пояснити поняття «добре» і «погано»;</p> <p>- знає про бережливе ставлення до своїх та чужих речей;</p> <p>- має елементарні поняття про сімейний бюджет;</p> <p>- за допомогою дорослого аналізує зв'язок між своїми потребами та бюджетом сім'ї;</p> <p>- має деякі уявлення і може пояснити про можливість законного заробітку для підлітків;</p> <p>- розуміє та може пояснити за допомогою вчителя поняття слова «волонтерство».</p> <p>Учень/учениця уміє:</p> <p>- за допомогою дорослого розподіляти свій вільний час та проявляти зацікавленість деякими видами діяльності;</p> <p>- бережно ставитись до своїх та</p>	<p>виховання відповідальності та культури поведінки;</p> <p>збагачення активного словника новими поняттями;</p> <p>розвиток емоційного сприймання;</p> <p>формування та розвиток основних комунікаційних та соціальних компетентностей;</p> <p>формування вміння робити в команді;</p> <p>формування вмінь застосовувати набуті знання та навички в повсякденному житті.</p>

		чужих речей; - розпоряджатися кишеньковими	
		грошима; - надати невелику допомогу іншим людям у разі потреби; - виконувати свої невеликі постійні обов'язки у сім'ї.	

Модельна навчальна програма «Технології (обслуговуюча праця)»

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Модельна навчальна програма «Технології (обслуговуюча праця)» визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання здобувачів освіти 5-6 класів з технологічної освітньої галузі, пропонований зміст навчального предмету «Технології (обслуговуюча праця)» та види навчальної діяльності здобувачів освіти, спрямовані на реалізацію очікуваних результатів на основі пропонованого змісту.

Модельну навчальну програму «Технології (обслуговуюча праця)» для 5–6 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку розроблено відповідно до законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Концепції Нової української школи (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року») на основі Державного стандарту базової середньої освіти.

У навчанні дітей із порушеннями інтелектуального розвитку важливо створити корекційно-розвиткове освітнє середовище, що буде забезпечувати умови для здобуття освіти в межах освітніх стандартів, виховання, корекцію порушень розвитку, соціальну адаптацію. Завданнями спеціального закладу загальної середньої освіти є соціально-побутова, соціально-нормативна і соціально-трудова адаптація здобувачів освіти з подальшою інтеграцією їх у суспільство, тобто успішна соціалізація.

Під час навчання у закладі освіти, здобувачі освіти з порушеннями інтелектуального розвитку мають усвідомити, що кожна людина в суспільстві зобов'язана бути корисною для нього. Окрім того, трудове навчання є одним з найважливіших засобів корекції порушень розвитку дітей з особливими освітніми потребами, воно значною мірою сприяє вихованню позитивних якостей особистості дитини. Трудова діяльність сприяє використанню знань та навичок, придбаних під час навчання, у практичній діяльності поза школою.

Трудове навчання покликане створювати умови для формування технічно, технологічно освіченої особистості, підготовленої до життя та активної трудової діяльності в умовах сучасного високотехнологічного суспільства, життєво необхідних знань, умінь і навичок ведення домашнього господарства і сімейної економіки,

основних компонентів інформаційної культури здобувачів освіти, забезпеченні умов для їх професійного самовизначення, виробленню в них навичок творчої діяльності, виховання культури праці. Програмою передбачено, що необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення здобувачів освіти до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість.

Модельна навчальна програма «Технології (обслуговуюча праця)» укладена з урахуванням віку та психофізичних особливостей розвитку дітей із порушеннями інтелектуального розвитку, рівня їх знань та навичок. Матеріал модельної програми розташований за принципом ускладнення та збільшення кількості інформації. Послідовне вивчення забезпечує систематизоване формування та вдосконалення у дітей із порушеннями інтелектуального розвитку необхідних навичок.

У Державному стандарті **метою технологічної освітньої галузі** визначено реалізацію творчого потенціалу здобувача освіти, формування критичного та технічного мислення, готовність до зміни навколишнього природного середовища без заподіяння йому шкоди засобами сучасних технологій і дизайну, здатність до підприємливості та інноваційної діяльності, партнерська взаємодія, використання техніки і технологій для задоволення власних потреб, культурного та національного самовираження.

Модельною навчальною програмою «Технології (обслуговуюча праця)» передбачено, що необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення здобувачів освіти до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість.

Навчання здобувачів освіти із порушеннями інтелектуального розвитку повинно мати комплексний вплив на особистість, саме предмет «Технології» має всі необхідні для цього компоненти. Зміст предмету передбачає формування не лише знань і умінь, але й певних якостей, світогляду, ідейності, моральності особистості, громадянської позиції тощо.

Метою навчального предмету «Технології (обслуговуюча праця)» є підготовка здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку до самостійного життя; формування соціального досвіду та поведінки; підвищення самостійності; зниження залежності від оточуючих тощо.

Мета предмету «Технології» реалізується в таких завданнях:

підвищення рівня мотивації до навчання, вдосконалення трудових вмінь та навичок, закріплення корисних звичок (підготовка робочого місця, використання робочого одягу, самоконтролю тощо);

навчання різним методам роботи з папером, тканиною, природним матеріалом тощо;

розвиток когнітивних навичок;

розвиток художнього смаку, творчих здібностей;

формування трудової культури;

розвиток комунікативних навичок;

розвиток самозарадності в побуті, формування системного та критичного мислення, навичок безпечного та ощадливого використання технологій та матеріалів тощо.

Ціннісні орієнтири, на яких ґрунтується модельна початкова програма, визначені Державним стандартом, а саме:

визнання пріоритету інтересів здобувачів освіти, досвіду, власного вибору, прагнень, ставлення у визначенні мети та організації освітнього процесу, підтримка пізнавального інтересу та наполегливості;

створення умов для забезпечення гармонійного фізичного та психічного розвитку, добробуту здобувача освіти;

становлення вільної особистості здобувача освіти, підтримка його самостійності, підприємливості та ініціативності, розвиток критичного мислення та впевненості в собі;

створення освітнього середовища, в якому забезпечено атмосферу довіри, без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу;

утвердження людської гідності, чесності, милосердя, доброти, справедливості, співпереживання, взаємоповаги і взаємодопомоги, поваги до прав і свобод людини, здатності до конструктивної взаємодії здобувачів освіти між собою та з дорослими;

формування у здобувачів освіти активної громадянської позиції, патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій, державної мови, відповідального ставлення до довкілля.

Модельна навчальна програма «Технології (обслуговуюча праця)» передбачає формування наскрізних в усіх ключових компетентностях умінь, а саме:

1) читати схеми, графічні зображення та інструкції з розумінням, що передбачає здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання й усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або відтвореної технічними пристроями, що охоплює, зокрема, уміння виявляти приховану й очевидну інформацію, висловлювати припущення, доводити надійність аргументів, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту після його аналізу і добору контраргументів;

2) висловлювати власну думку в усній і письмовій формі, тобто словесно передавати власні думки, почуття, переконання, зважаючи на мету та учасників проекту, обираючи для цього відповідні мовленнєві стратегії;

3) критично і системно мислити, що виявляється у визначенні характерних ознак об'єктів конструювання, винахідницьких ідей, їх взаємозв'язків, умінні аналізувати та оцінювати доказовість і вагомість аргументів у судженнях про об'єкт проектування, зважати на протилежні думки та контраргументи, розрізняти факти, їх інтерпретації, розпізнавати спроби маніпулювання даними, використовуючи різноманітні ресурси і способи оцінювання якості доказів, надійності джерел і достовірності інформації;

4) логічно обґрунтовувати позицію на рівні, що передбачає здатність висловлювати послідовні, несуперечливі, обґрунтовані міркування у вигляді суджень і висновків, що є виявом власного ставлення до результату проектно-технологічної діяльності, технологічних процесів тощо;

5) у процесі проектування виробу діяти творчо, що передбачає креативне мислення, продукування нових ідей, добросовісне використання чужих ідей та їх доопрацювання, застосування власних знань для створення нових об'єктів технологічної діяльності, ідей, уміння випробовувати нові ідеї;

6) виявляти ініціативу, що передбачає активний пошук і пропонування рішень для розв'язання технічних, конструкторських або побутових проблем, активну участь у різних видах проектної та технічної діяльності, їх ініціювання, прагнення до лідерства, уміння брати на себе відповідальність за результат у роботі над проектом;

7) конструктивно керувати емоціями, що передбачає здатність розпізнавати власні емоції та емоційний стан інших, сприймати емоції без осуду, адекватно реагувати на конфліктні ситуації, розуміти, як емоції можуть допомагати і заважати в діяльності, налаштовувати себе на пошук внутрішньої рівноваги, конструктивну комунікацію, зосередження уваги, продуктивну діяльність;

8) оцінювати ризики, що передбачає вміння розрізняти прийнятні й неприйнятні ризики, зважаючи на істотні фактори;

9) приймати рішення, що передбачає здатність обирати способи розв'язання проблем на основі розуміння причин та обставин, які призводять до їх виникнення, досягнення поставлених цілей з прогнозуванням та урахуванням можливих ризиків та наслідків;

10) розв'язувати проблеми, що передбачає вміння аналізувати проблемні ситуації, формулювати проблеми як техніко-технологічні протиріччя, висувати гіпотези, практично їх перевіряти та обґрунтовувати, здобувати потрібні дані з надійних джерел, презентувати та аргументувати рішення;

11) співпрацювати з іншими, що передбачає вміння обґрунтовувати переваги взаємодії під час спільної проектно-технологічної діяльності, планувати власну та групову роботу, підтримувати учасників групи, допомагати іншим і заохочувати їх до досягнення спільної мети.

Структура модельної навчальної програми предмета технології складається з трьох основних частин: вступної (пояснювальної записки для вчителя), основної, прикінцевої.

Основну частину програми подано у вигляді таблиці, яка охоплює такі складники:

1) пропонування змісту навчального предмета;

- 2) види навчальної діяльності;
- 3) очікувані результати навчання;
- 4) спрямованість корекційно-розвиткової роботи.

Розроблена модельна навчальна програма складається з семи основних розділів:

1. Гігієна та здоров'я.
2. Догляд за одягом та взуттям.
3. Технологія благоустрою й озеленення приміщень і територій.
4. Технологія ручної обробки матеріалів.
5. Технологія машинної обробки матеріалів.
6. Технологія благоустрою житлових приміщень та догляду за ними.
7. Раціональне ведення домашнього господарства

Наявність **варіативної** частини програми створює сприятливі умови для здійснення практичної діяльності здобувачів освіти відповідно до їх нахилів, бажань, навчально-матеріальної бази, регіональних традицій тощо. Зміст запропонованих програмою варіативних модулів передбачає можливість органічного поєднання зі змістом розділу «Технологія ручної обробки матеріалів» інваріантної частини програми.

При вивченні навчального матеріалу розділів (модулів) здобувачі освіти отримують основні техніко-технологічні відомості з обраного виду праці та початкові вміння з технології виробництва виробів, які можуть закріплювати самостійно у позаурочні години. У процесі навчання здобувачів освіти знайомлять з історією розвитку художнього промислу, використанням його в побуті, формують естетичні смаки, розвивають творчі здібності. Також школярі мають можливість удосконалювати та розширювати одержані знання та практичні уміння з матеріалознавства, технології оздоблення швейних виробів, моделювання готових виробів, технології догляду за житлом, приміщенням та гігієна людини.

Наведені у програмі вироби є орієнтовними. Вони розраховані на здобувачів освіти з достатніми навчальними можливостями. Учитель може замінити їх іншими, більш легкими для виконання. Для слабого контингенту дітей пропонується індивідуальний підбір об'єктів роботи.

Очікувані результати навчання.

У результаті вивчення предмету «Технології (обслуговуюча праця)» здобувачі освіти мають опанувати безпечні методи роботи з інструментами, електричними приладами; здобути технічні знання та навички в галузі обробки текстильних матеріалів, виготовлення та художнього оздоблення виробів; навчитися вести домашнє господарство; ознайомитися з основними професіями харчової та легкої промисловості. У процесі виконання програми «Технології (обслуговуюча праця)» має розвиватися технічне та художнє мислення, творчі здібності особистості, формуватися екологічний світогляд, навички спілкування тощо.

Досягнення здобувачами освіти очікуваних результатів навчання відбувається у послідовності, яку вчитель визначає спільно з учнівським колективом з огляду на запланований продукт. Добір навчального матеріалу та його вивчення слід здійснювати у роботі зі здобувачами освіти диференційовано – з урахуванням їх індивідуальних особливостей і здібностей.

Враховуючи потреби школярів із порушеннями інтелектуального розвитку, його сім'ї та суспільства, досягнення педагогічної науки, навчальний матеріал програми обраний з урахуванням наступних положень:

поширеність досліджуваних технологій у сфері виробництва, сервісу та домогосподарства та відображення сучасних науково-технічних досягнень;

здатність засвоїти матеріал;

включення школярів у різноманітні заходи, які мають практичну спрямованість;

можливість когнітивного, інтелектуального, творчого, духовного та морального, естетичного та фізичного розвитку здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку.

Кожен розділ програми включає в себе основну теоретичну інформацію, практичну роботу та рекомендовані праці.

Основними формами та методами навчання за програмою «Технології (обслуговуюча праця)» є бесіди, практичні роботи, проєкти, сюжетно-рольові та дидактичні ігри. При навчанні за даною модельною навчальною програмою потрібно спиратися на наочні приклади, використовувати технологічні картки, приділяти увагу повторенню. Широкий спектр діяльності та матеріалів для роботи дозволяє розкрити індивідуальні здібності здобувачів освіти.

Зміст модельної навчальної програми «Технології (обслуговуюча праця)» забезпечує формування технічного світогляду, закріплення на практиці знань про технологічну діяльність, спираючись на закони та закономірності розвитку природи, суспільства, виробництва і людини, створює сприятливі умови для професійного самовизначення здобувачів освіти, обґрунтованого вибору професії з урахуванням власних здібностей, фізичних можливостей, уподобань і інтересів, сприяє розвитку технічної творчості та конструкторських здібностей, становленню морально-вольових якостей, культури праці.

Дана модельна навчальна програма:

- передбачає досягнення очікуваних результатів навчального предмету;
- визначає зміст і види навчальної діяльності здобувачів освіти;
- ґрунтується на визначених Державним стандартом ціннісних орієнтирах;
- охоплює формування ключових компетентностей;
- формує пізнавальну діяльність особи в цілому;
- підвищує рівень соціальної компетентності;
- розширює уявлення про професії;
- сприяє розвитку естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в декоративно-ужитковому мистецтві;
- передбачає вироблення навичок раціонального використання та безпечного застосування традиційних та сучасних технологій обробки матеріалів;
- розвиває навички екологічної культури;
- передбачає отримання трудових навичок, які допоможуть надалі успішно адаптуватися в суспільстві.

У програмі визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання; коротко вказано відповідний зміст кожного навчального розділу. Причому зміст указаний таким чином, що кожний учитель/вчителька, які обрали цей варіант програми, легко зможе адаптувати її під особливості своєї роботи.

Розділ	5 клас тема	6 клас тема
	I СЕМЕСТР	
Гігієна та здоров'я	Особиста гігієна	Догляд за шкірою тіла, обличчя і волоссям
	Догляд за руками	
Догляд за одягом та взуттям	Догляд за одягом	Дрібний ремонт одягу
	Догляд за взуттям	
Технологія благоустрою й озеленення приміщень і територій	Робота на пришкольній території	Робота на пришкольній території
Технологія ручної обробки матеріалів	Робота з природним матеріалом. Теоретична основа	Робота з папером і картоном. Технологія виготовлення мозаїки з паперових грудочок
	Технологія виготовлення аплікації з природного матеріалу	Технологія виготовлення мозаїки в техніці торцювання
	Технологія виготовлення ляльки-мотанки з природного матеріалу	Елементи графічної грамоти
		Робота з картоном
Підсумкове заняття. Виготовлення виробу з використанням вивчених технік роботи	Підсумкове заняття. Виготовлення виробу з використанням вивчених технік роботи	

	Варіативний модуль (декоративно-ужиткове мистецтво)	
	Технологія виготовлення мозаїки з яєчної шкаралупи	Технологія різання паперу. Витинанка
	Технологія виготовлення декоративних аплікацій із круп та насіння	Технологія спіреллі
	II СЕМЕСТР	
Технологія благоустрою й озеленення приміщень і територій	Догляд за кімнатними рослинами	Догляд за кімнатними рослинами
Технологія благоустрою житлових приміщень та догляду за ними	Види приміщень за їх призначенням	Робота в спальних приміщеннях
	Прибирання приміщень	
Технологія ручної обробки матеріалів	Елементи графічної грамоти	Робота з текстильними матеріалами. Загальні поняття про тканину
	Робота з папером і картоном. Теоретична основа	Технологія виготовлення аплікації з тканини та нетканих матеріалів
	Технологія виготовлення аплікації з паперу	Ручні швейні роботи
	Знайомство з швейною майстернею	Виготовлення мішечка для зберігання, гольниці, футляра для ручок та олівців

	Робота з текстильними матеріалами. Технологія виконання ручних швів	Види текстильних волокон та їх походження
	Технологія виконання швейних виробів ручним способом	Технологія художньої обробки деревини. Теоретична основа
	Ремонт одягу	Технологія пиляння в стуслі з обмежувачем
	Підсумкове заняття. Виготовлення виробу з використанням вивчених технік роботи	Підсумкове заняття. Виготовлення виробу з використанням вивчених технік роботи
	Варіативний модуль (декоративно-ужиткове мистецтво)	
	Технологія виготовлення аплікації з різаних ниток	Технологія виготовлення ляльки-мотанки з тканини
	Технологія виготовлення м'якої іграшки	Технологія виготовлення м'якої іграшки
Технологія машинної обробки матеріалів		Професії швейного виробництва
		Побутова швейна машина
Раціональне ведення домашнього господарства	Культура харчування. Обладнання кухні	Технологія приготування страв

ОСНОВНА ЧАСТИНА

5 КЛАС

Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікуванні результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
I семестр			
<p>Вступ</p> <p>Узагальнення знань, отриманих здобувачами освіти у початковій школі. Значення праці в житті людини. Праця розумова, фізична, художня. Професії батьків, необхідність та важливість різних професій. Бесіда про підготовку здобувачів освіти до праці і професії робітників. Професії, що вивчаються в школі. Найпростіші професії обслуговуючої праці.</p> <p>Поняття про технологію. Основні види технологічної діяльності у побуті: приготування їжі, прання, прибирання, виготовлення одягу, в'язання, вишивання, ремонт квартири</p>	<p>Ознайомлення з видами праці та професій та визначення результатів їхньої праці.</p> <p>Ознайомлення з особливостями шкільної майстерні, інструментами, матеріалами, обладнанням та правилами поведінки в ній. Визначення обов'язків чергового.</p> <p>Вивчення поняття «технологія» та основних видів технологічної</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про розподіл праці в суспільстві, необхідність різних професій, про технологію, як процес, про знаряддя праці;</p> <p>називає професії людей та визначає результати їх праці, види знарядь праці, обов'язки чергового у класі;</p> <p>дотримується правил внутрішнього розпорядку в майстерні та правил безпечної праці.</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i></p> <p>узагальнення, порівняння різноманітних професій; збагачення уявлень про види технологічної діяльності у побуті, про різноманітність знарядь праці.</p> <p><i>Мовленнєвий розвиток:</i></p> <p>використання назв професій та знарядь праці у розгорнутому мовленні учня.</p>

<p>тощо. Знаряддя праці: ножиці, голка, спиці, гачок, молоток, ганчірка, швабра, пилка тощо.</p> <p>Шкільна майстерня, її призначення й устаткування. Правила безпеки праці та організації робочого місця в майстерні. Обов'язки чергових.</p> <p>Ознайомлення зі змістом роботи у 5 класі. Демонстрація виробів, виготовлених учнями попередніх років навчання.</p>	<p>діяльності у побуті. Визначення видів знарядь праці для діяльності у побуті.</p>		<p><i>Вольовий і особистісний розвиток:</i> засвоєння й виконання вимог щодо чистоти і порядку на робочому місці, виконання правил поведінки у майстерні.</p>
--	---	--	---

Розділ. Гігієна та здоров'я

<p>Тема. Особиста гігієна</p> <p>Правила здорового способу життя. Ознайомлення з поняттями «гігієна тіла», «гігієна одягу», «гігієна житла», «гігієна навколишнього світу», «гігієна харчування». Норми та правила особистої гігієни. Спеціальні позначки в місцях загального користування. Їх зміст та призначення.</p>	<p>Визначення правил здорового способу життя. Вивчення норм та правил особистої гігієни.</p>	<p>Учень/учениця: має уявлення про здоровий спосіб життя та поняття «гігієна»; розрізняє поняття «гігієна тіла», «гігієна одягу», «гігієна житла», «гігієна навколишнього світу», «гігієна харчування»; знає вигляд та значення спеціальних позначок у громадських місцях щодо збереження здоров'я.</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i> збагачення уявлення про гігієну, про гігієну в домашніх умовах та місцях загального користування. <i>Мовленнєвий розвиток:</i> використання понять «гігієна» у розгорнутому мовленні здобувача</p>
---	--	--	--

			<p>освіти. <i>Вольовий</i> <i>i</i> <i>особистісний</i> <i>розвиток</i>: засвоєння йвиконання вимогщодо особистої гігієни, формуванн яорганізованості, самостійності <i>y</i> догляді за собою.</p>
--	--	--	--

<p>Тема. Догляд за руками</p> <p>Предмети та засоби особистої гігієни. Технологія миття рук. Засоби для санітарної та гігієнічної обробки шкіри рук. Догляд за шкірою рук. Догляд за нігтями: інструменти, технологія зрізання.</p> <p><i>Практичні роботи:</i> миття рук, зрізання нігтів.</p>	<p>Визначення предметів та засобів особистої гігієни. Добір засобів для санітарної та гігієнічної обробки рук. Оволодіння прийомами миття рук. Оволодіння прийомами зрізання нігтів.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про предмети та засоби особистої гігієни; знає властивості косметичних та санітарних засобів для догляду за шкірою рук, призначення інструментів для догляду за нігтями;</p> <p>дотримується правил санітарно-гігієнічних вимог; вміє мити руки, зрізати нігті, доглядати за шкірою рук.</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i> узагальнення знань про гігієну, порівняння засобів для догляду за руками</p> <p><i>Мовленнєвий розвиток:</i> використання понять «гігієна» у розгорнутому мовленні учня.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i> корекція та розвиток координації</p>
			<p>рухів та дрібної моторики.</p> <p><i>Вольовий і особистісний розвиток:</i> засвоєння й виконання вимог щодо особистої гігієни.</p>

Розділ. Догляд за одягом та взуттям

<p>Тема. Догляд за одягом</p> <p>Види одягу за призначенням. Захист рук та голови під час роботи. Вибір одягу відповідно виду робіт. Спеціальний одяг, його властивості. Правила догляду за одягом. Ручне прання одягу. Засоби захисту та пристосування для ручного прання одягу. Властивості господарчого мила. Технологія ручного прання. Пристосування для чищення верхнього одягу. Зберігання одягу.</p> <p><i>Практичні роботи:</i> ручне прання одягу (шкарпеток, серветок тощо), чищення верхнього одягу.</p>	<p>Ознайомлення з видами одягу за призначенням. Визначення властивостей одягу та засобів для огляду за ним. Вивчення властивостей господарчого мила. Добір засобів для ручного прання та чищення верхнього одягу. Оволодіння технологією ручного прання. Оволодіння технологією чищення верхнього одягу.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про види одягу за призначенням;</p> <p>вміє добирати одяг відповідно до виду роботи;</p> <p>знає властивості господарчого мила та вміє ним користуватися;</p> <p>вміє прати руками предмети особистого користування, чистити верхній одяг.</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i></p> <p>узагальнення знань про одяг, про засоби захисту та пристосування для ручного прання одягу, розвиток мислення на основі аналізу об'єктів догляду щодо визначення засобів догляду.</p> <p><i>Мовленнєвий розвиток:</i> уміння давати словесний звіт про виконану роботу</p>
---	--	---	---

<p>Тема. Догляд за взуттям</p> <p>Види взуття за призначенням. Спеціальне взуття, його властивості. Правила догляду та зберігання взуття. Щоденний догляд за взуттям. Технологія миття та чищення взуття. Пристосування та засоби для чищення верхнього одягу.</p> <p><i>Практичні роботи:</i> миття взуття, чищення взуття.</p>	<p>Ознайомлення з видами взуття за призначенням. Визначення властивостей взуття та засобів догляду за ним. Вивчення правил догляду та зберігання взуття. Добір засобів для миття та чищення взуття. Оволодіння технологією миття взуття. Оволодіння технологією чищення</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про види взуття за призначенням; вміє добирати взуття відповідно до виду роботи; знає різновиди засобів догляду за взуттям та вміє ними користуватися; вміє мити брудне взуття, чистити взуття.</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i></p> <p>узагальнення знань про взуття, про засоби захисту та пристосування для чищення взуття, розвиток мислення на основі аналізу об'єктів догляду</p> <p>щодо визначення засобів догляду.</p> <p><i>Мовленнєвий</i></p>
--	---	---	---

	взуття.		<p><i>розвиток:</i> уміння давати словесний звіт про виконану роботу за питаннями вчителя.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i> корекція тарозвиток координації рухів та дрібної моторики.</p> <p><i>Вольовий і особистісний розвиток:</i> засвоєння йвиконання вимог щодо догляду за взуттям.</p>
Розділ. Технологія благоустрою й озеленення приміщень і територій			

<p>Тема. Робота на пришкільній території</p> <p>Влаштування пришкільної ділянки та орієнтування на ній. Територія ділянки закладу освіти та роботи на ній у різні сезони. Особливості прибирання території відповідно сезонів та погодних умов. Вибір одягу та взуття для робіт на</p>	<p>Визначення виду покриття доріжки, оцінювання ступеню забруднення території та добір відповідного інвентарю. Розподілення роботи на ділянці. Відпрацювання безпечних прийомів</p>	<p>Учень/учениця: має уявлення про видитротуарного покриття та особливості прибирання території у різні пори року; розрізняє види відходів (природні, неприродні), види інвентарю, види робочого одягу;</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i> узагальнення, порівняння різноманітних професій; збагачення уявлень про види технологічної діяльності у побуті,</p>
<p>пришкільній ділянці. Інвентар для прибирання території в залежності від виду покриття ділянки. Відходи природи та людини. Сортування та утилізація відходів. Комплекс робіт по прибиранню території.</p> <p><i>Практичні роботи:</i> сортування відходів, прибирання території пришкільної ділянки.</p>	<p>роботи: з мітлою, віником, совком. Визначення та добір одягу для робіт на пришкільній території. Ознайомлення з прийомами сортування відходів.</p>	<p>знає як користуватися інструментами та приладдям для прибирання пришкільної ділянки, як сортувати сміття, що складати у компостну яму. вміє прибирати тротуарне покриття та сортувати природні та неприродні відходи.</p>	<p>про різноманітність знарядь праці. <i>Мовленнєвий розвиток:</i> використання назв професій та знарядь праці у розгорнутому мовленні учня. <i>Вольовий і особистісний розвиток:</i> засвоєння й виконання вимог щодо чистоти і порядку на пришкільній території,</p>

			розвиток екологічної культури.
Розділ. Технологія ручної обробки матеріалів			
<p>Тема: Робота з природним матеріалом. Теоретична основа</p> <p>Поширені рослинні форми своєї місцевості (листя різних дерев, квіти, жолуді, шишки, каштани)</p> <p><i>Екскурсія. «Природні матеріали в районі школи»</i></p>	<p>Ознайомлення з формами рослинності своєї місцевості.</p> <p>Вивчення, порівняння видів природних матеріалів, які використовуються для</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про рослини, дерева найбільш поширені в місцевих умовах;</p> <p>характеризує види природних матеріалів, які використовуються на</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i></p> <p>збагачення уявлення про природні матеріали, аналіз, порівняння різних видів сухого</p>
<p>Правила збору природного матеріалу.</p> <p>Правила засушування природного матеріалу.</p> <p><i>Практична робота.</i> Збір листя, квітів, каштанів, жолудів, шишок.</p> <p>Засушування. Організація робочого місця для роботи з природними матеріалами. Інструменти і пристосування для роботи з рослинними матеріалами (ножиці, ніж, шило). Правила безпечної роботи з інструментами. Безпечні прийоми різання природних матеріалів ножицями. Раціональні способи з'єднання природних матеріалів (клеєм, пластиліном, зв'язування</p>	<p>виготовлення виробів.</p> <p>Дотримання правил безпечної поведінки під час проведення екскурсії.</p> <p>Добір природного матеріалу для різних видів практичної роботи.</p> <p>Підготовка до практичної роботи, організація робочого місця, вибір інструментів та</p>	<p>уроках;</p> <p>дотримується правил поведінки під час екскурсії: вміє добирати і готувати матеріал до роботи;</p> <p>володіє безпечними прийомами різання природних матеріалів ножицями;</p> <p>виконує різання ножицями, розрізання ножем, проколювання</p>	<p>природного матеріалу, розвиток уваги під час екскурсії.</p> <p><i>Мовленнєви й розвиток:</i></p> <p>збагачення словника назвами рослинних матеріалів, назвами трудових операцій, супроводжуючого мовлення, використання назв природного матеріалу, композицій у розгорнутому</p>

<p>нитками, з'єднання паличками).</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на різання ножицями, різання ножем, проколювання шилом, з'єднання елементів різними способами.</p>	<p>матеріалу для роботи.</p> <p>Дотримання правил безпечної роботи з інструментами та матеріалами для з'єднання природних матеріалів.</p>	<p>шилом, з'єднання елементів різними способами;</p> <p>організує робоче місце дотримується прави л безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог під час практичної роботи.</p>	<p>мовленні.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i></p> <p>розвито к зорово-моторної координації, розвиток просторового орієнтування на площині аркуша паперу та в об'ємних виробках, дрібної</p>
---	---	---	--

			<p>моторики руки у процесі</p> <p>різання</p> <p>, тактильного сприймання на основі формування дій обстеження природного матеріалу.</p>
<p>Тема: Технологія виготовлення аплікації з природного матеріалу</p> <p>Поєднання простих форм у більш складні композиції і конструкції. Вибір кольорової основи для площинної композиції.</p> <p><i>Практична робота.</i></p> <p>Виготовлення аплікацій із засушеного листа і квітів (композиції на кольоровому тлі, орнаменти, килимки, «Вази з квітами», 2-3 за вибором учителя або учнів).</p>	<p>Виконання композицій і конструкцій з природного матеріалу. Виготовлення аплікацій із засушеного листа, створення композицій за вибором учня.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про поєднання простих форм у більш складні композиції і конструкції;</p> <p>обирає кольорову основу для площинної композиції;</p> <p>виготовляє аплікацію із засушеного листа і квітів;</p> <p>вміє створювати об'ємні вироби із жолудів, шишок, каштанів;</p> <p>організує робоче місце;</p> <p>дотримується правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i></p> <p>збагачення уявлень про природні матеріали та їх властивості, розвиток мислення на основі аналізу об'єктів виготовлення щодо визначення матеріалу, частин, деталей, розвиток спостережливості на основі відбору природного матеріалу для виготовлення виробу. <i>Мовленнєвий розвиток:</i></p>

			<p>використання назв природного матеріалу в мовленні, розвиток уміння</p> <p>давати словесний звіт про виконану роботу за запитаннями вчителя.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i></p> <p>розвиток зорово-моторної координації, розвиток просторового орієнтування</p> <p>на площині аркуша паперу та в об'ємних виробах, дрібної моторики руки у процесі</p>
--	--	--	---

			різання, тактильного сприймання на основі формування дій обстеження природного матеріалу.
Тема. Технологія виготовлення	Ознайомлення з	Учень/учениця:	<i>Пізнавальний</i>
ляльки-мотанки з природного матеріалу Обрядова лялька - символ культурної спадщини українського народу. Ляльки-мотанки: види, матеріали, технологія виготовлення. <i>Практична робота.</i> В'язання снопиків з трави або соломи. Виготовлення ляльки-мотанки з трави або соломи. Оформлення ляльки.	поняттям «обрядова лялька». Вивчення технології виконання ляльки з соломи. Повторення правил безпечної роботи. Оволодіння прийомами роботи в'язання ляльки-мотанки з соломи. Оздоблення готового виробу.	має уявлення про обрядову ляльку та її різновид ляльку-мотанку; виконує вправи на в'язання снопиків з трави або соломи; виготовляє ляльку-мотанку з трави або соломи.	<i>розвиток:</i> збагачення уявлення про природні матеріали, обрядову ляльку, розширення знань про аплікацію, аналіз, порівняння різних видів сухого природного матеріалу, розвиток уваги під час екскурсії. <i>Мовленнєвий розвиток:</i> на основі збагачення словника назвами рослинних

			матеріалів, назвами трудових операцій, супроводжуючого мовлення, використання назв природного матеріалу, композицій у розгорнутому мовленні. <i>Сенсомоторний</i>
--	--	--	--

			<p><i>розвиток:</i> розвиток зорово-моторної координації, розвиток просторового орієнтування на площині аркуша паперу та в об'ємних виробках, дрібної моторики руки у процесі різання, мотання, тактильного сприймання на основі формування дій обстеження природного матеріалу.</p> <p><i>Особистісний розвиток:</i> формування охайності, працелюбності, самостійності, спостережливості,</p>
--	--	--	---

			відповідальності за якість виконаної
			роботи, наполегливості у досягненні мети.
Підсумкове заняття Виготовлення виробу з використанням вивчених технік роботи з природним матеріалом за вибором і смаком здобувачів освіти. <i>Самостійна робота.</i>			
Варіативний модуль (декоративно-ужиткове мистецтво)			

<p>Тема. Технологія виготовлення мозаїки з яєчної шкаралупи</p> <p>Мозаїка як вид декоративно-прикладного мистецтва. Короткі історичні відомості про виникнення та розвиток мозаїки у світі та Україні. Матеріали, які використовуються для виготовлення мозаїки.</p> <p><i>Практична робота.</i> Малювання мозаїчних малюнків, орнаментів тощо.</p> <p>Яєчна шкаралупа як матеріал для творчих робіт. Види шкаралупи. Організація робочого місця та санітарно-гігієнічні вимоги при роботі з природним матеріалом – яєчною</p>	<p>Ознайомлення з відомостями про виникнення мозаїки.</p> <p>Вивчення видів матеріалів та інструментів для виготовлення мозаїки.</p> <p>Малювання мозаїчних малюнків.</p> <p>Заготовка шкаралупи.</p> <p>Створення ескізу мозаїки.</p> <p>Виготовлення мозаїки.</p> <p>Дотримання правил безпечної роботи.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про мозаїку як вид декоративно-прикладного мистецтва;</p> <p>визначає матеріали, які використовуються для виготовлення мозаїки; малює мозаїчні малюнки, орнаменти тощо;</p> <p>має уявлення про яєчну шкаралупу як матеріал для творчих робіт;</p> <p>розрізняє види шкаралуп; заготовляє яєчну шкаралупу; виготовляє</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i></p> <p>збагачення уявлень про природні матеріали, розширення уявлень про властивості природного матеріалу та способи з'єднання окремих частин, аналіз, порівняння різних видів природного матеріалу, розвиток мислення на основі аналізу об'єктів виготовлення щодо</p>
--	--	---	--

<p>шкаралупою.</p> <p><i>Практична робота.</i> Заготовка яєчної шкаралупи (миття, очищення від плівок, складання у тару для зберігання). Виготовлення мозаїки з яєчної шкаралупи на картонній основі (качечка, курча тощо). Створення ескізу. Приклеювання шкаралупи всередині контуру малюнка.</p> <p>Просушування виробу. Остаточне оформлення та оздоблення виробу.</p>		<p>мозаїку з яєчної шкаралупи на картонній основі; організовує робоче місце; дотримується прави л безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p>	<p>визначення матеріалу та частин, деталей, розвиток спостережливості на основі відбор у природного матеріалу для виготовлення виробу.</p> <p><i>Мовленнєви й розвиток:</i> використання назв природного матеріалу у мовленні, розвиток уміння давати словесний звіт про виконану роботу за запитаннями вчителя</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i> розвиток</p>
--	--	--	--

			просторового орієнтування на основі визначення місця розташування предметів на зразку,
			розвиток дрібної моторики. <i>Особистісний розвиток:</i> виховання любові до природи, працелюбності.
<p>Тема: Технологія виготовлення декоративних аплікацій із круп та насіння</p> <p>Види круп, насіння, плодів бобових культур та особливості їх зберігання.</p> <p><i>Лабораторна робота.</i></p> <p>Розпізнавання круп та визначення їх властивостей.</p> <p>Види аплікацій: предметна, декоративна, сюжетна. Правила перенесення малюнка на тло.</p> <p>Планування роботи на основі</p>	<p>Вивчення природних матеріалів рослинного походження.</p> <p>Ознайомлення з методами збору рослинного матеріалу та правилами збереження.</p> <p>Вивчення видів круп, насіння, плодів бобових культур, їх особливості та властивості.</p> <p>Планування роботи на</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про природні матеріали рослинного походження, про види круп, насіння, плодів бобових культур та особливості їх зберігання;</p> <p>розпізнає крупи та визначає їх властивості;</p> <p>добирає сировину рослинного походження для роботи;</p> <p>розрізняє види аплікацій;</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i> розвиток просторового орієнтування на основі визначення місця розташування предметів на зразку.</p> <p><i>Мовленнєвий розвиток:</i> використання нових слів у словесному описі діяльності.</p> <p><i>Сенсомоторний</i></p>

показу та обговорення у колективній бесіді. Необхідні інструменти, матеріали та приладдя для виконання круп'яних аплікацій. Організація робочого місця та санітарно-гігієнічні вимоги при роботі з природнім	основі показу та обговорення у колективній бесіді. Визначення необхідних інструментів, матеріалів та приладь	планує роботу на основі показу та обговорення у колективній бесіді; визначає необхідні інструменти, матеріали та приладдя для виконання	<i>розвиток:</i> розвиток дрібної моторики на основі роботи з матеріалами та інструментами. <i>Особистісний</i>
матеріалом - крупою. <i>Практичні роботи.</i> Виготовлення предметної аплікації на картонній основі з манної крупи (бичок, козеня, курча, сова тощо). Виготовлення аплікації-орнаменту із різних видів круп: гречка, рис, квасоля, насіння соняшника та гарбузове, пшоно (за задумом учня або зразком) на картонній основі.	для роботи. Виготовлення предметної аплікації.	круп'яних аплікацій; організовує робоче місце; виготовляє аплікацію-орнамент із різних видів круп на картонній основі; дотримується правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.	<i>розвиток:</i> виховання любові до природи, працелюбності, відповідальності, наполегливості у досягненні мети.

II семестр

Розділ. Технологія благоустрою й озеленення приміщень і територій

Тема. Догляд за кімнатними рослинами Культурні і дикорослі квіткові рослини: види, різниця між ними. Різноманітність квіткових культур. Квіткові рослини найбільш поширені в місцевих умовах. Рослини, що вирощують у квітниках та в кімнатних умовах.	Вивчення видів рослин, квіткових культур найбільш поширених у місцевих умовах. Дотримання правил поведінки під час екскурсії. Вивчення призначення та прийомів	Учень/учениця: має уявлення про культурні і дикорослі квіткові рослини, різноманітність квіткових культур, квіткові рослини найбільш поширені в місцевих умовах, рослини, що вирощують у квітниках та в кімнатних умовах;	<i>Пізнавальний розвиток:</i> розвиток мислення на основі аналізу та порівняння квіткових рослин за кольором, розміром, формою листя. <i>Мовленнєвий розвиток:</i>
--	--	--	---

<p><i>Екскурсія.</i> Ознайомлення з квітковими рослинами у парку, у квітниках.</p> <p>Кімнатні рослини як окраса</p>	<p>користування інструментами та пристосуваннями.</p> <p>Дотримання правил</p>	<p>дотримується правил поведінки під час екскурсії; має уявлення про кімнатні рослини;</p>	<p>використання назв квітково-декоративних рослин у розгорнутому</p>
--	--	--	--

<p>приміщення, куточок живої природи. Форма, колір і місце етикеток з назвами кімнатних рослин.</p> <p><i>Практична робота.</i></p> <p>Виготовлення етикеток з назвами рослин, їх наклеювання.</p> <p>Інструменти і пристосування для догляду за кімнатними рослинами. Призначення та прийоми користування інструментами та пристосуваннями. Правила безпечної роботи з інструментами. Правила догляду за кімнатними рослинами.</p> <p><i>Практична робота.</i> Догляд за кімнатними квітами. Протирання вазонів і підвазонників, розпушування ґрунту, поливання, обприскування. Заміна або декорування підвазонників.</p>	<p>безпечної роботи з інструментами.</p> <p>Вивчення та дотримання правил догляду за кімнатними рослинами.</p> <p>Протирання вазонів для квітів, розпушування ґрунту, поливання та обприскування кімнатних рослин.</p>	<p>виготовляє етикетки.</p> <p>характеризує інструменти і пристосування для догляду за кімнатними рослинами;</p> <p>протирає вазони і підвазонники;</p> <p>здійснює розпушування ґрунту, поливання, обприскування кімнатних рослин;</p> <p>організовує робоче місце;</p> <p>дотримується правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p>	<p>мовленні, використання назв кімнатних рослин, трудових операцій у словесному описі власної діяльності.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i></p> <p>розвитку кзорово-моторної координації, дрібної моторики руки під час догляду за кімнатними квітами.</p> <p><i>Особистісний розвиток:</i></p> <p>формування організованості, самостійності у навчально-практичній діяльності.</p> <p><i>Розвиток саморегуляції:</i></p> <p>виконання завдання заразком і простою інструкцією, в певній</p>
--	--	---	--

			послідовності дій.
Розділ. Технологія благоустрою житлових приміщень та догляду за ними			
<p>Тема. Види приміщень за їх призначенням</p> <p>Приміщення в закладі освіти, їх призначення та устаткування. Приміщення в житловому будинку, їх призначення та устаткування. Приміщення в місцях загального користування, їх особливості та призначення. Спеціальні позначення приміщень у місцях загального користування.</p> <p><i>Практична робота:</i> аплікація «Житлова кімната»</p>	<p>Вивчення видів приміщень та їх призначення.</p> <p>Вивчення устаткування житлових, освітніх та інших видів приміщень.</p> <p>Складання опису житлової кімнати.</p> <p>Виконання аплікації «житлова кімната».</p> <p>Дотримання правил безпечної роботи.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про види приміщень у закладі освіти, їх призначення та устаткування, про види, призначення та устаткування приміщень у житловому будинку;</p> <p>розрізняє види приміщень за їх призначенням;</p> <p>знає зовнішній вигляд та призначення спеціальних позначок в місцях загального користування;</p> <p>описує інтер'єр житлової кімнати;</p> <p>виконує аплікацію «житлова кімната»;</p> <p>дотримується правил безпечної роботи.</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i> розвиток мислення на основі аналізу та порівняння видів приміщень.</p> <p><i>Мовленнєвий розвиток:</i> використання назв приміщень та пояснення їх призначення у розгорнутому мовленні, використання назв устаткування приміщень у словесному описі власної житлової кімнати.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i> розвиток зорово-моторної</p>

			<p>координації, дрібної моторики руки під час виконання аплікації.</p> <p><i>Особистісний розвиток:</i></p> <p>формування організованості, самостійності у навчально-практичній діяльності.</p>
<p>Тема. Прибирання приміщень</p> <p>Поняття «сухе» та «вологе» прибирання. Види підлоги. Засоби та інвентар для прибирання підлоги. Догляд за інвентарем та його маркування. Робочий одяг для прибирання приміщення. Правила безпеки при прибиранні підлоги.</p> <p><i>Практична робота:</i> прибирання підлоги у приміщенні закладу освіти.</p>	<p>Вивчення видів підлоги. Вивчення видів інвентарю та способів його маркування, засобів для прибирання. Добір робочого одягу для прибирання приміщення.</p> <p>Візуальне оцінювання ступеню забруднення підлоги.</p> <p>Відпрацювання безпечних прийомів роботи: з віником,</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про види підлоги та інвентар для її прибирання;</p> <p>розрізняє види робочого одягу;</p> <p>знає як користуватися інструментами та приладдям для прибирання підлоги;</p> <p>характеризує інвентар та пристосування для прибирання;</p> <p>виконує сухе та вологе прибирання підлоги.</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i> розширення знань про будівлю та приміщення.</p> <p><i>Мовленнєвий розвиток:</i> розвиток зв'язного мовлення на основі формування вмінь описувати об'єкти діяльності.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i> розвиток просторових уявлень, розвиток загальної та дрібної моторики в</p>

	совком, шваброю , ганчіркою. Оволодіння прийомами сухого та вологого прибирання підлоги.		процесі виконання трудових операці й ручним способом. <i>Особистісний</i> <i>розвиток:</i> формування охайності, розвиток емоційно-естетичного сприймання.
--	---	--	---

Розділ. Технологія ручної обробки матеріалів

Тема. Елементи графічної грамоти Ознайомлення з призначенням інструментів і матеріалів для графічних робіт: олівець, папір, гумка, лінійка, шаблони, трафарети. Крапка та лінія. Лінії різні за характером і формою. Довільне зображення ліній за характером (добрі, злі, колючі, збентежені) та формою (лінія-пружина, лінія-в'юн, лінія- змійка, лінія-сонечко). <i>Практична робота.</i> Вправи на виконання різних ліній від руки та за допомогою лінійки.	Вивчення призначення та використання інструментів для графічних робіт, ознайомлення з видами матеріалів та приладдя. Ознайомлення з графічними термінами, правилами графічної грамотності. Виконання вправ на графічне зображення за допомогою інструментів та від	Учень/учениця: характеризує види ліній, інструменти та їх призначення; виконує вправи на побудову ліній від руки та за допомогою лінійки; обводить на папері шаблони та трафарети; дотримується правил внутрішнього розпорядку в майстерні та правил безпечної праці.	<i>Пізнавальний</i> <i>розвиток:</i> збагачення уявлення про графічні роботи, про креслення та шаблони, розвиток уваги. <i>Мовленнєвий</i> <i>розвиток:</i> на основі збагачення словника назвами матеріалів та інструментів для графічних робіт, назвами ліній. <i>Сенсомоторний</i>
--	---	---	--

<p>Шаблон і його призначення (розмітка і контроль). Поняття про розмічання виробів за допомогою шаблонів. Правила економного використання паперу.</p> <p><i>Практична робота.</i> Обведення на папері різних шаблонів і трафаретів для орнаментальних композицій.</p>	<p>руки. Вивчення поняття шаблону та його використання в графічних роботах. Виконання графічних робіт з використанням шаблонів та трафаретів. Дотримання правил безпечної роботи.</p>		<p><i>розвиток:</i> розвиток зорово-моторної координації, розвиток просторового орієнтування на площині аркушу паперу, дрібної моторики руки у процесі креслення. <i>Особистісний розвиток:</i> формування охайності, наполегливості тощо.</p>
<p>Тема. Робота з папером і картоном. Теоретична основа Папір. Виробництво паперу. Види паперу (обгортковий, газетний, для письма, для малювання, калька, копіювальний, креповий, кольоровий). Призначення паперу. Зовнішні ознаки паперу. Прийоми різання паперу ножицями.</p>	<p>Вивчення видів паперу, призначення та використання паперової продукції. Ознайомлення з властивостями паперу, можливостями використання. Порівняння</p>	<p>Учень/учениця: має уявлення про види і властивості паперу; визначає інструменти для роботи з папером; дотримується правил економічного розмічання паперу та картону та правил безпечної роботи з</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i> збагачення уявлення про папір, картон, розширення знань про аплікацію, розвиток уваги, порівняння властивостей паперу різних видів, аналіз</p>

<p>Симетричне вирізування. Правила техніки безпеки при роботі з ножицями. Організація робочого місця для роботи з папером і ножицями.</p> <p><i>Лабораторна</i></p> <p><i>робота</i></p> <p>. Властивості паперу. Порівняння властивостей паперу різних видів на намокання, розривання, згинання, розрізання, зминання, проколювання, склеювання.</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на різання ножицями. Вирізування із паперу деталей симетричної форми.</p>	<p>властивостей паперу різних видів. Виконання вправ на різання ножицями. Вирізування із паперу деталей симетричної форми. Дотримання правил безпечної роботи.</p>	<p>ножицями; виконує вправи на різання ножицями, вирізування деталей симетричної форми.</p>	<p>зразків аплікацій.</p> <p><i>Мовленнєвий розвиток:</i></p> <p>на основі збагачення словника назвами видів паперу, назвами трудових операцій, супроводжуючого мовлення.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток</i></p> <p>зорово-моторної координації, розвиток просторового орієнтування на площині аркушу паперу, дрібної моторики руки у процесі різання.</p> <p><i>Особистісний розвиток:</i></p>
--	--	---	---

			формуванн яохайності, наполегливості тощо.
<p>Тема. Технологія виготовлення аплікації з паперу</p> <p>Аплікація як один із видів виробів з паперу. Виконання аплікації для виготовлення листівки, картин, різних подарунків.</p> <p>Клей. Правила нанесення клею. Санітарно-гігієнічні вимоги при роботі з клеєм.</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на нанесення клею.</p> <p>Техніка виконання «рваної» аплікації та її послідовність: вибір сюжету, візерунку, тла; переведення картини на тло; добір паперу та інших матеріалів; розривання паперу на необхідні клаптики; наклеювання дрібних клаптиків усередині контуру; кінцеве оформлення роботи.</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на розривання паперу на клаптики різної величини. Виготовлення аплікацій з</p>	<p>Виконання аплікацій з використанням різних видів паперу.</p> <p>Оволодіння технологічних та безпечних прийомів роботи з клеєм.</p> <p>Вивчення техніки «рваної» аплікації.</p> <p>Виконання вправ на розривання паперу.</p> <p>Виготовлення аплікацій з клаптиків на задану тему. Володіння прийомами організації робочого місця.</p>	<p>Учень/учениця: має уявлення про аплікацію, про послідовність виконання «рваної» аплікації; володіє технологією нанесення клею на папір; виконує вправи на розривання паперу; організовує робоче місце; дотримується правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p>	<p><i>Пізнавальни й розвиток:</i> збагачення уявлення про папір, картон, розширення знань про аплікацію, розвиток уваги, порівняння властивостей паперу різних видів, аналіз зразків аплікацій <i>Мовленнєвий розвиток:</i> на основі збагачення словника назвами видів паперу, назвами трудових операцій, супроводжуючого мовлення. <i>Сенсомоторни</i></p>

<p>клаптиків паперу «Дерево», «Фрукти у вазі», «Море» тощо.</p>			<p><i>Й</i>розвиток: розвиток зорово - моторної координації, розвиток просторового орієнтування на</p>
---	--	--	--

			<p>площині аркуша паперу, дрібної моторики руки у процесі розривання паперу.</p> <p><i>Особистісний розвиток:</i> формування охайності, працелюбності, відповідальності за якість виконаної роботи, наполегливості у досягненні мети.</p>
<p>Тема. Знайомство з швейною майстернею</p> <p>Призначення та обладнання майстерні, робочого місця. Правила поведінки та безпечної праці у майстерні. Організація робочого місця.</p>	<p>Вивчення призначення швейної майстерні. Ознайомлення з обладнанням швейної майстерні та його призначенням. Дотримання правил безпечної роботи.</p>	<p>Учень/учениця: має уявлення про призначення швейної майстерні; знає назви та призначення обладнання майстерні та робочого місця; обізнаний з правилами поведінки та безпечної праці у майстерні.</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i> формування в учнів уявлень про швейну майстерню, її призначення та обладнання. <i>Мовленнєвий розвиток:</i> збагачення словника</p>

			<p>назвами обладнання швейної майстерні, використання його назв у розгорнутому мовленні.</p> <p><i>Особистісний розвиток:</i></p> <p>формування діяльності учнів на основі дотримання вимог організації праці.</p>
--	--	--	--

<p>Тема. Робота з текстильними матеріалами. Технологія виконання ручних швів</p> <p>Інструменти і пристосування для швацьких робіт. Будова та призначення інструментів. Робочий інструмент-голка, ножиці; вимірювальний інструмент-сантиметрова стрічка, лінійка, косинець; приладдя - наперсток, шпильки.</p> <p>Будова та призначення голки. Правила безпечної роботи з голкою. Нитки для</p>	<p>Вивчення видів та назв інструментів та пристосувань для яшвейних робіт.</p> <p>Вивчення будови голки та правил безпечної роботи з голкою.</p> <p>Оволодіння навичками затягування нитки у вушко голки, зав'язування вузлика.</p> <p>Оволодіння технологічними</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про будову та призначення голки;</p> <p>характеризує призначення інструментів для швацьких робіт;</p> <p>визначає нитки для шиття, вишивання, в'язання, їх колір та товщина;</p> <p>виконує вправи на затягування нитки у вушко голки, на зав'язування вузлика на кінці нитки, на</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i></p> <p>розширення уявлень про текстильні матеріали, інструменти та пристосування для робіт з ними, аналіз, порівняння властивостей тканин, збагачення уявлень щодо різноманітності ручних стібків.</p> <p><i>Мовленнєвий</i></p>
--	--	--	---

<p>шиття, вишивання, в'язання. Їх колір та товщина.</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на затягування нитки у вушко голки. Вправи на зав'язування вузлика на кінці нитки. Вправи у виконанні рядка прямого стібка (шов «вперед голку») на смужці паперу. Виготовлення вишитої закладки з картону.</p> <p>Короткі відомості про текстильні волокна. Тканина у житті людини. Призначення тканини. Будова тканини (основа, піткання, пруг). Тканина гладко фарбована, з малюнком. Лицьовий і виворітний боки тканини. Властивості тканини.</p> <p><i>Лабораторна робота</i></p> <p>. Визначення властивостей тканини (намочування, зминання, різання, визначення товщини (тонка, товста), визначення кольору, лицьового й виворітного боку)</p> <p>З'єднання тканини різними способами.</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на</p>	<p>прийомами виконання прямого стібка.</p> <p>Виготовлення вишитої закладки з картону.</p> <p>Вивчення відомостей про тканину, її види та властивості.</p> <p>Розпізнавання лицьового та виворітного боку тканини.</p> <p>Визначення властивостей тканини органолептичним методом.</p> <p>Виконання вправ на з'єднання тканини різними способами.</p> <p>Дотримання правил безпечної роботи.</p>	<p>виконання прямого стібка; організовує робоче місце; дотримується прави лбезпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p> <p>має уявлення про текстильні волокна, значення тканини у житті людини, призначення тканини, будову тканини;</p> <p>визначає властивості тканини.</p> <p>визначає способи з'єднання тканини;</p> <p>виконує зшивання (швом «вперед голку»), склеювання, наклеювання тканини.</p>	<p><i>розвиток:</i> збагачення словника назвами ручних швів, використання їх назв у розгорнутому мовленні, використання назв технологічних етапів, інструментів, трудових операцій у словесному описі власної діяльності.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i> корекція тарозвиток координаці їрухів рук та дрібної моторики на основі швацьких робіт.</p> <p><i>Особистісний розвиток:</i> формування яохайності, наполегливості,</p>
--	--	--	---

зшивання (швом «вперед голку»),			акуратності, терпеливості,
<p>склеювання тканини, наклеювання. Правила закріплення нитки на початку та в кінці шиття.</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на закріплення нитки. Виконання зразка прямих стібків по точках, розмічених учителем, по прямих лініях (вітрильник, вантажна машина, будинок тощо) і зігнутих (гриб, квітка, метелик тощо). Наклеювання зразків на картон.</p>			ретельності та вмінь організації праці на основі виконання практичних завдань.
<p>Тема: Технологія виконання швейних виробів ручним способом</p> <p>Серветка. Види серветок. Матеріали для виготовлення серветок. Призначення серветок. Техніка виготовлення серветок. Техніка виконання шва «вперед голку» .</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на виконання шва «вперед голку». Вправи на закріплення нитки на початку та в кінці роботи.</p> <p>Виготовлення серветки квадратної форми з однотонної тканини. Обробка зрізів серветки</p>	<p>Вивчення поняття про види серветок їх призначення в побуті. Вивчення матеріалів для виготовлення серветок. Виконання шва "вперед голку". Виготовлення серветки квадратної форми. Вивчення правил прання та прасування виробів з тканини. Організація робочого</p>	<p>Учень/учениця: має уявлення про види серветок; характеризує матеріали для виготовлення серветок; знає призначення серветок; виконує шов «вперед голку»; вміє виготовляти серветку квадратної форми з однотонної тканини, прати та прасувати готовий виріб; організовує робоче місце; дотримується правил</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i> розширення уявлень про серветку, як текстильний виріб, збагачення уявлень щодо різноманітності ручних стібків. <i>Мовленнєвий розвиток:</i> збагачення словника назвами ручних швів, використання їх назв у розгорнутому мовленні,</p>

<p>бахромою із витягнутих ниток. Виконання рядків стібків швами «вперед голку» по протягнутих нитках серветки.</p> <p>Електрична праска. Первинні відомості про будову електропраски. Правила безпечної роботи з електропраскою. Вмикання і вимикання праски. Установка терморегулятора. Прання та прасування готового виробу.</p>	<p>місця.</p> <p>Дотримання правил безпечної роботи з голкою та електричною праскою.</p> <p>Прасування готового виробу.</p>	<p>безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p>	<p>використання назв технологічних етапів, інструментів, трудових операцій у словесному описі власної діяльності.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i> корекція тарозвиток координаці їрухів рук та дрібної моторики на основі шиття.</p> <p><i>Особистісний розвиток:</i> формуванн яохайності, наполегливості, акуратності, терпеливості, ретельності та вмінь організації праці на основі виконання практичних завдань.</p>
--	---	--	---

Тема: Ремонт одягу Гудзики. Призначення гудзиків.	Вивчення призначення гудзиків, їх види та	Учень/учениця: має уявлення про	<i>Пізнавальний</i> <i>розвиток:</i> розширення
<p>Види гудзиків за розміром, сировиною, кольором, формою. Пришивання гудзиків до одягу (вид дрібного ремонту одягу). Способи пришивання гудзиків з двома, з чотирма отворами, з вушком. Правила пришивання гудзиків. Правила безпечної роботи під час роботи з голкою, ножицями.</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на підбір ниток і гудзиків до тканини, підбір гудзика до розміру до петлі. Пришивання гудзиків до тканини 4-5 стібками із закріпленням в кінці шиття.</p> <p>Ремонт одягу шляхом пришивання гудзиків (шкільний одяг, дитячий одяг, ляльковий одяг)</p> <p><i>Екскурсія</i> до ательє з пошиття та ремонту одягу.</p>	<p>способи пришивання, Ознайомлення з пришиванням гудзиків в залежності від кількості отворів та гудзиків з вушком, Визначення розміру петлі, відмірювання нитки, заправлення нитки в голку, зав'язування вузлика. Виконання ремонту одягу шляхом пришивання гудзиків, Організація робочого місця, дотримання правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p>	<p>призначення гудзиків, види гудзиків; орієнтується у способах пришивання гудзиків з двома, з чотирма отворами з вушком; виконує підбір ниток і гудзиків до тканини, підбір гудзика до розміру петлі, відмірювання довжини нитки, заправлення нитки в голку, зав'язування вузлика; пришиває гудзики до тканини; ремонтує одяг шляхом пришивання гудзиків; організовує робоче місце; дотримується правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p>	<p>уявлень про гудзики. <i>Мовленнєвий розвиток:</i> збагачення словникового запасу на основі назв трудових операцій та об'єктів виготовлення. <i>Сенсомоторний розвиток:</i> корекція та розвиток координації рухів рук та дрібної моторики на основі шиття. <i>Особистий розвиток:</i> розвиток естетичного смаку, охайності, самостійності на основі ремонту одягу.</p>

<p>Підсумкове заняття Виготовлення виробу з використанням вивчених технік роботи з папером або текстильними матеріалами за вибором і смаком учнів. <i>Самостійна робота</i></p>			
Варіативний модуль (декоративно-ужиткове мистецтво)			

<p>Тема. Технологія виготовлення аплікації з різаних ниток</p> <p>Вироби виготовлені в техніці аплікації з різаних ниток. Підготовка ниток до роботи (нарізання, зберігання кожного кольору окремо). Інструменти, матеріали та приладдя для роботи. Правила безпечної праці з інструментами, санітарно-гігієнічні вимоги та організація робочого місця.</p> <p><i>Практична робота.</i> Нарізання в'язальних ниток ножицями довжиною 0,5 см. Складання заготовок для зберігання.</p> <p>Техніка виконання аплікації з різаних в'язальних ниток. Вміння орієнтуватися в завданні за зразком. Складання плану роботи.</p> <p><i>Практична робота</i></p> <p>.Виготовлення сюжетної чи предметної аплікації (по можливості та бажанню учня) з ниток на картонній основі.</p>	<p>Ознайомлення з різновидом текстильної аплікації.</p> <p>Повторення правил безпечної роботи з інструментами.</p> <p>Добір матеріалів для роботи.</p> <p>Складання плану послідовності виготовлення аплікації.</p> <p>Оволодіння технологією виконання аплікації з різаних ниток.</p> <p>Остаточне оформлення роботи.</p>	<p>Учень/учениця: визначає вироби виготовлені в техніці аплікації з різаних ниток; здійснює підготовку ниток до роботи; характеризує інструменти, матеріали та приладдя для роботи; нарізає в'язальні нитки ножицями; складання заготовки для зберігання; орієнтується в завданні за зразком; складає план роботи; виготовляє сюжетну чи предметну аплікації з ниток на картонній основі; організовує робоче місце; дотримується правил безпечної праці, санітарно-</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i> формування уявлень про роботу з текстильними матеріалами, формування мислення на основі розвитку вмінь порівнювати види текстильних матеріалів, розвиток загально трудових умінь, удосконалення пізнавальної активності й самостійності шляхом поступового скорочення педагогічної допомоги. <i>Мовленнєвий розвиток:</i> розвиток</p>
--	--	--	---

<p>Вибір малюнка і перенесення його на основу. Вибір кольору ниток за зразком. Виконання аплікації. Остаточне оформлення та оздоблення виробу.</p>		<p>гігієнічних вимог.</p>	<p>зв'язного мовлення на основі формування вмінь описувати зображені об'єкти діяльності <i>Сенсомоторни й розвиток:</i> розвиток почуття ритму, гармонії через застосування попередньої переробки реальних форм на декоративні, розвиток просторових уявлень, розвиток дрібної моторики в процесі виконання трудових операцій ручним способом. <i>Особистісний розвиток:</i> формування охайності, розвиток уміння працювати самостійно й у</p>
--	--	---------------------------	---

<p>Тема. Технологія виготовлення м'якої іграшки</p> <p><i>Об'єкти роботи.</i> М'які іграшки нескладної конфігурації.</p> <p><i>Технічні відомості.</i> М'які іграшки об'ємні, плоскі. Відомості про історію розвитку іграшки. Національні традиції виготовлення іграшок. Деталі – основні, додаткові, їх назви, кількість. Назви матеріалів для основних та додаткових деталей (тканина, хутро, шкіра, нитки, ґудзики, вата тощо), оздоблень (вишивка, аплікація). Викройка, лекало. Технологічна послідовність виготовлення м'якої іграшки. Види швів, що застосовуються при виготовленні іграшки.</p> <p><i>Практичні роботи:</i> вибір моделі іграшки для виготовлення. Добір матеріалу та інструменту для виготовлення іграшки. Вирізання деталей за викройками. Збільшення,</p>	<p>Ознайомлення знаціональними традиціями виготовлення іграшок.</p> <p>Вивчення наз в матеріалів для основних та додаткових деталей, оздоблення та наповнювачів м'якої іграшки.</p> <p>Вивчення технологічної послідовності виготовлення виробу.</p> <p>Добір матеріалів та інструментів для роботи.</p> <p>Виготовлення викройки за допомогою лекала.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>розрізняє об'ємні та плоскі м'які іграшки, знає назви деталей, визначає їх кількість;</p> <p>підбирає матеріали та оздоблення, називає їх.</p> <p>знає правила безпечної роботи з інструментами для швацьких робіт;</p> <p>уміє за зразком вирізувати деталі, зшивати за попереднім зметуванням; за допомогою вчителя здійснює оздоблення м'якої іграшки.</p>	<p>колективі.</p> <p><i>Пізнавальний розвиток:</i></p> <p>збагачення уявлень про видим'якої іграшки (об'ємні, плоскі) та матеріали для їх виготовлення.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i></p> <p>розвиток кзорово-моторної координації, розвиток просторового орієнтування на площині зразк а тканини, корекція дрібної моторики на основі роботи з тканиною, голкою,</p>
---	--	--	---

зменшення деталей	лекала. З'єднання	Дотримання правил безпечної роботи. Виготовлення та оздоблення іграшки.		ножицями. <i>Особистісний розвиток:</i> розвиток загально трудових умінь на основі аналізу
іграшки за попереднім зметуванням. Оздоблення іграшки.				виготовлення іграшки, планування послідовності дій та здійснення порівняння свого виробу із зразком.
Розділ. Раціональне ведення домашнього господарства				
Тема. Культура харчування. Обладнання кухні Загальні відомості про харчування, його значення для життя людини. Відомості про раціональне харчування. Режими харчування підлітків. Обладнання кухні. Робоче місце для приготування їжі. Правила безпечної праці та санітарно-гігієнічні вимоги під час приготування їжі. Нагрівальні прилади. Правила користування ними. Основні види	Ознайомлення з загальними відомостями про харчування. Вивчення обладнання кухні, інвентарю та санітарно-гігієнічних вимог під час приготування їжі. Вивчення правил сервірування столу. Засвоєння поняття	Учень/учениця: характеризує: значення харчування для життя людини, поняття про раціональне харчування, режим харчування підлітків; розпізнає і називає: основні види посуду і кухонного інвентарю; розміщує: правильно посуд на столі (тарілка, ложка, виделка, ніж, склянка,	<i>Пізнавальний розвиток:</i> формування способів планувальних та орієнтувальних дій. Формування уявлень про столовий етикет та культуру споживання їжі. Формування прийомів безпечної праці. <i>Мовленнєвий</i>	

<p>посуду і кухонного інвентарю. Поняття про сервірування стола. Розміщення посуду на столі. Культура споживання їжі. Поведінка за столом.</p> <p><i>Практичні роботи.</i></p> <p>Ознайомлення з обладнанням кухні.</p>	<p>«культура споживання їжі».</p> <p>Відпрацювання правил поведінки за столом.</p> <p>Відпрацювання прийомів сервірування</p>	<p>серветка).</p> <p>користується: нагрівальними приладами, столовими приборами.</p> <p>дотримується: правил безпечної праці та</p>	<p><i>розвиток:</i> розвиток розуміння зверненого мовлення.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i> розвиток дрібної моторики,</p>
<p>Ознайомлення з різними видами посуду. Розміщення посуду і приборів на столі.</p>	<p>столу.</p> <p>Дотримання санітарно-гігієнічних вимог та безпеки під час сервірування столу.</p>	<p>санітарно-гігієнічних вимог під час приготування їжі, правил поведінки за столом.</p>	<p>координації рухів.</p> <p><i>Особистий розвиток:</i> розвиток навичок орієнтування у приміщенні та в найближчому оточенні.</p> <p>Розвиток уваги та зосередженості під час безпечного користування нагрівальними приладами.</p>

Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Пізнаємо природу»

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Модельну навчальну програму інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» розроблено на основі Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 року № 898 та Типової освітньої програми для 5-10 (11) класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 07.12.2021 року № 1317.

Вивчення інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» природничої освітньої галузі у 5-6 класах (адаптаційний цикл базової середньої освіти) у відповідності до загального обсягу навчального навантаження розраховано на 2 години на тиждень. Модельна навчальна програма надає можливості реалізувати вимоги до обов'язкових результатів навчання у природничій освітній галузі, що визначені Державним стандартом.

Основна **мета** інтегрованого курсу - це формування природничих компетентностей здобувачів освіти шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про природу, усвідомлення своєї приналежності до природи і суспільства, створення елементарної бази для засвоєння здобувачами освіти, відповідно до їх вікових особливостей, досвіду дослідження природи, розуміння змін, зумовлених людською діяльністю, усвідомлення відповідальності за наслідки такої діяльності; розвиток екологічних компетентностей, що передбачають дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадливого використання природних ресурсів; розвиток наскрізних вмій – читати з розумінням, вчитися висловлювати свою думку, діяти творчо, виявляти ініціативу, вчитись приймати рішення та розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими.

Основна **ідея** курсу полягає в розкритті та встановленні зв'язків між компонентами живої і неживої природи, усвідомленні належності людини до природи та суспільства, створенні передумов для бережливого ставлення до навколишнього середовища, у розумінні впливу трудової діяльності людей на всі компоненти природи. Інтегрований курс «Пізнаємо природу» сприяє вихованню у дітей любові до природи, до свого краю, вихованню екологічної свідомості, бережливого ставлення до власного здоров'я і життя.

Досягнення мети та втілення ідеї інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» здійснюється вирішенням наступних **завдань:**

- формування на доступному рівні цілісної природничо-наукової картини світу, що відображає закони і закономірності живої і неживої природи та місце в ній людини; усвідомлення дитиною особистого досвіду спілкування з природою;

- формування уявлень про способи отримання та застосування інформації про природу;
- підвищення активності та формування мотивації учнів до пошуку знань шляхом використання інтерактивних форм роботи;

- оволодіння доступними способами пізнання предметів та явищ природи, набування досвіду різноманітних форм діяльності;

- формування практичних умінь і навичок поведінки в природі і соціальному середовищі, екологічної культури, здорового способу життя;

- розвиток пізнавальних, дослідницьких, творчих, комунікативних здібностей, застосування засвоєних знань і навичок у повсякденному житті;

- розвиток і корекція пізнавальної і емоційно-вольової сфери учнів, активності та самостійності, здатності до творчості, самовираження і спілкування;

- підвищення рівня готовності учнів до засвоєння природничо-географічного матеріалу в наступних класах.

Модельна навчальна програма розроблена з урахуванням вікових та психологічних особливостей дітей із порушеннями інтелектуального розвитку. Зміст програми має корекційне спрямування, що передбачає використання спеціальних методів і прийомів та організаційних форм навчання (індивідуально-диференційований підхід). Ефективність засвоєння природничого матеріалу дітьми із порушеннями інтелектуального розвитку досягається за допомогою прийомів порівняння, співставлення подібних понять, явищ, визначення спільного і відмінного; за допомогою методів, які використовуються природничими науками: проведення спостережень, дослідів, практичних

робіт, демонстрації натуральних об'єктів, екскурсій. Навчальний матеріал має практичне спрямування, що забезпечує можливості використання учнями набутих уявлень і понять як на уроках, так і у повсякденному житті.

Структура інтегрованого курсу будується на основі лінійного та спірально-концентричного принципу, що передбачає поступове поглиблення та розширення знань та повторення теоретичного і практичного матеріалу з метою усвідомлення та узагальнення сутності явищ і процесів відповідно до вікових та пізнавальних особливостей учнів.

Добір навчального матеріалу здійснено відповідно до пізнавальних можливостей здобувачів освіти 5-6 класів із порушеннями інтелектуального розвитку з урахуванням загально дидактичних принципів навчання, а також, *принципу достатності* навчального матеріалу для формування у дітей уявлень про навколишній світ, усвідомлення своєї належності до природи, розуміння сутності об'єктів живої та неживої природи, зв'язків між природою та трудовою діяльністю людини; та *принципу доступності* матеріалу для сприймання та засвоєння дітьми із порушеннями інтелектуального розвитку.

Наскрізним для всього курсу є питання охорони природи. Зміст програми складено таким чином, що надає можливості здобувачам освіти усвідомити тісний зв'язок життя людини з природою, необхідність оберігати природу приумножувати її багатства. Не розкриваючи поняття про біологічну рівновагу в природі, дітям надаються уявлення про те, що загибель одного природного об'єкта може привести до загибелі інших.

Структура інтегрованого курсу в 5 класі представлена такими розділами:

1. Вчимося досліджувати природу.
2. Вивчаємо неживу природу.
3. Дізнаємось про нашу планету та Всесвіт.
4. Вивчаємо живу природу. Рослинний світ.
5. Вивчаємо живу природу. Тваринний світ.
6. Пізнаємо себе.
7. Вчимося зберігати природу.

Зміст програми 6 класу, згідно спірального принципу, спрямований на розширення та поглиблення знань і навичок, набутих у 5 класі, на подальше формування ключових компетентностей.

Структура інтегрованого курсу в 6 класі представлена такими розділами:

1. Досліджуємо світ природи.
2. Вивчаємо неживу природу.
3. Вивчаємо живу природу. Рослини.
4. Вивчаємо живу природу. Тварини.
5. Пізнаємо себе. Людина.
6. Людина і природа. Вчимося збереженню природних багатств.

Програму складено за табличною структурою, що складається з чотирьох колонок.

Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
--	----------------------------	-------------------------------	---

У колонці «Пропонований зміст інтегрованого курсу» подано перелік базових знань, необхідних для досягнення очікуваних результатів навчання. Пропонований зміст і послідовність його викладання в навчальній програмі може бути змінено вчителем. Більшість понять програми є наскрізними, їх розкриватимуть упродовж всього періоду вивчення інтегрованого курсу «Пізнаємо природу».

У другій колонці наводяться орієнтовні види навчальної діяльності. Згідно вимогам Державного стандарту, це може бути колективна та індивідуальна діяльність, питання для спільного обговорення та інше. Тобто все, що сприяє досягненню очікуваних результатів у межах окремих тем, завдань, досліджень.

У третій колонці відповідно до дібраного змісту, наводяться орієнтовні навчальні досягнення учнів, тобто ті знання та вміння, якими учні мають оволодіти в результаті засвоєння навчального матеріалу. Це засвоєння теоретичних знань, сформованість практичних умінь, досвід елементарної дослідницької роботи. Основні види оцінювання: поточне (під час вивчення теми) та підсумкове (після закінчення розділу, або теми). Для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку помірного ступеню зміст навчання добирається індивідуально, навчальні досягнення оцінюються рівнями: початковий, середній, достатній.

У колонці «Спрямованість корекційно-розвиткової роботи» визначено напрями корекції та розвитку пізнавальної, сенсорної, особистісної сфери та мовленнєвої діяльності учнів, враховуючи конкретний матеріал змісту навчальної програми.

На вивчення змісту програми відводиться по 70 годин у п'ятому і шостому класах – 2 години на тиждень. Розподіл годин за темами здійснюється на розсуд вчителя, відповідно можливостей засвоєння того чи іншого матеріалу.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

5 клас

Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
--	----------------------------	-------------------------------	---

РОЗДІЛ 1. ВЧИМОСЯ ДОСЛІДЖУВАТИ ПРИРОДУ

Для чого досліджують природу. Методи дослідження природи.	Спостереження за об'єктами живої та неживої	<i>Учень/учениця :</i> знає, розуміє та може	Формування зацікавленості та
--	---	---	------------------------------

<p>Що відноситься до живої та неживої природи. Ознаки живої та неживої природи.</p> <p>Людина – частина живої природи.</p> <p>Ознаки живої природи: дихання, живлення, рух, зростання. Роль людини в природі.</p> <p>Правила безпеки життєдіяльності під час екскурсії.</p>	<p>природи, природними явищами.</p> <p>Екскурсія реальна або віртуальна з метою спостереження за природою.</p> <p>Дослідження та обговорення ознак живої природи на прикладі людини.</p> <p>Дотримання правил безпеки під час виконання завдання.</p>	<p>пояснити за допомогою вчителя основні закономірності живої та неживої природи, за запитаннями вчителя пояснює, чому людина є частиною живої природи, може перелічити ознаки живої природи, характерні для людини; обговорює чинники, що впливають на здоров'я людини; пояснює на основі особистого досвіду, що природу можна досліджувати і пізнавати; за допомогою вчителя пізнає світ природи засобами простих наукових досліджень; за допомогою вчителя</p>	<p>позитивного ставлення до змісту навчального предмету. Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей.</p> <p>Формування елементарної дослідницької компетенції.</p> <p>Розвиток уваги завдяки спостереженням.</p> <p>Розвиток мовлення при засвоєнні нових назв.</p> <p>Розвиток мислення шляхом встановлення причинно-наслідкових зв'язків у існуванні людини, як частини живої природи.</p> <p>Розвиток усного мовлення в процесі відповідей на запитання та самостійного складання речень за</p>
---	---	---	--

		<p>Відповідає на запитання за змістом уроку;</p> <p>знає і дотримується правил безпеки життєдіяльності під час екскурсії.</p>	тематикою уроку.
--	--	---	------------------

РОЗДІЛ 2. ВИВЧАЄМО НЕЖИВУ ПРИРОДУ

<p>Вода</p> <p>Вода в природі. Вода – рідина. Прозора й каламутна вода. Питна вода. Водойми. Поняття джерело, колодязь, струмок, річка.</p> <p>Використання води. Охорона води від забруднення.</p> <p>Правила безпеки на водоймі.</p>	<p>Спостереження за водою (прості досліди).</p> <p>Малювання прозорої й каламутної води.</p> <p>Екскурсія до найближчого водоймища.</p> <p>Віртуальна екскурсія «Водойми світу»</p>	<p><i>Учень/учениця:</i></p> <p>розуміє значення води у природі, за допомогою вчителя може пояснити, чому вода – це рідина; за малюнками наводить приклади охорони водоймищ; ознайомлений із значенням понять, які характеризують водойми (джерело, струмок, річка);</p>	<p>Розвиток мислення шляхом аналізу добутих знань про воду, та формування причинно-наслідкових зв'язків між водою та живою природою.</p> <p>Формування мисленнєвих операцій порівняння та узагальнення під час вивчення водойм.</p> <p>Розвиток уваги під час онлайн-екскурсії.</p> <p>Формування та розвиток</p>
---	---	--	---

		за малюнками пояснює	
		/визначає значення водидля людей, рослин, тварин; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку; знає і дотримується правил безпеки життєдіяльності під час екскурсії.	основних природничих та екологічних компетентностей.
<p>Повітря Повітря навколо нас. Значення повітря для людини, рослин, тварин. Рух повітря. Вітер. Погода. Прогноз погоди. Погодні умови. Календар погоди. Міні-проект «Прогноз погоди за народними прикметами». Стихійні явища. Правила поведінки під час стихійного лиха (землетрус, повінь, гроза тощо). Термометр. Вимірювання температури повітря. Дослідження</p>	<p>Спостереження за погодою. Ведення календаря погоди. Екскурсія з метою спостереження за погодою, силою вітру, тощо. Практична робота: вимірювання температури повітря. Обговорення з учителем важливості дослідження погодних умов. Віртуальна екскурсія «Стихійні явища»</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> називає погодні явища, за малюнками наводить приклади стихійних явищ; знає і розповідає за допомогою вчителя правила поведінки під час стихійного лиха; розуміє, для чого складається прогноз погоди, ознайомлений із значенням поняття - прогноз погоди;</p>	<p>Формування уявлень про стихійні явища та погодні умови. Розширення понять про значення повітря для рослин, тварин і людини. Розвиток мислення на основі формування умінь користування термометром. Розвиток уваги при проведенні досліджень. Формувати вміння працювати в команді.</p>

<p>зміни температури повітря протягом доби. Охорона повітря.</p>	<p>Колективна робота над міні-проектом «Прогноз погоди за народними прикметами»</p>	<p>вміє працювати в команді; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку.</p>	<p>Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей. Формування елементарної дослідницької компетенції.</p>
<p>Корисні копалини Корисні копалини та їх значення. Знаходження корисних копалин. Горючі і негорючі корисні копалини. Використання корисних копалин. Охорона земних надр. Правила поводження з газом у побуті.</p>	<p>Ознайомлення з демонстраційним і матеріалами (зразками) корисних копалин. Набуття досвіду в процесі порівняння зразків різних корисних копалин. Колективне обговорення за допомогою запитань вчителя правил користування газом у побуті. Віртуальна екскурсія «Корисні копалини рідного</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> називає за допомогою зразків і малюнків деякі корисні копалини; розподіляє і класифікує корисні копалини на горючі та негорючі; за малюнками наводить приклади використання корисних копалин; ознайомлений з поняттям «корисні копалини»; знає правила користування газом у</p>	<p>Формування уявлень про корисні копалини. Формування та розвиток мисленневих операцій порівняння, класифікації, аналізу на основі обстеження різних видів корисних копалин. Розвиток мовлення при позначенні різних корисних копалин. Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей.</p>

	краю»	побуті; відповідає за допомогою	
		вчителя на запитання за змістом уроку.	
Ґрунти Поняття «ґрунти». Ґрунти піщані, глинисті, чорноземні. Значення та використання ґрунтів у сільському господарстві. Охорона ґрунтів.	Ознайомлення з демонстраційними матеріалами різних видів ґрунтів. Практична робота: порівняння піщаного, глинистого та чорноземного ґрунту, малювання різних ґрунтів.	<i>Учень/учениця:</i> називає види ґрунтів за допомогою вчителя; ознайомлений з поняттям «ґрунти»; пояснює використання ґрунту у сільському господарстві за допомогою запитань вчителя; за малюнками наводить приклади заходів з охорони ґрунтів, пояснює/визначає значення ґрунту в сільському господарстві; може виконувати простіші практичні завдання; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку.	Розширення та уточнення понять про ґрунти. Розвиток мислення шляхом формування причинно-наслідкових зв'язків між видами ґрунтів та врожайністю. Розвиток вміння спостерігати за природою. Формування бережливого ставлення до природних ресурсів. Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей. Формування елементарної дослідницької компетенції.

РОЗДІЛ 3. ДІЗНАЄМОСЯ ПРО НАШУ ПЛАНЕТУ ТА ВСЕСВІТ

<p>Поняття про Всесвіт і Землю Земля – планета сонячної системи. Як рухається наша планета. Відомості про Сонце і Місяць. Глобус і фізичні карти півкуль. Півкулі і полюси Землі. Материки і океани. Сезонні і добові зміни в природі, їх причини. Практичні завдання: спостереження за рухом Сонця, спостереження за небом неозброєним оком. Правила безпеки життєдіяльності під час екскурсії.</p>	<p>Обговорення з вчителем необхідності знань про Землю. Дослідження добових змінв природі – практична робота. Робота з картою і глобусом за допомогою вчителя. Виконання практичного завдання по спостереженню за рухом Сонця на протязі доби. Віртуальна екскурсія до планетарію з метою ознайомлення з нашою планетою в Сонячній системі. Обмін враженнями відпочаченого.</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> за допомогою запитаньвчителя та малюнків/макетів розповідає про Всесвіт та Сонячну систему; ознайомлений з поняттями Земля, Місяць, Сонце, Всесвіт; має уявлення про глобус і карту півкуль; за допомогою вчителя може показати на глобусі та карті полюси Землі, півкулі, материки та океани; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку; знає і дотримується</p>	<p>Формування уявлень про Всесвіт та Сонячну систему. Розвиток наочно-образного мислення на основі усвідомлень знань про глобусі фізичні карти півкуль. Збагачення активного словника новими назвами. Розвиток усного монологічного мовлення. Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей. Формування елементарної дослідницької компетенції.</p>
---	---	---	--

		правил безпеки життєдіяльності під час виконання практичного завдання.	
--	--	--	--

РОЗДІЛ 4. ВИВЧАЄМО ЖИВУ ПРИРОДУ. РОСЛИННИЙ СВІТ

<p>Рослини Рослина – частина живої природи. Загальні відомості про будову рослин. Різноманіття рослин на Землі. Рослини лісу. Рослини луків. Рослини прісних водойм. Рослини болота. Дикорослі та культурні рослини. Рослини поля. Кімнатні рослини. Назви й використання найхарактерніших рослин. Охорона рослин. Червона книга України.</p>	<p>Ознайомлення з демонстраційним і матеріалами різних видів рослин. Практична робота: за допомогою вчителя проведення дослідження будови рослини, основних частин квіткової рослини. Спостереження за рослинами в природі: які бувають стебла, листя тощо. Порівняння різних видів рослин, набуття досвіду порівняння. Обговорення з вчителем Червоної книги України.</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> має уявлення про будову рослини, знає, виділяє і називає основні органи квіткової рослини; розпізнає і називає найпоширеніші рослини і їх використання; порівнює між собою різні рослини, класифікує рослини за середовищем життя (росли лісу, луків, поля тощо); групує за допомогою вчителя різні рослини в</p>	<p>Розвиток зв'язного мовлення і мислення припорівнянні різних видів рослин. Розвиток самостійності при виконанні практичної роботи. Розвиток мислення шляхом формування причинно-наслідкових зв'язків на прикладі охорони рослин. Розвиток аналітичного сприймання шляхом дослідження різних груп рослин. Формування елементарної дослідницької</p>
---	---	--	--

	Екскурсія	належні групи; вмiє досліджувати і	компетенції. Формування
--	-----------	------------------------------------	-------------------------

	реальна/віртуальна за темою «Різноманіття рослин». Екскурсія до шкільної теплиці (за наявністю).	спостерігати за рослинами в природі;знає як доглядати за кімнатними рослинами; ділиться враженнями про екскурсії; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку; пояснює на основі особистого досвіду, що природу можна досліджувати і пізнавати; особисто дотримується правил охорони рослин.	та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей.
--	--	--	--

РОЗДІЛ 5. ВИВЧАЄМО ЖИВУ ПРИРОДУ. ТВАРИННИЙ СВІТ

Тварини Тварина – частина живої природи. Різноманіття тваринного світу. Тварини – мешканці суші. Тварини	Ознайомлення за демонстраційним і матеріалами з різними	<i>Учень/учениця:</i> має уявлення про	Розширення та уточнення стійких понять про різні групи тварин. Розвиток мислення шляхом
--	---	---	---

	видами тварин. Порівняння	різноманітність тваринного світу;	
--	---------------------------	-----------------------------------	--

<p>– мешканці водойм. Птахи. Комахи. Свійські та дикі тварини. Значення тварин в природі та для людини. Охорона тварин. Тварини, занесені до Червоної книги.</p>	<p>різних видів тварин, набуття досвіду при цих порівняннях. Проведення групового дослідження за тваринами (на прикладі риб в акваріумі), додержуючись наданої інструкції, та за допомогою вчителя. Обговорення з вчителем Червоної книги України. Віртуальна екскурсія за темою «Різноманіття тварин».</p>	<p>групує за допомогою вчителя різних тварин в належні групи; називає групи тварин за місцем їх існування; досліджує і спостерігає за тваринами в природі; вміє доглядати за домашніми тваринами; Ділиться враженнями про екскурсії; має уявлення про тварин, які занесені до Червоної книги; знає і розуміє про необхідність охорони тварин; Пояснює на основі особистого досвіду, що природу можна досліджувати і пізнавати;</p>	<p>формування причинно-наслідкових зв'язків між охороною тварин та їх подальшим існуванням у природі. Розвиток аналітичного сприймання шляхом дослідження різних груп тварин. Розвиток уваги в процесі спостереження за тваринами в природі та домашніми тваринами. Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей. Формування елементарної дослідницької компетенції. Збагачення активного словника новими поняттями.</p>
--	---	--	--

		особисто дотримується правил охорони тварин;	
--	--	---	--

		Відповідає за допомогу вчителя на запитання за змістом уроку.	
--	--	--	--

РОЗДІЛ 6. ПІЗНАЄМО СЕБЕ

<p>Наше здоров'я Людина – частина живої природи. Зовнішня будова тіла людини. Ознайомлення із внутрішньою будовою тіла людини. Частина тіла та їх функції. Формування постави. Фізична активність. Повітря і дихання. Здорове харчування, догляд за зубами, режим прийому їжі. Режим дня і сон. Загартовування організму. Особиста гігієна. Корисні і шкідливі звички. Навички, що сприяють збереженню здоров'я людини. Емоційне здоров'я людини.</p>	<p>Обговорення з вчителем важливості вивчення організму людини, необхідності збереження здоров'я. Дослідження власних корисних і шкідливих звичок. Перегляди фільмів: «знайомство з організмом людини». Практичні завдання: - дослідження дихання у людини на власному прикладі; - дослідження самопочуття при фізичних навантаженнях.</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> має уявлення про зовнішню будову тіла людини, про основні внутрішні органи; пояснює, яких правил дотримуватись, щоб бути здоровим; класифікує корисні і шкідливі для здоров'я людини навички; за малюнками називає/показує органи руху, пояснює основи правильної осанки; може пояснити за допомогою вчителя що</p>	<p>Розвиток пам'яті на основі відтворення правил здорового способу життя. Розширення уявлень про зовнішню і внутрішню будову людини. Розвиток мислення в процесі встановлення причинно-наслідкових зв'язків у існуванні людини як частини живої природи. Розвиток усного мовлення в процесі відповіді на запитання та складання запитань, за незначною допомогою вчителя.</p>
--	---	---	---

	<p>Формулювання висновків за допомогою вчителя стосовно навичок і звичок для збереження власного здоров'я.</p>	<p>таке емоції та емоціональне здоров'я людини; розуміє значення чистого повітря для дихання; має уявлення про значення фізичної активності для здоров'я; знає та дотримується правил особистої гігієни; за допомогою вчителя робить елементарні висновки в процесі виконання практичних завдань і досліджень; дотримується правил здорового способу життя; вміє співпрацювати в групі.</p>	<p>Формування та розвиток основних природничих компетентностей. Формування елементарної дослідницької компетенції. Збагачення активного словника новими поняттями. Розвиток самостійності при виконанні практичної роботи.</p>
--	--	---	--

РОЗДІЛ 7. ВЧИМОСЯ ЗБЕРІГАТИ ПРИРОДУ

<p>Людина і природне середовище Ставлення людини до природи. Людина – частина природи. Вплив діяльності людини на довкілля. Забруднення повітря, води, ґрунтів. Поняття екологія. Взаємодія з природою задля її збереження. Охорона природи. Заповідники. Червона книга України. Природні скарби України. Правила поведінки в природі. Природа у творчості поетів, письменників, художників. Вироби з природного матеріалу.</p>	<p>Обговорення з вчителем необхідності вивчення взаємозв'язків між людиною і природою. Набуття знань в процесі ознайомлення із природними об'єктами. Розв'язування простих ситуативних завдань екологічної тематики, наприклад, як можна зменшити забруднення довкілля. Дослідження власної поведінки щодо правильної взаємодії з</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> знає, розуміє та може пояснити за допомогою вчителя основні закономірності живої та неживої природи, має уявлення про природне середовище і про те, що людина є невід'ємною частиною природи; розуміє і за допомогою вчителя пояснює, який вплив має діяльність людини на природне середовище; за допомогою</p>	<p>Формування дбайливого ставлення до природи, формування основ екологічної свідомості. Розширення уявлень про екологію. Розвиток мислення в процесі встановлення причинно-наслідкових зв'язків у існуванні людини як частини живої природи. Розвиток усного мовлення в процесі відповіді на запитання та складання запитань, за допомогою вчителя.</p>
--	--	---	---

	<p>природою.</p> <p>Практичні завдання: вивчення віршів, створення малюнків природничого змісту. Засвоєння правил поведінки у природі. Віртуальна екскурсія по заповідникам України.</p>	<p>вчителя наводить приклади взаємозв'язків людини с природою; відповідає на прості, чітко сформульовані запитання стосовно забруднення довкілля; засвоює правила</p>	<p>Формування та розвиток основних природничих компетентностей. Формування елементарної дослідницької компетенції. Збагачення активного словника новими</p>
--	--	---	---

		<p>поведінки в природі; виконує прості практичні завдання (вірш, малюнок природничого змісту); знає і дотримується правил безпеки життєдіяльності під час перебування на природі; ділиться враженнями про екскурсії в природу і віртуальні екскурсії; за допомогою вчителя розв'язує прості ситуативні завдання екологічного напрямку.</p>	<p>поняттями. Розвиток самостійності при виконанні практичних завдань.</p>
--	--	--	---

Модельна навчальна програма «Фізична культура»

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Метою освітньої галузі фізичної культури є гармонійний фізичний розвиток особистості здобувачів освіти, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок, розширення рухового досвіду через формування їх стійкої мотивації до занять фізичною культурою і спортом.

Компетентнісний потенціал освітньої галузі фізичної культури зазначений у Державному стандарті базової середньої освіти та розкривається через можливість формування усіх ключових компетентностей через розвиток умінь і ставлень та опанування базових знань.

Кількість навчальних і корекційних годин та вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з освітньої галузі фізичної культури зазначені в Державному стандарті та передбачають, що здобувач освіти в процесі навчання:

- формує власну психічну та соціально-психологічну сфери особистості засобами фізичного виховання;
- систематично займається фізичною культурою, володіє технікою фізичних вправ;
- усвідомлює значення фізичної/рухової активності для підтримання стану здоров'я та задоволення у процесі фізичного виховання.

Фізична культура є складовою освітнього процесу здобувачів освіти з інтелектуальними порушеннями. Вона вирішує освітні, виховні, корекційно-розвиваючі та лікувально-оздоровчі завдання. Фізичне виховання розглядається та реалізується комплексно, знаходиться у тісному зв'язку з розумовим, моральним, естетичним, трудовим навчанням і займає провідне місце у формуванні та розвитку ключових компетентностей здобувачів освіти, що сприяє їх підготовці до самостійного життя, продуктивної праці, вихованню позитивних якостей особистості та соціалізації в цілому.

Основна мета вивчення даного предмета полягає у всебічному розвитку особистості здобувачів освіти з інтелектуальними порушеннями в процесі залучення їх до фізичної культури, формування ключових компетентностей та базових знань (рухова активність, здоровий спосіб життя, безпека під час занять фізичними вправами, техніко-тактична підготовка, формування особистості засобами фізичного виховання).

Відповідно до вимог *Державного стандарту* базової середньої освіти запропонована модельна програма з фізичної культури (5-6 класи) має наступні завдання:

- *корекція порушень фізичного розвитку;*

- формування доступних рухових умінь та навичок;
- розвиток сприйняття власного тіла, відчуття його положення в просторі, загальної координації рухів;
- формування вміння діяти за інструкцією дорослого;
- розвиток спритності, гнучкості, балансування, вміння утримувати рівновагу;
- розвиток дрібної моторики, скоординованості рухів руки та моторики мовленнєвого апарату;
- формування прагнення брати участь у спільних з іншими дітьми спортивних та рухливих іграх з правилами;
- формування функцій елементарного самоконтролю та саморегуляції при виконанні фізичних вправ. залучення до самостійних занять фізичними вправами та занять улюбленим видом спорту у вільний час;

Програма передбачає корекцію психофізичного розвитку, а саме:

- збагачення чуттєвого досвіду;
- формування та розвиток прагнення до позитивного емоційногонастрою та мотивації;
- формування та вдосконалення фізичної та психічної готовості до рухової активності;
- формування навичок спілкування;
- формування адекватної оцінки власних фізичних можливостей;
- формування вміння володіння своїм тілом. Приклади корекційних вправ додаток 5

Заплановані результати освоєння навчального предмета (особистісні та предметні)

У структурі запланованих результатів чільне місце належить особистісним результатам, оскільки вони забезпечують оволодіння комплексом соціальних (життєвих) компетенцій, необхідні для досягнення основної мети сучасного освіти – введення здобувачів освіти з інтелектуальними порушеннями у соціум, оволодіння ними соціокультурним досвідом.

Особистісні результати освоєння програми освіти включають індивідуально-особистісні якості та соціальні (життєві) компетенції здобувачів освіти, соціально значущі ціннісні установки:

- усвідомлення себе як особистість, як учень/учениця, як громадянин/громадянка;
- виховання шанобливого ставлення до інших;
- сформованість відповідних уявлень про власні можливості, про

необхідне життєзабезпечення;

- опанування навичками адаптації до сучасної дійсності;*
- опанування комунікативними навичками, що використовуються у житті;*
- опанування навичками комунікації та прийнятими нормами соціальної взаємодії;*
- здатність до осмислення соціального оточення, свого місця в ньому, прийняття відповідних віку цінностей та соціальних ролей;*
- прийняття та освоєння соціальної ролі учня/учениці, прояв соціально значущих мотивів навчальної діяльності;*
- сформованість навичок співпраці з дорослими та однолітками у різних соціальних ситуаціях;*
- виховання естетичних норм та потреб, цінностей та почуттів, прояв доброзичливості, чуйності та взаємодопомоги, прояв співпереживання до почуттів інших людей;*
- сформованість усвідомлення та потреби до здорового способу життя;*
- прояв готовності до самостійного життя.*

Предметні результати засвоєння програми характеризують засвоєні здобувачами освіти знання та вміння, відповідні для фізичної культури. Предметні результати здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку не є основним критерієм при прийнятті рішення про переведення їх в наступний клас, але розглядаються як одна із складових при оцінці підсумкових досягнень. Предметні результати оцінюються за вміннями застосувати отримані знання у житті, рівнем пізнавальної активності; ставлення до застосування набутих вмінь та навичок і особистісним розвитком кожного учня за критеріями фізичної компетентності. (Додаток 1).

Впроваджують поточне, тематичне та підсумкове оцінювання досягнень здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку.

При оцінюванні навчальних досягнень з фізичної культури здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку (легкого та помірного ступенів) потрібно дотримуватися індивідуального та диференційованого підходу, особистісного контролю та регулювання фізичного та психоемоційного навантаження, дотримання індивідуальних медичних протипоказань (листок здоров'я – додаток 2). Важливим є забезпечення медико-педагогічного контролю: як спостереження за виконанням рухових дій, так і спостереження та відповідне регулювання фізичного навантаження учнів/учениць відповідно до їх індивідуальних можливостей, що набуває особливого значення при роботі із здобувачами освіти, що входять до

спеціальної медичної групи. Характеристика навчання здобувачів освіти з порушеннями легкого та помірного ступеня наведена в додатках 3 та 4.

Характеристика структури та змісту *модельної програми з фізичної культури (5-6 класи) та особливості його реалізації*

Відповідно до окреслених завдань, у курсі фізичної культури (5-6 класи) у змісті програми виокремлено дві складові: **інваріантний модуль** (Теоретико-методичні знання та загальна фізична підготовка) та **варіативні модулі** (Гімнастика, легка атлетика, баскетбол, футбол, бадмінтон, рухливі ігри, волейбол, настільний теніс та степ-аєробіка).

Кожен із перерахованих розділів включає деякі теоретичні відомості та матеріал для практичної підготовки здобувачів освіти.

Структура модельної програми з фізичної культури в 5-6 класах розрахована 3 години на тиждень.

Курс фізичної культури в 5 класі передбачає гармонійний фізичний розвиток особистості здобувачів освіти; формування ціннісних орієнтацій щодо використання фізичних вправ, як одного з головних чинників здорового способу життя; освоєння знань, розуміння сутності руху, формування позитивного ставлення до рухової активності, свідомого ставлення до тренувальних і оздоровчих ефектів вправ – значення рухової активності, які обумовлюють прагнення і здатність займатися різними варіативними модулями та видами рухової активності протягом життя, формування практичних навичок для самостійних занять фізичними вправами та проведення активного відпочинку; забезпечення індивідуального вибору рухової активності, формування запасу рухових вмінь та навичок, необхідних у повсякденному житті, формування стійкої мотивації до занять фізичною культурою і елементами фізкультурно-спортивної діяльності; забезпечення протягом навчального року наскрізного розвитку фізичних якостей здобувачів освіти, забезпечення для кожного оптимального фізичного розвитку, підвищення функціональних можливостей організму; розвиток комунікативних компетентностей та соціалізація здобувачів освіти у процесі фізичного виховання, формування адекватної позитивної самооцінки; застосування гендерного підходу у виборі елементів виду фізкультурно-спортивної діяльності чи рухової активності; забезпечення безпеки під час занять фізичною культурою; ігрова спрямованість та забезпечення високої рухової активності уроку.

У шостому класі продовжується і поглиблюється опрацювання здобувачами освіти програмних напрямів для 5 класу. Ця частина курсу спрямована більшою мірою на отримання теоретичних знань і практичних навичок, які обумовлюють прагнення і здатність займатися різними видами рухової активності та спорту протягом життя; формування здорового способу

життя; формування адекватної позитивної самооцінки; формування організаційних здібностей, дисциплінованості та співпраці в рамках групи, класу, команди; широке використання інтегрованого підходу до засвоєння знань, розуміння сутності руху, формування позитивного ставлення до рухової активності, свідомого ставлення здобувачів освіти до тренувальних і оздоровчих ефектів вправ – значення рухової активності. Наступність у навчанні фізичної культури зберігається також у вимогах програми до очікуваних результатів навчання.

Навчальний матеріал структурований таким чином, щоб зберегти наступність і послідовність вивчення тем від 5 до 6 класу, врахувати інтегровані, міжпредметні (із предметами соціальної та здоров'язбережувальної галузі) та міжгалузеві зв'язки (з громадянською та історичною, природничою, мовно-літературною та іншими освітніми галузями).

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Інваріантний модуль: «Теоретико-методичні знання та загальна фізична підготовка»

5 КЛАС

Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів/учениць	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
Теоретико-методичні знання			
<p>Рухова активність – основи фізичного здоров'я – здоровий спосіб життя – здорова нація. Інструктаж з техніки безпеки на уроці, під час занять обраними варіативними модулями.</p> <p>Наслідки не дотримання техніки безпеки. Дії у разі настання нещасного випадку.</p> <p>Основи здорового способу життя. Вплив на організм загартування. Види та способи загартування. Емоційні стани під час фізичної активності.</p> <p>Виконання вправ для розвитку</p>	<p><i>Практичне виконання:</i> поєднання теоретичних знань з практичними діями, практична перевірка визначень, тверджень, переконань тощо.</p> <p><i>Фронтальний:</i> одночасне виконання однакової, спільної для всіх роботи; інформаційні повідомлення; проблемний, пояснювально-ілюстративний виклад матеріалу; виконання репродуктивних та творчих завдань. Цікаві практичні, інформаційні, історичні факти.</p> <p><i>Групова та парна робота:</i></p>	<p>Учень/учениця: виявляє інтерес до занять фізичною культурою (під контролем учителя/вчительки); має елементарне уявлення про фізичну культуру та значення фізичних вправ в житті (при підказці чи за нагадуванням учителя/вчительки/); має уявлення про основні фізичні якості та їх розвиток (за підказкою чи за вказівкою)</p>	<p>Розвиток інтересу та звички до занять фізичною культурою. Удосконалення координації рухів, орієнтування в просторі, концентрації уваги. Формування вміння оперувати не тільки конкретними образами, а й окремими елементарними поняттями.</p>

<p>фізичних якостей – основа твого успіху.</p> <p>Підбираємо потрібні вправи для розвитку різних фізичних якостей.</p> <p>Правила змагань з обраних видів спорту/варіативних модулів</p> <p>Права, обов'язки, соціальні ролі учасників рухової (спортивно-ігрової) діяльності. Характерні особливості співпраці учасників у процесі рухової (спортивно-ігрової) діяльності. Значення взаємодопомоги і співпраці між учасниками рухової (спортивно-ігрової) діяльності.</p> <p>Техніка фізичних вправ – основа ефективного фізичного розвитку та самореалізації у руховій (спортивно-ігровій) діяльності.</p> <p>Використання правил у практичній ігровій та змагальній діяльності.</p> <p>Вчимося відчувати власне тіло, емоції, відчуття здоров'я та</p>	<p>розв'язування конкретних навчальних завдань; група розв'язує окреме завдання (однакове або диференційоване); виконання в групах завдання учителя/учительки;</p> <p><i>Індивідуальна робота:</i></p> <p>самостійне виконання завдань; виконання спеціально підібраних завдань, у відповідності з підготовкою і навчальними можливостями;</p> <p><i>Квест-технологія:</i> об'єднання декількох завдань, практичного і теоретичного спрямування у гру (ланцюг інтелектуальних і практичних завдань).</p> <p><i>Інтегровані завдання:</i></p> <p>Поєднання теоретичних знань із близькими за змістом темами природничих, математичних, історичних, мовних предметів.</p>	<p>учителя/учительки); <i>здійснює</i> підготовку до уроку фізичного виховання (за допомогою за вказівкою учителя/учительки); <i>має</i> уявлення про правильну поставу, її значення для здоров'ядитини, профілактику порушень постави (за допомогою учителя/учительки); <i>орієнтується</i> в спортзалі (за допомогою чи за вказівкою учителя/учительки); <i>сприймає</i> звернене мовлення учителя/учительки; <i>дотримується</i> правил безпечної поведінки під час фізкультурно-</p>	<p>Збагачення та конкретизація словникового запасу.</p> <p>Профілактика порушень та корекція функцій опорно-рухового апарату. Корекція фізичної напруги.</p> <p>Розвиток рухових якостей (витривалості, гнучкості, сили)</p> <p>Корекція психоемоційного стану.</p> <p>Корекція розслабленн</p> <p>я м'язів рук, швидкості перемикання, образного мислення</p> <p>Розвиток уявлень про</p>
---	---	--	--

<p>задоволення після фізичної активності.</p> <p>Цікаві факти та інформаційні повідомлення, публікації, видання, фільми, інтернет ресурси, присвячені спорту.</p> <p>Самоконтроль під час занять та виконання фізичних вправ.</p> <p>Вплив різних фізичних навантажень на організм людини. Дотриманням правильного положення тіла.</p> <p>Основи самоконтролю емоцій, настрою та їх зв'язок зі станом здоров'я та успішністю спортивно-ігрової діяльності.</p>		<p>оздоровчої діяльності, обґрунтовує важливість дотримання правил безпеки під час виконання фізичних вправ пояснює наслідки недотримання правил безпеки (при підказці учителя/вчительки); <i>розуміє</i>, як фізкультурно-оздоровча діяльність впливає на спосіб життя та здоров'я людини (за допомогою учителя/вчительки); <i>знає</i>, що таке вольові якості які формуються у процесі виконання фізичних вправ (при підказці чи за нагадуванням учителя/вчительки); <i>підтримує</i> учасників команди, <i>допомагає</i> їм</p>	<p>оточуюче середовище, власнетіло.</p> <p>Розвиток навичок діалогічного мовлення.</p> <p>Корекція самоконтролю та саморегуляції</p>
--	--	---	--

		<p>виконувати завдання під час рухової діяльності (за нагадуванням учителя/вчительки); <i>дотримується</i> етичних норм у процесі виконання фізичних вправ, спортивно-ігрової та змагальної діяльності (при підказці чи за нагадуванням учителя/вчительки); <i>відповідає</i> (усно, жестово) на короткі запитання за темою уроку (за допомогою учителя/вчительки); <i>виконує</i> різні соціальні ролі під час взаємодії у процесі рухової (спортивно-ігрової) діяльності (за підказкою учителя/вчительки).</p>	
Загальна фізична			

підготовка			
<p><i>Стройові вправи:</i> перешикування з колони по одному в колону по два в русі з поворотом наліво, із колони по два в колону по одному розведенням та змиканням, розмикання від середини вправо, вліво на витягнуті руки приставними кроками; рух вперед з кроку на місці; ходьба «змійкою»</p> <p><i>Додаткові вправи:</i> вправи для формування постави та запобігання плоскостопості, профілактики (корекції) порушень постави, профілактики (корекції) статичної плоскостопості (наслідуючи учителя/вчительку).</p> <p><i>Музично-ритмічні та танцювальні вправи:</i> танцювальні кроки, елементи танцювальних видів спорту, комбінації різних танцювальних рухів без музичного супроводу та з музичним</p>	<p><i>Практичне виконання:</i> виконання вправ різних видів рухової активності; виконання вправ за завданням учителя/вчительки; виконання рухових дій під час рухливих та спортивних ігор.</p> <p><i>Фронтальний:</i> одночасне виконання однакових, спільних для всіх рухових дій; проблемний, інформаційний, пояснювально- ілюстративний виклад матеріалу; виконання репродуктивних та творчих завдань. <i>Групова та парна робота:</i> виконання пошукових рухових завдань; група розв'язує окреме завдання (однакове або диференційоване); виконання в групах завдання учителя/вчительки.</p> <p><i>Індивідуальна робота:</i></p>	<p>Учень/учениця:</p> <p><i>Виконує</i> вправи для організації взаємодії на уроці (шикування, способи пересування, тощо) (за вказівкою учителя/вчительки); <i>виконує</i> вправи для формування постави та запобігання плоскостопості (за наслідуванням учителя/вчительки); <i>володіє</i> технікою фізичних вправ, що використовують для профілактики (корекції) порушень постави застосовує фізичні вправи для профілактики (корекції) статичної плоскостопості. (наслідуючи учителя/вчительку);</p>	<p>Розвиток практичного мислення.</p> <p>Профілактика порушень та корекція функцій опорно-рухового апарату.</p> <p>Корекція психоемоційного стану.</p> <p>Корекція фізичної напруги.</p> <p>Розвиток рухових якостей (витривалості, гнучкості, сили).</p> <p>Розвиток узгодженості рухових дій.</p> <p>Розвиток координації рухів.</p> <p>Закріплення навички узгодження фаз</p>

<p>супроводом, виконання танцювальних флешмобів, фан-ап зарядок тощо (наслідуючи учителя/учительку).</p> <p><i>Загальнорозвивальні вправи:</i> загальнорозвиваючі вправи на місці, в русі, з предметами і без (наслідуючи учителя/учительку);</p> <p><i>вправи для розвитку швидкості:</i> розвиток швидкості в циклічних локомоціях: рухливі ігри та естафети; спортивні ігри за спрощеними правилами і на менших, ніж стандартних майданчиках; імітація рухів руками або ногами і бігу з максимальною або варіативною частотою та з різних вихідних положень; швидкісний біг (біг 30м, 40м, човниковий біг 3х9м); швидкісно-силові вправи: стрибки зноги на ногу; стрибки через предмети (м'ячі), встановлені на різній відстані; стрибки (ліворуч – праворуч) через</p>	<p>виконання спеціально підібраних завдань, у відповідності з підготовкою і навчальними можливостями; диференційовані індивідуальні завдання; навчальна-пізнавальна діяльність учнів/учениць у процесі виконання специфічних завдань; закріплення; повторення.</p> <p><i>Квест-технологія:</i> об'єднання декількох завдань, практичного і теоретичного спрямування у гру (ланцюг інтелектуальних і практичних завдань).</p> <p><i>Інтегровані завдання:</i> Поєднання практичних навичок і теоретичних знань з фізичної культури із близькими за змістом темами природничих, математичних, історичних, мовних предметів.</p>	<p><i>виконує</i> під керівництвом учителя/учительки, фізичні вправи спрямовані на розвиток фізичних якостей;</p> <p><i>використовує</i> на практиці просторові та динамічні особливості фізичних вправ, які сприяють розвитку окремих фізичних якостей (швидкості, сили, витривалості, гнучкості, спритності) (за наслідуванням чи за показом учителя/учительки);</p> <p><i>формує</i> вольові якості у процесі виконання фізичних вправ, виконує довготривалі фізичні вправи, долає страх під час виконання певних фізичних вправ за</p>	<p>дихання з руховими актами.</p> <p>Розвиток слухо-зорово-вібраційного сприймання.</p> <p>Розвиток узагальненості мислення.</p> <p>Розвиток просторово-часових уявлень.</p> <p>Розвиток координації рухів.</p> <p>Розвиток узгодженості та чіткості виконання рухових дій.</p> <p>Розвиток рухових якостей (гнучкості, спритності, сили).</p> <p>Розвиток навичок діалогічного мовлення.</p> <p>Корекція самоконтролю та</p>
--	---	--	---

<p>гімнастичну лаву з опорою на руки з просуванням вперед; вистрибування з напівприсіду та присіду; стрибки на скакалці та ін.; <i>вправи на розвиток сили:</i> згинання і розгинання рук в упорі лежачи; підтягування у висі лежачи, присідання, піднімання тулуба з положення лежачи (за підказкою чи допомогою учителя/вчительки); <i>швидкісно-силові якості:</i> біг у змінному темпі в різних напрямках, зі швидкістю; естафети та спортивні ігри; різні види легкоатлетичних стрибків (у довжину та висоту, із місця та з розбігу, багатоскоки); стрибки зі скакалкою, стрибки в «глибину» з наступним вистрибуванням угору; загально-підготовчі вправи для розвитку гнучкості (згинання, розгинання, нахили, повороти, тощо); <i>вправи на розслаблення м'язів:</i></p>		<p>підтримки учителя/вчительки; <i>бере участь</i> у рухливих та спортивних іграх, виконує фізичні вправи (зокрема ідеомоторні, завдання для активізації уваги, підтримання її стійкості) (за допомогою ючителя/вчительки); <i>володіє</i> технікою фізичних вправ (за наслідуванням чи показом учителя/вчительки); <i>виконує</i> рухові дії в рухливих/ спортивних іграх та естафетах, змагальній діяльності. (за допомогою учителя/вчительки); <i>регулює</i> свій психоемоційний стан у процесі рухової діяльності (під контролем</p>	<p>саморегуляції. Координація рухів і ритм рухів, зміцнення стопи, орієнтування у просторі. Узгодженість рухів, розвиток сили розгиначів ніг. Симуляція дихальної та серцевої систем, засвоєння темпу. Швидкість реакції, спритність, орієнтування в просторі, частота і точність рухів у часі, стійкість вестибулярного апарату. Корекція рухової пам'яті, уваги,</p>
---	--	---	--

<p>активні вправи; пасивні вправи; допоміжні вправи з урахуванням рухомості в тих чи інших суглобах; вправи з максимальною рухомістю, згинання-розгинанням, відведенням, приведенням, обертанням; (наслідуючи учителя/учительки);</p> <p><i>витривалості:</i></p> <p>вправи для загальної витривалості; рівномірний біг початку підготовчої частини; вправи з простою технікою виконання та активним функціонуванням більшості скелетних м'язів; колове тренування з безперервним методом виконання вправ помірної інтенсивності; спеціальні дихальні вправи; використання у вправах безперервного методу (рівномірний, висхідний або низхідний варіант; елементи та комбінації вправ різних варіативних модулів програми,</p>		<p>учителя/учительки); <i>усвідомлює</i> важливість здорового способу життя і активно займається руховою активністю, виконує фізичні вправи на уроці та у поза навчальний час (при підказці чи нагадування учителя/учительки); <i>дотримується</i> правил безпечної поведінки під час фізкультурно-оздоровчої діяльності (за нагадуванням учителя/учительки)</p>	<p>узгодженість рухів</p> <p>Розвиток дрібної моторики кисті рук. Координація рухів кисті, концентрація уваги, диференціювання зусиль у часі і просторі. Диференціація тактильних відчуттів, зіставлення зусилля і простору, здатність зору розрізняти відстань, швидкісно-силові якості.</p>
--	--	--	---

<p>адаптовані для розвитку витривалості; <i>спритності</i> використовувати вправи, які містять елементи новизни; вправи з різних в.п., асиметричні рухи; дзеркальне виконання вправ; метання правою, лівою руками; вправи з різним м'язовим напруженням (напр. стрибки у довжину з місця); ускладнення вправ додатковими рухами; зміна швидкості й темпу руху; зміна способів виконання вправ; рухливі та спортивні ігри; біг з перешкодами; вправи на рівновагу в русі та у статичному положенні, під час бігу; стрибки; метання; загальнорозвиваючі вправи з предметами; гімнастичні та акробатичні вправи; човниковий біг 3x9 м; стрибок угору; стрибок в довжину з місця; стійки в різних положеннях на</p>			
---	--	--	--

Модельна навчальна програма «Інформатика»

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Мета модельної навчальної програми з інформатики для 5-6 класів спрямована на формування у здобувачів освіти інформатичної компетентності, реалізацію загальних цілей освітньої галузі.

Метою інформатичної освітньої галузі є розвиток особистості здобувача освіти здатного критично мислити, безпечно й відповідально діяти в інформаційному просторі та суспільстві, використовувати цифрові інструменти та технології для розв'язання освітніх та життєвих проблем, творчого самовираження, забезпечення власного і суспільного добробуту.

Відповідно до окресленої мети головними завданнями модельної навчальної програми з інформатики є:

- розвиток особистості здобувача освіти як грамотного, впевненого та креативного користувача інформаційними технологіями;
- розвиток уміння критично оцінювати та застосовувати інформаційні технології (включаючи нові та незнайомі технології), відповідально, спільно та ефективно вирішуючи проблеми;
- розвиток вміння аналізувати проблеми в цифровому середовищі;
- розвиток відповідального використання інформаційних технологій у повсякденному житті, захисту власного інформаційного простору, дотримання норм соціальної, міжкультурної та міжособистісної взаємодії.
- розвиток умінь презентувати себе, власну творчість, ідеї, створені продукти та інші результати індивідуальної та групової діяльності за допомогою цифрових пристроїв.

У курсі інформатичної освіти відповідно до окресленої мети та сформульованих завдань були визначені такі **змістові лінії**:

5 клас «Основи комп'ютерної грамотності»:

- ✓ Інформація. Дії з інформацією.
- ✓ Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією.
- ✓ Об'єкт. Властивості об'єкта.
- ✓ Комп'ютерні програми. Меню та інструменти.
- ✓ Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Їх використання.

- ✓ Лінійні алгоритми.

6 клас «Інформаційна грамотність, вміння працювати з даними»:

- ✓ Використання базового комп'ютерного забезпечення.

Інформація. Дії з інформацією.

- ✓ Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією.
- ✓ Об'єкт. Властивості об'єкта.
- ✓ Комп'ютерні програми. Меню та інструменти.

✓ Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Їх використання.

- ✓ Лінійні алгоритми.

Означені змістові лінії передбачають інтеграцію інформатичної освітньої галузі з іншими освітніми предметами через розв'язування дослідницьких завдань, формування наскрізних умінь учнів мультикультурних уявлень. Це дає можливість працювати над цікавими проєктами зі здобувачами освіти, які потребують використання здобутих на інших предметах знань з одночасним застосуванням компетенцій роботи з інформацією. Колаборація з освітніми галузями значно підвищує ефективність роботи над побудовою інформаційних моделей, опановуванням навичок роботи в мережі, розвитком компетенції роботи з текстовими редакторами.

Така побудова змісту інформатичної галузі в 5-6 класах дозволить здобувачам освіти поглиблювати знання з відповідних тем у 7-10 (11) класах, використовуючи спіральний підхід.

Цифрова грамотність сьогодні – це не лише вміння користуватися комп'ютером, це також вміння працювати в команді та взаємодіяти за допомогою інформаційних технологій.

Головні аспекти даної модельної навчальної програми:

- зміст навчальної програми та представлені ресурси відповідають віковим особливостям здобувачів освіти;
- програма розроблена для здобувачів освіти 5-6 класів з урахуванням особливостей їх фізичного та психічного розвитку;
- програма побудована з використанням спіральної методики навчання, а саме: здобувачі освіти повторюють матеріал на різних рівнях, щороку все більше поглиблюючи отримані знання через підвищення рівня сформованості предметних та ключових компетентностей;
- програма сприяє формуванню вміння працювати в команді, розвитку креативності, критичного мислення та комунікації;
- програма відповідає рамкам цифрової компетентності для громадян України 2021, що адаптовані Міністерством цифрової трансформації згідно з рекомендаціями у сфері цифрових компетентностей від європейських та міжнародних інституцій від березня 2021 року (DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens).

Для 5 класу сферою компетентностей є «Основи комп'ютерної грамотності», а для 6 класу сферою компетентностей є «Інформаційна грамотність, уміння працювати з даними» для їх реалізації рекомендовано використання:

- комп'ютерних та мобільних пристроїв;
- базового комп'ютерного забезпечення;
- застосунків та прикладного програмного забезпечення;
- інтернету та онлайн застосунків;
- управління цифровою ідентичністю.

Програма розроблена на основі Державного стандарту базової середньої освіти, зокрема:

- охоплює компетентнісний потенціал інформатичної освітньої галузі та побудована на ключових компетентностях, що вказані в додатку 13 Державного стандарту базової середньої освіти.

Основна частина
5 клас
«Основи комп'ютерної грамотності»

Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
Інформація. Дії з інформацією			
<p>Безпека життєдіяльності при роботі з комп'ютером.</p> <p>Навколишній світ та інформація.</p> <p>Види інформації за способом подання.</p> <p>Роль інформації в житті людини.</p> <p>Перетворення інформації з одного виду в інший.</p> <p>Способи подання повідомлень, носії повідомлень, символи, кодування і декодування.</p>	<p>Формулювання правил безпечної поведінки в комп'ютерному класі та дотримання санітарних норм.</p> <p>Визначення інформаційних процесів у власній діяльності.</p> <p>Перетворення одного виду інформації в інший.</p>	<p><i>Пояснює</i> значення інформації для життя людини, наводить приклади із власного досвіду; <i>наводить приклади</i> значення інформації для себе особисто; <i>називає</i> органи чуття, якими людина отримує інформацію із навколишнього середовища; <i>наводить приклади</i> інформації у різних видах: текстовій, графічній, звуковій тощо; <i>розрізняє</i> правдиву і неправдиву інформацію, припущення і фантазію; <i>використовує</i> мережі для отримання інформації та спілкування під контролем</p>	<p>Формувати організованість, дисциплінованість, самоконтроль у навчальній діяльності.</p> <p>Формувати навички дотримання правил техніки безпеки під час роботи з комп'ютером.</p> <p>Розвивати спостережливість, увагу, пам'ять, просторове мислення, пізнавальну активність.</p> <p>Збагачувати активний та пасивний словник.</p> <p>Розвивати аналізатори</p>

Структурування інформації.		дорослих; <i>розрізняє</i> види інформації за способом подання; <i>уміє</i> перетворювати одну форму подання інформації в іншу: (текстове – у графічне, числове – в текстове тощо); <i>створює</i> папку та документи в ній; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень.	(кінестетичний, слуховий, зоровий). Формувати лексичний запас з інформатики. Формувати вміння перетворювати одну форму подання інформації в іншу.
Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією			
Комп'ютерна техніка, як засіб здійснення дій з інформацією. Історія виникнення пристроїв для роботи з інформацією. Джерело інформації. Носії інформації. Пристрої введення та виведення інформації. Маніпулятор «миша». Клавіатура. Клавіатурні тренажери.	Опис складових комп'ютера, історію виникнення та їх призначення, характеристик. Введення та виведення інформації з використанням різних пристроїв (клавіатура, миша, мікрофон, сенсорні пристрої, графічний планшет, монітор, принтер, сканер тощо).	<i>Розуміє</i> , що комп'ютер та інші комп'ютерні пристрої це інструменти для виконання дій з інформацією; <i>наводить приклади</i> технічних засобів, що допомагають передавати інформацію, поширювати інформацію; <i>використовує</i> цифрові пристрої у близькому для себе середовищі; <i>пояснює</i> , чому і як потрібно захищати себе і цифрові пристрої;	Розвивати логічне та евристичне мислення. Формувати в учнів розуміння про основні компоненти та сфери застосування сучасних комп'ютерів та їх можливості. Формувати знання та уявлення про комп'ютерні технології та способи їх практичного використання.

Комбінації клавіш.		<p><i>звертається за допомогою у випадку наявності проблем та збоїв у роботі комп'ютера;</i> <i>розповідає про історію виникнення пристроїв для роботи з інформацією;</i> <i>називає носії інформації;</i> <i>розрізняє технічні засоби для передавання, зберігання інформації;</i> <i>використовує пристрої для передавання інформації;</i> <i>розрізняє і називає функції лівої і правої кнопки миші;</i> <i>запускає клавіатурні програми-тренажери;</i> <i>називає групи клавіш і їх призначення;</i> <i>використовує комбінації клавіш на практиці;</i> <i>оцінює результати своїх навчальних досягнень.</i></p>	Формувати навички застосування отриманих знань у різних життєвих ситуаціях. Розвивати увагу, пам'ять, просторове мислення
Об'єкт. Властивості об'єкта			
Створення простих геометричних моделей	Вибір та запуск потрібної програми.	<i>Називає об'єкти навколишнього світу, властивості конкретних</i>	Формувати розуміння про програмні засоби

<p>об'єктів за описом їх властивостей. Зміна значень властивостей об'єкта (колір контуру, колір фону, форма об'єкта). Види об'єктів: текстові, графічні. Інформаційний об'єкт. Властивості об'єкта. Створення моделі об'єкта за заданими властивостями.</p>	<p>Використання інструментів програми-редактора. Створення текстових і графічних об'єктів за заданими властивостями.</p>	<p>об'єктів та значення властивостей; <i>описує</i> об'єкт називаючи його властивості та їх значення; <i>порівнює</i> об'єкти за значеннями властивостей; <i>спостерігає</i> за об'єктами, <i>визначає</i> спільні та відмінні ознаки/властивості; <i>наводить приклади</i> об'єктів, що відповідають заданим властивостям; <i>описує</i> текстові і графічні об'єкти; <i>порівнює</i> властивості текстових і графічних об'єктів за спільними і відмінними ознаками; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень.</p>	<p>загального та спеціального призначення. Формувати розуміння правил роботи з комп'ютерними програмами. Розвивати вміння самостійно знаходити, порівнювати та виділяти основні властивості об'єктів.</p>
Комп'ютерні програми. Меню та інструменти			
<p>Меню комп'ютерної програми. Огляд різних прикладів меню. Інструменти комп'ютерних програм.</p>	<p>Використання графічних редакторів. Створення, редагування та збереження на комп'ютері не складних графічних об'єктів. Редагування створених малюнків.</p>	<p><i>Запускає</i> знайомі програми; <i>завершує</i> роботу з програмою; <i>називає</i> інструменти малювання у графічному редакторі; <i>обирає</i> інструмент малювання для досягнення конкретного</p>	<p>Формувати усвідомлене використання інструментів та можливостей комп'ютерних програм. Формувати вміння</p>

<p>Графічний редактор. Інструменти графічного редактора та їх налаштування. Створення та редагування нескладних малюнків. Добір кольорової гами малюнка. Збереження малюнків. Текстові редактори. Середовища для читання текстів. Закладки в тексті, цитати тощо.</p>	<p>Опис властивостей та вибіркоче використання текстових редакторів. Опанування панелі інструментів текстового процесора.</p>	<p>результату; <i>створює</i> не складні малюнки зазразком; <i>створює</i> зображення об'єктів щоскладаються з геометричних фігур та <i>змінює</i> значення властивостей; <i>вміє</i> змінити колір контуру або тла об'єкта обравши за зразком колір іншого об'єкта за допомогою відповідних інструментів графічного редактора; <i>виконує</i> завдання із розфарбування або перефарбування малюнків; <i>пропонує</i> власні кольорові рішення малюнка; <i>пояснює</i> добір кольорів; <i>розрізняє</i> сучасні пристрої для роботи з інформацією; <i>уміє</i> увімкнути та вимкнути комп'ютер та інші пристрої (за</p>	<p>виділяти головне, орієнтуватися в ситуації, вбачати зв'язки і відносини між об'єктами. Формувати навички використання особистого досвіду.</p>
---	---	---	--

		умови їх використання); оцінює результати своїх	
		навчальних досягнень.	
Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання			
<p>Перенесення фрагментів малюнка.</p> <p>Виділення і впорядкування даних за певною ознакою.</p> <p>Прості та складені сюжетні геометричні задачі.</p> <p>Копіювання фрагментів малюнку.</p> <p>Етапи створення інформаційної моделі в різних програмних середовищах.</p> <p>Створення текстових інформаційних моделей, зокрема у табличній формі.</p>	<p>Практичні завдання з роботою із зображеннями.</p> <p>Створення власних зображень за прикладами.</p> <p>Створення зображень на задану тему.</p> <p>Робота з геометричними примітивами.</p> <p>Робота з таблицею.</p> <p>Створення першої електронної таблиці в редакторі: розклад, календар тощо.</p>	<p><i>Об'єднує</i> об'єкти за їх властивостями або значеннями властивостей; <i>створює</i> візуальну відповідь простих та складених геометричних задач; <i>виділяє</i> та <i>переносить</i> фрагменти малюнка; <i>створює</i> графічні відповіді до навчальних завдань; <i>знаходить</i> приклади повторення і послідовності дій у повсякденній діяльності, близькому для себе середовищі; <i>визначає</i> закономірність об'єктів; <i>відтворює</i> послідовність об'єктів із заданою закономірністю; <i>створює</i> інформаційні продукти, поєднуючи текст, зображення, звук тощо</p>	<p>Розвивати пізнавальний інтерес до використання інформаційних та комунікаційних технологій. Формувати знання та уявлення про комп'ютерні технології та способи їх практичного використання.</p>

		<p>для представлення ідей та/або результатів діяльності; <i>створює та змінює прості зображення;</i></p>	
		<p><i>опрацьовує та використовує інформацію з різних джерел; вміє заповнювати таблицю ознак для предметів з однієї групи (класу); оцінює результати своїх навчальних досягнень.</i></p>	
Лінійні алгоритми			

<p>Створення малюнків за готовими алгоритмами.</p> <p>Складання власних графічних алгоритмів.</p> <p>Команди і виконавці, алгоритми, способи подання алгоритму.</p> <p>Запис лінійних алгоритмів.</p> <p>Створення зображень завласними алгоритмами.</p> <p>Знаходження та виправлення помилок у алгоритмах.</p> <p>Логічні висловлювання.</p>	<p>Подання алгоритмів для різних виконавців.</p> <p>Виконання алгоритмів, поданих у формальному вигляді.</p> <p>Створення й програмування лінійних алгоритмів.</p> <p>Знаходження та виправлення помилок у алгоритмах.</p>	<p><i>Визначає</i> послідовність кроків для виконавців; <i>знаходить помилки</i> у алгоритмах; <i>визначає</i> результат виконання лінійного алгоритму побудови простого геометричного зображення;</p> <p><i>створює</i> малюнок за лінійним алгоритмом; <i>пропонує</i> власні алгоритми створення не складних геометричних зображень;</p> <p><i>визначає</i> алгоритмічні структури; <i>виконує, створює та записує</i> алгоритми;</p> <p><i>вміє</i> діяти за інструкцією;</p>	<p>Формувати в учнів розуміння того, що порядок виконання будь-якої роботи визначається планом, спрямованим на досягнення конкретного результату. Розвивати дрібну моторику (класичні тренажери, розвиваючі ігри).</p>
--	--	---	--

		<p><i>впорядковує об'єкти за певними ознаками;</i></p> <p><i>пояснює наслідки порушення плану, алгоритму послідовності дій у близькому середовищі, готових програмах, іграх;</i></p> <p><i>розрізняє істинні та хибні висловлювання;</i></p> <p><i>оцінює результати своїх навчальних досягнень.</i></p>	
<p>Додаткові теми: онлайн графічні редактори, редагування малюнків за допомогою програмного забезпечення смартфонів.</p>			

Модельна навчальна програма «Математика»

Вступна частина

Моделна навчальна програма з математики для 5–6 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку побудована відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898 та спрямована на реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом для математичної освітньої галузі.

Мета і завдання курсу

Метою навчального курсу «Математика», який згідно з Державним стандартом входить до типової освітньої програми для 5–10 класів, є формування у здобувачів освіти предметної математичної компетентності, що передбачає здатність застосовувати математичні знання і методи у повсякденному житті; застосовувати логічні способи мислення під час розв'язання пізнавальних і практичних задач, пов'язаних з реальними об'єктами; встановлювати кількісні та просторові відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності; усвідомлення важливості математики як мови науки, техніки та технологій.

Завдання навчального курсу «Математика» відповідають зазначеним у Державному стандарті базової середньої освіти обов'язковим результатам навчання:

1. Дослідження ситуацій і виокремлення проблем, які можна розв'язати іззастосуванням математичних методів.
2. Моделювання процесів і ситуацій, розроблення стратегій, планів дій для розв'язання проблемних ситуацій.
3. Критичне оцінювання процесу та результату розв'язання проблемних ситуацій.
4. Розвиток математичного мислення для пізнання і перетворення дійсності, володіння математичною мовою.

Компетентнісний потенціал навчального курсу «Математика» відповідає компетентнісному потенціалу математичної освітньої галузі, який полягає в тому, щоб: поповнювати свій словниковий запас математичними термінами; розуміти і перетворювати тексти математичного змісту рідною мовою; досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; оперувати числовою інформацією та геометричними об'єктами на площині; застосовувати логічні способи мислення під час розв'язання задач практичного змісту; співпрацювати

в команді для розв'язання проблеми; використовувати математичні методи в життєвих ситуаціях.

Формування життєвої компетентності. До складових життєвої компетентності здобувачів освіти 5-6 класів відносять: життєтворчі компетентності, компетентності навчатися впродовж життя, соціальні компетентності, комунікативні компетентності, інформаційні компетентності, компетентності здорового способу життя.

Життєва компетентність здобувачів освіти має безпосередню залежність від педагогічних дій, які спрямовуються з метою надання необхідної освітньої допомоги, створення належних умов для їх життя, навчання, праці, гри тощо. Педагогічні дії мають забезпечувати послідовне і ступеневе сходження дитини до необхідного життєвого досвіду.

До складу життєвих навичок здобувачів освіти 5-6 класів входять:

- організаційні навички (опанування раціональними способами організації навчання);

- загально-пізнавальні навички (уміння спостерігати, розмірковувати, запам'ятовувати й відтворювати матеріал);

- загально-мовленнєві навички (основні елементи культури слухання і мовлення);

- контрольно-оцінні навички (засвоєння способів перевірки та самоперевірки, оцінювання одержаних результатів).

Характеристика навчального змісту й особливостей його реалізації

Зміст математичної освіти в основній школі структурується за такими змістовими лініями: «Числа, арифметичні дії з числами. Величини», «Просторові відношення. Геометричні фігури», «Арифметичні задачі. Робота з даними». Кожна змістова лінія розвивається з урахуванням завдань вивчення математики на цьому етапі шкільної освіти, в якому виокремлюються два основні цикли: 5–6 класи і 7–10 класи.

Курс математики 5-6 класу передбачає розвиток, збагачення і поглиблення знань здобувачів освіти про числа і дії над ними, числові вирази, величини та їх вимірювання, рівняння, числові нерівності, а також уявлення про окремі геометричні фігури на площині. Понятійний апарат, обчислювальні алгоритми, графічні уміння і навички, що мають бути сформовані на цьому етапі вивчення курсу, є тим підґрунтям, що забезпечує успішне вивчення в наступних класах математики, а також інших навчальних предметів, де застосовуються математичні знання.

Основу курсу становить розвиток поняття числа та формування міцних обчислювальних і графічних навичок. У 5 класі відбувається поступове розширення множини натуральних чисел до множини раціональних чисел шляхом послідовного введення дробів.

Навчальний матеріал, що стосується виразів, величин, рівнянь і нерівностей, геометричних фігур, має загалом пропедевтичний характер. Ознайомлення з ним готує учнів до свідомого системного вивчення відповідних тем у курсах математики 7-10 класів. Зокрема, здобувачі освіти мають сформувати уявлення про використання букв для запису законів арифметичних дій, формул, навчитись обчислювати значення простих буквених виразів, складати за умовою задачі й розв'язувати нескладні вирази першого ступеня спочатку на основі залежностей між компонентами арифметичних дій.

Істотне місце у вивченні курсу займають текстові задачі, основними функціями яких є розвиток логічного мислення здобувачів освіти та ілюстрація практичного застосування математичних знань. Під час розв'язування текстових задач здобувачі освіти також вчаться використовувати математичні моделі. Розв'язування таких задач супроводжує вивчення всіх тем, передбачених програмою.

Зміст геометричного матеріалу містить початкові відомості про планіметричні задачі (відрізок, промінь, пряма, кут, трикутник, прямокутник, квадрат, коло, круг). Здобувачі освіти набувають навичок вимірювання довжини відрізка й градусної міри кута, побудови геометричних фігур за допомогою лінійки, косинця, транспортира і циркуля. Розширюються уявлення здобувачів освіти про вимірювання геометричних величин на прикладах вимірювання і порівняння відрізків і кутів, побудови відрізків даної довжини і кутів із заданою градусною мірою. Побудова кута за допомогою транспортира або косинця (прямого кута), прямої та відрізка за допомогою лінійки використовується при побудові трикутників, прямокутників, перпендикулярних і паралельних прямих.

Вивчення геометричних фігур має передбачати використання наочних ілюстрацій, прикладів із довкілля, життєвого досвіду здобувачів освіти, виконання побудов і сприяти виробленню вмінь виділяти форму і розміри як основні властивості геометричних фігур. Закріплення понять супроводжується їх класифікацією (кутів, трикутників, взаємного розміщення прямих на площині). Властивості геометричних фігур спочатку обґрунтовуються дослідно-індуктивно, потім застосовуються в конкретних ситуаціях, що сприяє виробленню у здобувачів освіти умінь доказово міркувати.

Основа інтеграції геометричного матеріалу з арифметичним – числові характеристики геометричних фігур. Узагальнюються знання здобувачів освіти про одиниці вимірювання довжини і вміння переходити від одних одиниць до інших, оскільки ці знання і вміння використовуються у вивченні предметів природничого циклу і в трудовому навчанні.

Вивчення математики у 5-6 класах здійснюється з переважанням індуктивних міркувань переважно на наочно-інтуїтивному рівні із залученням практичного досвіду здобувачів освіти і прикладів із довкілля. Відбувається поступове збільшення теоретичного матеріалу, який вимагає обґрунтування тверджень, що вивчаються. Це готує здобувачів освіти до ширшого використання дедуктивних методів на наступному етапі вивчення математики.

Зміст модельної навчальної програми «МАТЕМАТИКА» для 5 класу

Змістова лінія «Числа, арифметичні дії з числами. Величини»:

- ✓ Додавання та віднімання в межах 100 без переходу через розряд.
- ✓ Іменовані числа.
- ✓ Виконання дій у прикладах з дужками.
- ✓ Множення та ділення в межах 20.
- ✓ Додавання та віднімання в межах 100 з переходом через розряд.
- ✓ Множення та ділення чисел 2, 3, 4, 5.

Змістова лінія «Просторові відношення. Геометричні фігури» :

- ✓ Види ліній.
- ✓ Відрізок.
- ✓ Види кутів.
- ✓ Прямокутник як окремий випадок замкненої ламаної лінії.
- ✓ Квадрат як окремий випадок замкненої ламаної лінії.
- ✓ Трикутник як окремий випадок замкненої ламаної лінії.
- ✓ П'ятикутник як окремий випадок замкненої ламаної лінії.
- ✓ Шестикутник як окремий випадок замкненої ламаної лінії.
- ✓ Коло. Круг.

Змістова лінія «Арифметичні задачі. Робота з даними» :

- ✓ Розв'язання текстових математичних задач.
- ✓ Прості текстові арифметичні задачі на зменшення та збільшення на кілька одиниць.
- ✓ Задачі на знаходження невідомих компонентів.
- ✓ Задачі на дві дії.
- ✓ Структурні компоненти задачі.

Зміст модельної програми курсу «МАТЕМАТИКА» для 6 класу

Змістова лінія «Числа, арифметичні дії з числами. Величини»:

- ✓ Узагальнення і систематизація вивченого в 5 класі.
- ✓ Додавання та віднімання в межах 100.
- ✓ Множення та ділення в межах 100.
- ✓ Нумерація в межах 1 000.
- ✓ Дії над круглими сотнями і десятками.
- ✓ Додавання та віднімання в межах 1 000 без переходу через розряд.
- ✓ Додавання та віднімання в межах 1 000 з переходом через розряд.
- ✓ Іменовані числа.
- ✓ Звичайні дробі.

Змістова лінія «Просторові відношення. Геометричні фігури»:

- ✓ Пряма лінія і відрізок.
- ✓ Види кутів.
- ✓ Квадрат.
- ✓ Прямокутник.
- ✓ Трикутники.

Змістова лінія «Арифметичні задачі. Робота з даними» :

- ✓ Розв'язання текстових математичних задач.
- ✓ Прості текстові арифметичні задачі на зменшення та збільшення на кілька одиниць.
- ✓ Задачі на знаходження невідомих компонентів.
- ✓ Задачі на дві дії.
- ✓ Структурні компоненти задачі.

Основна частина 5

клас

Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
Змістова лінія «Числа, арифметичні дії з числами. Величини»			
Множення та ділення в межах 20			
<p>Таблиця множення числа 2 та ділення на 2.</p> <p>Таблиця множення числа 3 та ділення на 3.</p> <p>Множення числа 4 на 2, 3, 4, 5.</p> <p>Ділення 4, 8, 12, 16 та 20 на 4.</p> <p>Множення числа 5 на 2, 3, 4.</p> <p>Ділення 5, 10, 15 та 20 на 5.</p>	<p>Повторення термінології.</p> <p>Короткі усні та письмові відповіді на запитання.</p> <p>Усний рахунок.</p> <p>Дидактичні ігри.</p> <p>Робота з підручником.</p> <p>Групове обговорення проблемних ситуацій.</p> <p>Виконання інтерактивних вправ.</p> <p>Робота з проблемними ситуаціями, які передбачають визначення невідомого доданка, зменшуваного, від'ємника.</p> <p>Узагальнення і систематизація знань про арифметичні дії.</p>	<p>Знає, що множення – це сума однакових доданків; ділення – це зворотна дія множення.</p> <p>Уміє за допомогою вчителя користуватися таблицею множення та ділення (на друкованій основі); називати компоненти множення та ділення; виконувати вправи за таблицями множення і ділення чисел 2, 3, 4, 5 з відповідями, що не перевищують число 20; рахувати рівними групами предметів, а також рахувати по 2, 3, 4, 5 до 20, рахунок ведуть не лише по 2, а й іншими рівними групами; складати за малюнками приклади на додавання і множення.</p> <p>Читає та розуміє тексти математичного</p>	<p>Поповнення словникового запасу математичними термінами.</p> <p>Розвиток уміння використовувати математичні методи в життєвих ситуаціях.</p> <p>Розвиток уміння оперувати текстовою і числовою інформацією, геометричними об'єктами на площині та в просторі.</p>

	<p>Практична робота. Самостійна робота в зошиті Самостійне виконання домашнього завдання.</p>	<p>змісту. Планує власні дії, спрямовані на розв'язання проблемної ситуації. Досліджує проблемну ситуацію, отримує дані, перевіряє достовірність даних. Вирізняє серед ситуацій із повсякденного життя ті, що розв'язуються математичними методами.</p>	<p>Розвиток уміння доводити правильність тверджень.</p>
<p>Додавання та віднімання в межах 100 без переходу через розряд</p>			

<p>Додавання та віднімання в межах 20 (повторення). Додавання та віднімання круглих десятків. Додавання круглих десятків і одноцифрових числа. Віднімання від двоцифрового числа всіх десятків, одиниць. Додавання двоцифрового й одноцифрового чисел. Додавання та віднімання двоцифрових чисел і</p>	<p>Повторення термінології. Додавання і віднімання на підставі розрядного складу числа. Додавання й віднімання круглих чисел. Робота з проблемними ситуаціями, які передбачають визначення невідомого доданка ,зменшеного, від'ємника. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок.</p>	<p>Знає назви компонентів дії додавання та віднімання; склад чисел 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100 із десятків; як отримати круглі десятки; прийоми додавання та віднімання в межах 100 без переходу через розряд. Уміє за допомогою вчителя додавати та віднімати в межах 100 без переходу через розряд; відкладати будь-які числа в межах 100 з використанням лічильного матеріалу; розрізняти парні та непарні числа; за інструкцією вчителя розв'язувати приклади на додавання та віднімання в межах 100 з</p>	<p>Розвиток вміння аналізувати навчальний матеріал. Розвиток вміння орієнтуватися в способах виконання навчальних завдань. Поповнення словникового запасу математичними термінами. Розвиток уміння використовувати</p>
<p>круглих десятків. Додавання та віднімання двоцифрових чисел. Віднімання одноцифрового числа від круглих десятків. Віднімання двоцифрового числа від круглих десятків. Віднімання від 100</p>	<p>Дидактичні ігри. Робота з підручником. Групове обговорення проблемних ситуацій. Виконання інтерактивних вправ.</p>	<p>переходом через розряд. Досліджує проблемну ситуацію, отримує дані, перевіряє достовірність даних. Визначає, що саме може бути результатом розв'язання проблемної ситуації. Обирає способи та розробляє план дій, необхідних для розв'язання проблемної ситуації.</p>	<p>математичні методи в життєвих ситуаціях.</p>

одноцифрового числа. Віднімання від 100 двоцифрового числа.		Представляє результати розв'язання проблемної ситуації, пояснює їх застосування.	
Іменовані числа			
Монети: 50 к., 1 грн., 2 грн., 5 грн., 10 грн. Паперові гроші: 1 грн., 2 грн., 5 грн., 10 грн., 20 грн., 50 грн., 100 грн. Розмін і заміна. Тиждень. Дні тижня. Година. Місяць. Рік. Назва місяців за порядком Поняття про іменовані числа. Просте і складне	Вивчення термінології. Бесіда. Математичний диктант. Фронтальна робота. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота в групах. Індивідуальна робота. Виконання вправ, які передбачають формування умінь замінювати менші	Знає одиниці і їх вимірювання; має конкретні уявлення про ці величини. Уміє за допомогою вчителя вимірювати величини (користуватися спеціальними приладами, та виконувати виміри «на око»; вміє подавати результати вимірювання в різних одиницях, знає співвіднесення одиниць вимірювання величин і вміє переводити крупні одиниці вимірювання у дрібні, і навпаки; виконує арифметичні дії над	Розвиток уміння володіти математичною термінологією, ефективно використовувати її. Розвиток уміння використовувати тематичні методи в життєвих ситуаціях. Розвиток уміння
іменоване число. Одиниця маси – центнер. Додавання та віднімання чисел, вираженими однією одиницею вартості. Одиниця довжини – міліметр. Додавання та віднімання чисел, вираженими однією одиницею довжини.	одиниці вимірювання величин на більші; більші - меншими; додавання й віднімання іменованих чисел. Розв'язання задач практичного спрямування. Самостійне виконання домашнього завдання.	іменованими числами; визначає час за годинником тощо. Розрізняє початкові дані та шукані результати. Розпізнає аналогію щодо способу розв'язання нової проблемної ситуації до вже відомої. Визначає дані, які є необхідними для розв'язання проблемної ситуації. Вирізняє серед ситуацій із повсякденного життя ті, що розв'язуються математичними	співпрацювати в команді для розв'язання проблеми. Розвиток просторових уявлень, просторової орієнтації. Розвиток уміння застосовувати логічні способи

		методами.	мислення під час розв'язання пізнавальних і практичних задач, пов'язаних з реальними об'єктами.
Виконання дій у прикладах з дужками			
Порядок дій у прикладах з дужками типу: $20+(56-6)$; $56+(56-50)$. Порядок дій у прикладах з дужками типу: $(35-5):3$; $20:(24-20)$.	Повторення термінології. Бесіда. Фронтальна робота. Робота в парах. Групова робота.	Знає порядок виконання дій у прикладах з дужками. Уміє використовувати правила розв'язання прикладів з дужками та без дужок, за допомогою вчителя розв'язує приклади з дужками. Читає та розуміє тексти математичного змісту. Планує власні дії, спрямовані на розв'язання проблемної ситуації. Досліджує проблемну ситуацію, отримує дані, перевіряє достовірність даних.	Поповнення словникового запасу математичними термінами. Розвиток уміння використовувати математичні методи в життєвих ситуаціях. Розвиток уміння застосовувати логічні способи мислення під час розв'язання пізнавальних і практичних задач, пов'язаних з реальними

			об'єктами.
Збільшення/зменшення числа на кілька одиниць/у кілька разів			
<p>Збільшення та зменшення числа на кілька одиниць.</p> <p>Збільшення та зменшення числа в кілька разів.</p> <p>Диференціація понять «збільшення на...», «зменшення на...», «збільшення в...», «зменшення в...».</p>	<p>Повторення термінології.</p> <p>Короткі усні та письмові відповіді на запитання.</p> <p>Усний рахунок.</p> <p>Дидактичні ігри.</p> <p>Робота з підручником.</p> <p>Групове обговорення проблемних ситуацій.</p> <p>Виконання інтерактивних</p>	<p>Знає та розуміє вирази: «зменшити на...», «збільшити на...»; розуміє вирази «збільшити в кілька разів», «зменшити в кілька разів».</p> <p>Уміє за допомогою вчителя складати задачі за малюнком, коротким записом; записувати умову, визначати арифметичну дію за допомогою вчителя, записувати розв'язання та</p>	<p>Розвиток уміння володіти математичною термінологією, ефективно використовувати її.</p> <p>Розвиток умінь працювати за зразком, таблицями,</p>
<p>Дії I і II ступеня. Порядок виконання дій.</p>	<p>вправ.</p> <p>Узагальнення і систематизація знань про арифметичні дії.</p> <p>Читання та запис числових виразів.</p> <p>Практична робота.</p> <p>Самостійна робота в зошиті</p> <p>Самостійне виконання домашнього завдання.</p>	<p>відповідь; розв'язувати прості арифметичні задачі, які містять вирази «збільшити «в»», «зменшити «в»».</p> <p>Читає та розуміє тексти математичного змісту.</p> <p>Формулює, використовує математичні поняття і факти.</p> <p>Вирізняє серед ситуацій із повсякденного життя ті, що розв'язуються математичними методами.</p>	<p>з коментуванням власних дій.</p> <p>Розвивати вміння орієнтуватися в способах виконання навчальних завдань.</p> <p>Розвиток моторики та мовлення.</p> <p>Розвиток уміння використовувати математичні методи в життєвих ситуаціях.</p>
Додавання та віднімання в межах 100 з переходом через розряд			
<p>Додавання одноцифрового</p>	<p>Повторення термінології.</p>	<p>Знає як знаходити суму і різницю чисел</p>	<p>Розвиток вміння</p>

<p>і двоцифрового числа. Додавання двоцифрових чисел і круглих десятків. Додавання двоцифрових чисел. Віднімання одноцифрового числа від двоцифрового Віднімання двоцифрових чисел.</p>	<p>Фронтальне опитування. Усний рахунок. Перегляд відео уроків. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Групове обговорення проблемних ситуацій. Виконання інтерактивних вправ «Карусель», «Коло ідей».</p>	<p>у межах 100. Уміє визначати кількість розрядних одиниць; розв'язувати приклади на додавання та віднімання в межах 100 з переходом через розряд прийомами письмових та усних обчислень. Читає та розуміє тексти математичного змісту. Планує власні дії, спрямовані на розв'язання проблемної ситуації.</p>	<p>аналізувати навчальний матеріал. Розвиток вміння орієнтуватися в способах виконання навчальних завдань. Поповнення словникового запасу математичними</p>
<p>Віднімання від числа сумі навпаки. Додавання до числа різниці і навпаки. Віднімання від числа різниці і навпаки.</p>	<p>Виконання вправ на узагальнення знань про додавання і віднімання в межах 1 000 з переходом через розряд; застосування властивостей арифметичних дій в обчисленнях.</p>	<p>Досліджує проблемну ситуацію, отримує дані, перевіряє достовірність даних. Вирізняє серед ситуацій повсякденного життя ті, що розв'язуються математичними методами. Представляє результати розв'язання проблемної ситуації, пояснює їх застосування.</p>	<p>термінами. Розвиток уміння використовувати математичні методи в життєвих ситуаціях. Розвивати вміння працювати з а зразком, вказівками вчителя, таблицями.</p>
<p>Множення і ділення в межах 100.</p>			

<p>Множення числа 2 та ділення на 2 рівні частини.</p> <p>Множення числа 3 та ділення на 3 рівні частини.</p> <p>Множення числа 4 та ділення на 4 рівні частини.</p> <p>Множення числа 5 та ділення на 5 рівних частин.</p>	<p>Виконання вправ, які передбачають формування умінь множити та ділити числа 2, 3, 4, 5.</p> <p>Усний рахунок.</p> <p>Дидактичні ігри.</p> <p>Робота з підручником.</p> <p>Групове обговорення проблемних ситуацій.</p> <p>Виконання інтерактивних вправ.</p>	<p>Знає назву компонентів множення та ділення; таблицю множення чисел 2, 3, 4, 5 та ділення на 2, 3, 4, 5.</p> <p>Уміє за допомогою вчителя формулювати означення переставної, сполучної і розподільної властивостей множення; виконувати приклади на всі дії з натуральними числами; виконує ділення.</p> <p>Читає та розуміє тексти математичного змісту.</p> <p>Планує власні дії, спрямовані на розв'язання проблемної ситуації.</p> <p>Досліджує проблемну ситуацію,</p>	<p>Розвиток уміння аналізувати, порівнювати навчальний матеріал, працювати з коментуванням власних дій.</p> <p>Розвиток вміння працювати з а зразком і вказівкамивчителя.</p> <p>Розвиток вміння орієнтуватися в способах виконання</p>
		<p>отримує дані, перевіряє достовірність даних.</p> <p>Представляє результати розв'язання проблемної ситуації, пояснює їх застосування.</p>	<p>навчальних завдань.</p> <p>Поповнення словникового запасу математичними термінами.</p>
<p>Змістова лінія «Просторові відношення. Геометричні фігури».</p>			
<p>Види ліній: прямі, криві, ламані.</p> <p>Відрізок. Побудова відрізків за даними</p>	<p>Вивчення термінології, потрібної для роботи з темою</p> <p>Побудова відрізків,</p>	<p>Знає назви геометричних фігур; види ліній; визначення відрізка; елементи кута; визначення ламаної лінії і її види.</p> <p>Уміє за допомогою вчителя будувати</p>	<p>Розвиток уміння володіти математичною термінологією,</p>

<p>розмірами. Додавання і віднімання відрізків. Кути. Види кутів. Ламана лінія. Прямокутник як окремий випадок замкненої ламаної лінії. Квадрат як окремий випадок замкненої ламаної лінії. Трикутники. Види трикутників за кутами. П'ятикутник як окремий випадок замкненої</p>	<p>ламаних, многокутників, трикутників, кутів за допомогою лінійки і косинця. Розпізнавання на рисунках прямокутника, квадрата та виокремлення їх, як елементів, у складі інших фігур. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для моделювання геометричних фігур із заданими властивостями.</p>	<p>відрізок, промінь, точку, пряму; вимірювати довжину відрізка; будувати відрізок заданої довжини; позначати натуральні числа на прямій; будувати ламану; будувати кут, прямокутник, квадрат, коло, радіус за допомогою креслярських приладів(циркуль, косинець, лінійка, олівець тощо); будувати прямокутник, квадрат, трикутник на папері в клітинку за даними довжинами сторін; виконувати всі рухові дії, які потрібні для виконання завдання. Використовує необхідне приладдя та інформаційно-комунікаційні технології.</p>	<p>ефективно використовувати її. Розвиток уміння використовувати тематичні методи в життєвих ситуаціях. Розвиток уміння співпрацювати в команді для розв'язання проблеми. Розвиток просторових уявлень, просторової</p>
<p>ламаної лінії. Шестикутник. Креслення за даними точками, зразком Коло. Круг. Побудова кола за допомогою циркуля.</p>	<p>Конструювання геометричних фігур. Інтерактивні форми роботи. Практична робота на вимірювання та побудову.</p>	<p>Застосовує математичні поняття, факти та послідовність дій для розв'язання проблемних ситуацій. Визначає та описує зв'язки між математичними об'єктами та об'єктами реального світу. Розпізнає геометричні об'єкти та їх елементи на площині та в просторі. Визначає та описує математичні характеристики навколишніх об'єктів (кількість, розмір, форма).</p>	<p>орієнтації. Розвиток уміння застосовувати логічні способи мислення під час розв'язання пізнавальних і практичних задач, пов'язаних з реальними об'єктами.</p>
Змістова лінія «Арифметичні задачі. Робота з даними».			

<p>Розв'язування текстових математичних задач.</p> <p>Прості текстові арифметичні задачі на зменшення та збільшення на кілька одиниць.</p> <p>Задачі на знаходження невідомого доданка.</p> <p>Задачі на знаходження невідомого зменшеного.</p> <p>Задачі на знаходження невідомого від'ємника.</p> <p>Задачі на дві дії. Складені задачі.</p>	<p>Вивчення термінології, потрібної для роботи над темою.</p> <p>Виконання вправ та розв'язування задач, передбачених очікуваними результатами навчання.</p> <p>Робота з підручником.</p> <p>Групове обговорення проблемних ситуацій.</p> <p>Виконання інтерактивних вправ.</p>	<p>Уміє за допомогою вчителя розв'язувати нескладні текстові математичні задачі, що вимагають використання залежностей між величинами (ціна, кількість і вартість тощо); розв'язувати арифметичні задачі на знаходження добутку і частки, збільшення числа в декілька разів, зменшення числа в декілька разів; складати короткий запис умови, пояснювати розв'язання, записувати арифметичну дію, відповідь задачі; розв'язувати сюжетні задачі з реальними</p>	<p>Розвиток вміння орієнтуватися в способах виконання навчальних завдань.</p> <p>Поповнення словникового запасу математичними термінами.</p> <p>Розвиток уміння використовувати математичні методи в життєвих ситуаціях.</p>
<p>Структурні компоненти задачі: умова, числові дані, запитання, розв'язання та відповідь.</p>		<p>даними щодо: використання природних ресурсів, їх збереження та примноження; даних про безпеку і охорону здоров'я; безпеки руху; розрахунку сімейного бюджету, можливості здійснення масштабних покупок; розрахунків, пов'язаних із календарем і годинником тощо.</p>	<p>Розвивати вміння працювати за зразком, вказівками вчителя, таблицями.</p> <p>Розвивати вміння самостійно виконувати навчальні завдання.</p> <p>Розвивати просторові уявлення.</p>

Модельна навчальна програма «Вступ до історії України та громадянської освіти»

Пояснювальна записка

Програма укладена відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 898 від 30 вересня 2020 року та наказу Міністерства освіти і науки України № 1317 від 07 грудня 2021 року «Про затвердження типової освітньої програми для 5-10 (11) класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами».

Програма навчального предмета «Вступ до історії України та громадянської освіти» спрямована на підготовку здобувачів освіти до сприйняття громадянських та історичних знань як важливої складової життя сучасного суспільства.

Метою навчального предмета «Вступ до історії України та громадянської освіти» є всебічний і гармонійний розвиток дитини з інтелектуальними порушеннями, виховання громадянина і патріота України, здійснення компетентнісного розвитку школяра означеної категорії, розвиток мисленнєвої діяльності, започаткування умов для саморозвитку дитини, здатної самореалізовуватися в сучасному інформаційному світі та брати участь у житті демократичного суспільства, формування здатності до практичного і творчого використання набутих компетентностей; сприяння становленню її світогляду та збагаченню культури.

Навчальний предмет відноситься до адаптаційного циклу базової середньої освіти, що обумовлює його місце в системі шкільної громадянської та історичної освіти. «Вступ до історії України та громадянської освіти» є пропедевтичним курсом і має сприяти успішній адаптації школярів із порушеннями інтелектуального розвитку до умов і вимог нового освітнього середовища, від початкової до базової середньої освіти; знайомити здобувачів освіти зі світом родинної та шкільної історії, з методами вивчення минулого, показувати на елементарному рівні основи розвитку суспільства.

У процесі вивчення навчального предмета «Вступ до історії України та громадянської освіти» актуальності набуває наступність між початковою й базовою середньою освітою, доступність вимог до обов'язкових результатів

навчання здобувачів освіти, урахування особливостей їхнього інтелектуального та психофізичного розвитку, специфіки розвитку емоційно-вольової та мотиваційної сфер, вікових особливостей тощо.

Навчальний предмет «Вступ до історії України та громадянської освіти» має інтегрований характер. Ознайомлення з історичним процесом відбувається на основі органічного поєднання окремих епізодів всесвітньої історії та історії України.

Програма курсу ґрунтується на таких ціннісних орієнтирах, як гідність і повага до особистості, ідентичність, цілісний світогляд, гармонійний розвиток, доброчесність, співпраця, любов до Батьківщини та рідного краю, української культури, активна громадянська позиція.

Програма складається з пояснювальної записки та основної частини. Структурно основна частина диференціюється на чотири компоненти: «Пропонований зміст навчального предмета/інтегрованого курсу», «Види навчальної діяльності», «Очікувані результати навчання» та «Спрямованість корекційно-розвиткової роботи».

Перша складова основної частини містить змістове наповнення навчального предмета, який складається у 5-6 класах з шести частин (5 клас – вступ, чотири розділи та узагальнення до курсу; 6 клас – повторення, чотири розділи та узагальнення до курсу). Друга складова основної частини включає орієнтовні приклади навчальної діяльності, які допоможуть вчителю ефективно побудувати освітньо-корекційний процес. Третя складова основної частини містить орієнтовні результати навчання в поєднанні з тим, що необхідно знати та вміти здобувачам освіти для формування в них компетентнісного потенціалу і наскрізних умінь відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти. Четверта складова основної частини визначає орієнтовну корекційно-розвиткову складову роботи з дітьми із порушеннями інтелекту на уроках навчального предмета «Вступ до історії України та громадянської освіти» у 5-6 класах.

Програма не містить розподілу навчальних годин за темами. У межах річної кількості годин учитель самостійно визначає час для роботи над кожною темою програми, не порушуючи пропонованого змісту навчального предмета. Для систематизації та узагальнення вивченого матеріалу школярами з порушеннями інтелекту, програма передбачає проведення відповідних уроків. Учитель має широкі можливості для наповнення навчальної роботи відповідним

змістом, у виборі форм і методів роботи. Передумовою ефективного навчання зазначеної категорії дітей є врахування особливостей пізнавального розвитку кожного школяра, чергування різних форм навчальної діяльності учнів.

Результати навчально-пізнавальної діяльності зорієнтовані на формування відповідних ключових і предметних компетентностей, визначених Державним стандартом.

По закінченню курсу в здобувачів освіти з інтелектуальними порушеннями повинні бути сформовані первинні знання про розвиток особи, громади, суспільства, способи дослідження минулого, про життя предків і сучасних людей, культурну спадщину українського народу, шанобливе ставлення до пам'яток матеріальної та духовної культури, охорону довкілля й раціональне використання природних ресурсів, значення історії для сучасного суспільства.

5 клас Структура

курсуВступ.

Розділ I. Людина і сім'я. Людина та громада.

Розділ II. Час і простір.

Розділ III. Джерела пізнання минулого і сучасного.

Розділ IV. Історія навколо нас.

Узагальнення до курсу.

Основна частина

Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
Вступ			
Я та інші. Що я знаю про себе.	Пояснення, бесіда, коментоване читання тексту, перегляд і обговорення тематичного відео (занаявності), самопредставлення учнів.	Учень/учениця: – називає власне прізвище, ім'я, по батькові, розповідає про членів своєї родини, називає їхні імена (по можливості прізвища та по батькові, професії та вид діяльності); – називає адресупроживання; – за допомогою вчителя розповідає про власні інтереси, спосіб життя.	Формування позитивного емоційного ставлення до вивчення навчального предмета. Розвиток пізнавальної активності на основі ознайомлення учнів з новим навчальним предметом.
Розділ І. Людина і сім'я. Людина та громада			
Людина і сім'я.	Пояснення в поєднанні з проблемним, інформаційним і ілюстративним викладом навчального матеріалу. Перегляд та обговорення тематичного відео	Учень/учениця: – називає власне прізвище, по можливості, прізвища найближчих родичів (бабусь, дідусів, дядьків, тіток); – знає імена членів сім'ї;	Формування уявлень про сім'ю, членів родини, їхні обов'язки, про правила поведінки дитини в сім'ї. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі складання розповіді про

	сюжетних картин (за наявності). Бесіда, обмін думками. Дидактичні ігри.	<ul style="list-style-type: none"> – розповідає, як утворюються сім'ї; – за допомогою вчителя розповідає про обов'язки членів сім'ї; – розповідає про власну допомогу батькам (іншим членам сім'ї); – поважає гідність інших осіб; – за допомогою вчителя розповідає про правила поведінки дитини в сім'ї. 	сім'ю та її членів. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування власного прізвища, імен та прізвищ найближчих родичів. Виховання поважного відношення до членів родини, формування позитивного відношення до трудових обов'язків молодших членів сім'ї.
Історія мого роду. Родовід.	Пояснення з елементами бесіди, пояснення з опорою на наочність, індивідуальна робота.	Учень/учениця: <ul style="list-style-type: none"> – за допомогою вчителя, знає, як знайти інформацію про предків (розповіді членів родини, перегляд сімейного фотоальбому, відео, пошук інформації в мережі Internet); – працює з фотографіями із сімейного фотоальбому; – за допомогою вчителя (батьків) складає родинне дерево. 	Формування уявлень про рід, його історію, родовід. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування інформації про членів родини. Розвиток уваги під час перегляду фотоальбомів, відеозаписів тощо. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі складання розповідей про членів родини, історію роду. Розвиток логічного

			<p>мислення шляхом встановлення причинно-наслідкових зв'язків і визначення родинних стосунків.</p> <p>Розвиток просторової орієнтації у процесі знаходження на карті місця проживання предків.</p> <p>Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі створення родоводу.</p> <p>Виховання поважного ставлення до членів сім'ї.</p>
Родинні традиції і пам'ятки.	Розповідь, пояснення в поєднанні з ілюстративним викладом навчального матеріалу. Перегляд та обговорення тематичного відео, сюжетних картин (за наявності). Бесіда, обмін думками. Дидактичні ігри.	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розповідає про родинні традиції (святкування днів народження членів сім'ї, відзначення релігійних свят тощо); – називає сімейні пам'ятки (фотографії, ордени й медалі, листи, вишиті рушники, картини, особисті речі членів родини тощо); – за допомогою навідних запитань вчителя 	<p>Формування уявлень про родинні традиції і пам'ятки (реліквії).</p> <p>Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування назв релігійних свят, родинних традицій.</p> <p>Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації.</p> <p>Формування причинно-наслідкових зв'язків між діями предків і</p>

		розповідає	збереженням
		про родинні пам'ятки.	сімейних реліквій. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі складання розповіді прородинні традиції і пам'ятки. Розвиток уваги під час роботи з наочними посібниками, сімейнимипам'ятками.
Громада. Різновиди людських громад.	Пояснення, бесіда з елементами обговорення. Коментоване читання і обговорення тексту. Перегляд та обговорення медіа-продуктів про різновиди людських громад.	Учень/учениця: – за допомогою вчителя визначає відмінності й особливості різних видів громад; – розуміє принцип формування людських громад на основі релігії, спільних інтересів, місця проживання, гендерного підходу тощо; – усвідомлює роль громади в житті людини / дитини.	Формування уявлень про різновиди людських громад. Корекція процесів пам'яті на основі вивчення теми. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток усного зв'язного монологічного мовлення у процесі розповіді про людські громади. Розширення активного словника учнів. Розвиток мислення на основі диференціації громад заознаками.

Шкільна громада.	Пояснення з елементами бесіди. Розповідь. Групове	Учень/учениця: – за допомогою вчителя	Формування уявлень про шкільні громади.
	обговорення. Наведення прикладів шкільного самоврядування та власної участі в житті шкільної громади.	розуміє сутність шкільного самоврядування; – власну поведінку й діяльність здійснює з урахуванням інтересів класу та інших спільнот; – приймає активну участь в житті класу; – приймає активну участь у громадській, спортивній, трудовій та іншій діяльності закладу освіти.	Розвиток і корекція пам'яті на основі роботи з вивченими поняттями. Формування причинно-наслідкових зв'язків між діями окремого учня й класу. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі розповіді про шкільну громаду. Розвиток просторової орієнтації під час екскурсії по школі, розповіді про розташування кімнат де відбуваються заняття класів і гуртків. Розвиток зорової пам'яті. Виховання відповідальності за власні дії.
Територіальна громада .Самоврядування.	Пояснення з елементами бесіди. Групове обговорення. Коментоване читання і обговорення тексту. Формулювання запитань до тексту. Наведення прикладів	Учень/учениця: – за допомогою вчителя визначає відмінності й особливості способу життя людей в міській та сільській громадах; – за допомогою вчителя	Формування і корекція уявлень про територіальну громаду та самоврядування. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування вивчених понять. Розвиток логічного

	<p>пов'язаних із життєдіяльністю місцевих громад та самоврядуванню них.</p>	<p>усвідомлює важливість та особливості самоврядування в міській та сільській громадах; – усвідомлює роль місцевого самоврядування в житті кожної людини.</p>	<p>мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків. Розвиток узагальнюючого мислення при визначенні відмінностей і особливостей способу життя людей в міській та сільській громадах. Розвиток усного зв'язного мовлення під час розповідей про функціонування територіальних громад та самоврядування. Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі виконання завдань у зошиті. Виховання любові до України, рідного краю.</p>
<p>Україна – наша Батьківщина.</p>	<p>Розповідь, пояснення в поєднанні з ілюстративним викладом навчального матеріалу. Перегляд та обговорення тематичного відео, сюжетних картин (за наявності). Бесіда.</p>	<p>Учень/учениця: – знає назву держави, називає столицю України, рідний населений пункт; – за допомогою вчителя називає інші міста держави, найбільші річки, гори України, моря, які омивають</p>	<p>Формування уявлень про Україну. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування назв в географічних і природних об'єктів. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі</p>

		<p>береги нашої країни; – за допомогою вчителя або з опорою на карту називає сусідні до України держави.</p>	<p>складання розповіді про Україну. Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи з картою. Виховання поважного ставлення до культурної спадщини України, бережного відношення до природних багатств України.</p>
Державні символи України.	<p>Пояснення, бесіда з елементами обговорення. Коментоване читання і обговорення тексту. Перегляд та обговорення тематичних медіа-продуктів.</p>	<p>Учень/учениця: – називає (вказує) державні символи України. – за допомогою вчителя розповідає значення кольорів національного прапора; – за допомогою вчителя виразно декламує гімн України (читає гімн України).</p>	<p>Формування уявлень про державні символи України. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування назв державних символів. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі виразного читання гімну України, складання розповіді про державні символи України. Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі зображення державних</p>

			х символів України. Виховання поважного
			ставлення до державної символіки.

<p>Людство як велика спільнота.</p>	<p>Пояснення в поєднанні з проблемним, інформаційним і пояснювально-ілюстративним викладом навчального матеріалу. Перегляд та обговорення тематичного відео , сюжетних картин тощо. Бесіда, обмін думками.</p>	<p>Учень/учениця: – усвідомлює існування різних народів і країн на планеті; – за допомогою вчителя показує на карті сусідні держави; – за допомогою вчителя розуміє різницю між народами на основі відмінності мов, культур, вірувань тощо; – за допомогою вчителя усвідомлює відмінності в способах життя різних народів.</p>	<p>Формування уявлень про людство як спільноту. Розвиток мислення на основі усвідомлення особливостей способів життя різних народів. Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи з картою. Виховання бережності до матеріальних і духовних надбань попередніх поколінь.</p>
<p>Перші людські спільноти.</p>	<p>Коментоване читання і обговорення тексту. Пояснення з елементами бесіди. Розповіді за сюжетними картинками . Перегляд та обговорення тематичного відео.</p>	<p>Учень/учениця: – за допомогою вчителя розповідає про спосіб життя первісних людей, їхній побут, звичаї.</p>	<p>Формування уявлень про життя первісних людей. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування вивчених понять. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі складання розповідей про заняття перших людських</p>

			<p>спільнот.</p> <p>Розвиток логічного мислення шляхом встановлення причинно-наслідкових зв'язків.</p> <p>Розвиток просторової орієнтації у процесі знаходження на карті місця стоянок первісних людей.</p> <p>Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі малювання знарядь праці й зброї первісних людей.</p> <p>Виховання любові до Батьківщини.</p>
Життя людей у міській та сільській громадах в минулому й тепер.	<p>Пояснення з елементами бесіди.</p> <p>Коментоване читання і обговорення тексту. Наведення прикладів пов'язаних із життєдіяльністю людей у міській та сільській місцевостях.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – визначає відмінності й особливості способу життя людей в міській та сільській громадах; – за допомогою вчителя розповідає про життя людей у міській та сільській місцевості в минулому; – за допомогою вчителя визначає різницю способу життя в місті в минулому й 	<p>Формування уявлень про життя людей у міській та сільській громадах в різні часи.</p> <p>Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування нових понять.</p> <p>Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації.</p> <p>Формування причинно-наслідкових зв'язків на</p>

		<p>тепер; – за допомогою вчителя визначає різницю способу життя в селі в минулому й тепер.</p>	<p>усвідомлення способу життя в міській та сільській громадах. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі складання розповіді про життя в міській та сільській громадах. Розвиток мислення та процесів порівняння шляхом аналізу діяльності мешканців у міській та сільській громадах. Розвиток уваги під час роботи з наочною. Виховання поваги до мешканців міст і сільської місцевості.</p>
<p>Систематизація та узагальнення знань і вмінь з розділу.</p>	<p>Бесіда, обмін думками. Індивідуальна робота. Дидактичні вправи. Виконання тестових завдань.</p>	<p>Учень/учениця: – називає власне прізвище, ім'я, по батькові, розповідає про членів своєї родини, називає їхні імена (по можливості прізвища та по батькові, професії та вид діяльності); – за допомогою вчителя</p>	<p>Розвиток і корекція уявлень про людину і сім'ю, про різні громади та місце людини в ній. Розвиток мислення на основі усвідомлення вивчених понять, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.</p>

		<p>розповідає про власні інтереси, спосіб життя;</p> <ul style="list-style-type: none"> – за допомогою вчителя розповідає про обов'язки членів сім'ї; – розповідає про родинні традиції (святкування днів народження членів сім'ї, відзначення релігійних свят тощо); – за допомогою вчителя визначає відмінності й особливості різних видів громад; – за допомогою вчителя визначає відмінності й особливості способу життя людей в міській та сільській громадах; – знає назву держави, називає столицю України, рідний населений пункт; – називає (вказує) державні символи України; – усвідомлює існування різних народів і країн на планеті. 	<p>Розвиток і корекція пам'яті на основі вивчення понять, символів та імен.</p> <p>Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації.</p> <p>Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі складання розповідей з тем розділу.</p> <p>Збагачення активного і пасивного словника авивченими поняттями.</p> <p>Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи із картою України, Європи.</p> <p>Виховання любові до Батьківщини і рідного краю, вольових та моральних рис характеру, почуття вдячності попереднім поколінням за збереження національної ідентичності, загальноукраїнських та</p>
--	--	--	---

			сімейних традицій.
--	--	--	--------------------

Розділ II. Час і простір

<p>Історія як наука.</p>	<p>Пояснення, бесіда, коментоване читання тексту, перегляд і обговорення тематичного відео (за наявності). Дидактичні ігри.</p>	<p>Учень/учениця: – усвідомлює необхідність вивчення історії; – розуміє різницю життя людей в різні історичні періоди (одяг, знаряддя праці, культура тощо); – за допомогою вчителя розповідає про способи життєдіяльності предків у різні часові епохи; – за допомогою вчителя використовує пошукові системи для отримання необхідної історичної інформації.</p>	<p>Формування уявлень про історію як науку. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування поняття «Історія». Розвиток усного зв'язного мовлення на основі свідомого відтворення навчального матеріалу. Збагачення активного словника шляхом використання вивчених понять під час відповіді. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток уваги під час роботи з наочністю. Розвиток активності і самостійності при виконанні навчальних завдань, роботи з підручником. Виховання любові до Вітчизни, минулого українського народу.</p>
--------------------------	---	---	---

Відлік часу в історії.	Пояснення з елементами	Учень/учениця:	Формування і корекція

	<p>бесіди. Індивідуальна робота (заповнення хронологічної таблиці, робота зі стрічкою часу, розв'язування хронологічних задач. Дидактичні ігри.</p>	<p>– за допомогою вчителя усвідомлює відмінність між календарним та історичним часом; – за допомогою вчителя пояснює різницю між одинацями вимірювання історичного часу і співвідносить їх (рік – половина століття – століття); – за допомогою вчителя розташовує події у хронологічній послідовності, заповнює хронологічну таблицю; – користується стрічкою часу; – устанавлює послідовність історичних подій за допомогою стрічки часу; – за допомогою вчителя встановлює тривалість історичних подій, явищ і процесів та їх віддаленість одних від одного.</p>	<p>уявлень про відлік часу в історії. Розвиток мислення шляхом визначення хронологічній послідовності, встановлення тривалості та послідовності історичних подій. Розвиток свідомого сприйняття образно -вербальної інформації. Розвиток уваги на основі роботи з наочно- дидактичними матеріалами. Збагачення активного словника історичними термінами. Розвиток усного зв'язного діалогічного мовлення у процесі спілкування з теми яка вивчається. Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі роботи у зошиті та зі стрічкою часу.</p>
<p>Географічне розташування</p>	<p>Пояснення з елементами</p>	<p>Учень/учениця:</p>	<p>Формування і корекція</p>

<p>історичних об'єктів.</p>	<p>бесіди. Індивідуальна робота(робота з історичним атласом, адміністративно-територіальною картою України, контурною картою). Дидактичні ігри. Дидактичні вправи навизначення розміщення історико-географічного об'єкта відносно сторін світу.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – розуміє відмінності між історичною, контурною та географічною картами; – розуміє відносно сталі та змінні історико-географічні об'єкти карти; – визначає розміщення історико-географічного об'єкта відносно сторін світу; – за допомогою вчителя розуміє та користується умовними позначеннями карти; – знаходить на історичній карті об'єкти вивчення; – за допомогою вчителя (під контролем вчителя) позначає історико-географічні об'єкти на контурній карті. 	<p>уявлень про географічне розташування історичних об'єктів.</p> <p>Розвиток уваги та уяви під роботи з картами та наочно-дидактичними посібниками. Розвиток і корекція пам'яті на основі запам'ятовування сторін світу, назв історико-географічних об'єктів.</p> <p>Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації.</p> <p>Розвиток узагальнюючого мислення при заповненні таблиць.</p> <p>Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи з картами.</p> <p>Формування причинно-наслідкових зв'язків на основі встановлення зв'язку природних умов і способу життя .</p> <p>Розвиток пізнавального інтересу до вивчення</p>
-----------------------------	---	---	---

			походження назв міст, сіл та

			інших географічних об'єктів.
Мій населений пункт на картах впродовж історії.	Пояснення з елементами бесіди. Індивідуальна робота (робота з історичними картами, адміністративно-територіальною картою України). Дидактичні вправи.	Учень/учениця: – за допомогою вчителя розуміє плинність історичних процесів та їх відображення на історичній карті; – визначає розміщення свого населеного пункту відносно сторін світу; – за допомогою вчителя розуміє та користується умовними позначеннями карти; – знаходить на різних історичних картах свій населений пункт.	Формування уявлень про розташування свого населеного пункту на картах впродовж історії; Розвиток зорової пам'яті у процесі роботи з історичними картами і образною наочністю. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток когнітивних здібностей при встановленні причинно-наслідкової зв'язків. Розвиток усного зв'язного мовлення під час розповідей про свій населений пункт на різних картах. Розвиток просторової орієнтації та уяви під час роботи з історичними картами. Розвиток уваги у процесі роботи з наочністю.

			Виховання любові до рідного краю, свого населеного пункту.
Середовище та його вплив на людину.	Коментоване читання і обговорення тексту. Пояснення з елементами бесіди. Дидактичні вправи на встановлення залежності між природним середовищем і заняттями людей. Наведення прикладів впливу діяльності людини на навколишнє середовище.	Учень/учениця: – за допомогою вчителя розуміє вплив природного середовища (клімат, географічне розташування, доступ до природних ресурсів) на заняття людей, спосіб ведення ними господарства, соціальний устрій тощо; – за допомогою вчителя наводить приклади впливу діяльності людини на навколишнє середовище в часі і просторі, взаємодію людини та природи.	Формування уявлень про середовище та його вплив на людину. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування вивчених понять. Розвиток елементів логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків. Розвиток усного зв'язного мовлення під час висвітлення тем, які вивчаються. Розвиток просторової орієнтації та уваги у процесі роботи з наочними посібниками та історичними картами. Виховання любові до України.
Систематизація та узагальнення знань і вмінь з розділу	Бесіда, обмін думками. Індивідуальна	Учень/учениця: – розуміє різницю життя людей в різні історичні	Розвиток і корекція уявлень про історичний час і простір.

	робота. Дидактичні вправи.		
--	-------------------------------	--	--

	<p>Виконання тестових завдань.</p>	<p>періоди; – за допомогою вчителя пояснює різницю між одиницями вимірювання історичного часу і співвідносить їх (рік – половина століття – століття); – за допомогою вчителя розташовує події у хронологічній послідовності, заповнює хронологічну таблицю; – користується стрічкою часу; – устанавлює послідовність історичних подій за допомогою стрічки часу; – визначає розміщення історико-географічного об'єкта відносно сторін світу; – знаходить на історичній карті та територіально-адміністративній картах України найбільші міста держави (на вибір вчителя),</p>	<p>Розвиток мислення на основі усвідомлення вивчених понять, встановленн я причинно-наслідкових зв'язків. Розвиток і корекція пам'яті на основі вивчення понять, назв історико-географічних об'єктів. Розвиток свідомого сприйняття образно -вербальної інформації. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі складання розповідей з тем розділу. Збагачення активного і пасивного словник авивченими поняттями. Розвиток просторово ї орієнтації у процесі роботи з різноманітними картами. Виховання любові до Батьківщини, рідного краю, свого населеного пункту.</p>
--	------------------------------------	--	---

		свій населений пункт; – за допомогою вчителя розуміє вплив природного середовища на заняття людей і спосіб ведення ними господарства.	
Розділ III. Джерела пізнання минулого і сучасного			
Джерела інформації. Звідки люди пізнають інформацію?	Пояснення з елементами бесіди. Обговорення, порівняння, вирішення проблемних питань, евристична бесіда. Робота з текстовими, аудіо та відео джерелами інформації.	Учень/учениця: – за допомогою вчителя застосовує поняття «джерело інформації»; – називає найбільш популярні джерела інформації на сучасному етапі розвитку суспільства; – за допомогою вчителя використовує пошукові системи для отримання інформації, дізнається значення незнайомих слів	Формування уявлень про джерела інформації. Збагачення активного і пасивного словника авивченими поняттями. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі розповіді про джерела інформації. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування алгоритму дій з пошуку інформації.
Усні джерела.	Пояснення з елементами бесіди. Коментоване читання усних історичних джерел. Прослуховування Аудіо файлів з історичними піснями. думами, легендами	Учень/учениця: – розуміє значення усних джерел у формуванні уявлень про життя людей у минулі часи; – за допомогою вчителя критично осмислює легенди,	Формування уявлень про усні джерела. Розвиток і корекція вмінь критично осмислювати усні джерела інформації. Розвиток свідомого сприйняття образно-

	тощо. Перегляд інтерв'ю		
	учасників історичних подій. Перегляд народних казок.	перекази, історичні пісні та думи; – за допомогою вчителя використовує пошукові системи для знаходження потрібної інформації та усних історичних джерел.	вербальної інформації. Розвиток уваги у процесі роботи з адаптованими історичними усними джерелами. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі відповідей на основі вивченого матеріалу. Розвиток емоційного ставлення до почутого та прочитаного. Формування ціннісного ставлення до надбань духовної культури українського народу.

<p>Речові джерела.</p>	<p>Розповідь. Пояснення. Бесіда. Дослідження матеріальних джерел під час екскурсії до музею або на прикладі їхніх зображень. Встановлення орієнтовного історичного періоду на основі опрацюванн я речового джерела. Створення розповіді про уявного власника речового</p>	<p>Учень/учениця: – розуміє значення речових джерел у формуванні уявлень про життя людей у минулі часи; – диференціює джерела на усні та речові; – пояснює значення понять «археологія» та «музей»; – за допомогою вчителя розповідає про речові</p>	<p>Формування уявлень про речові джерела. Розвиток і корекція мислення на основі вивченого матеріалу. Розвиток свідомого сприйняття образно -вербальної інформації. Розвиток уваги у процесі роботи з речовими джерелами.</p>
------------------------	---	--	---

	джерела.	джерела; – наводить прикладиречових джерел.	Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі відповідей на основі вивченого матеріалу. Збагачення словника шляхом використання понять «археологія» та «музей». Розвиток емоційного ставлення до почутого та прочитаного. Формування ціннісного ставлення до надбань матеріальної культури українського народу.
Писемні джерела.	Розповідь. Пояснення. Бесіда. Встановлення орієнтовного історичного періоду на основі опрацювання писемного джерела. Створення розповіді про події на основі опрацювання писемного джерела.	Учень/учениця: – розуміє значення писемних джерел у формуванні уявлень про життя людей у минулі часи; – диференціює джерела на усні, речові та писемні; – за допомогою вчителя розповідає про події на основі опрацьованого адаптованого історичного документу;	Формування уявлень про писемні джерела. Розвиток і корекція мислення на основі вивченого матеріалу. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток уваги у процесі роботи з адаптованими писемними джерелами. Розвиток усного зв'язного

		<ul style="list-style-type: none"> – за допомогою вчителя розповідає про писемні джерела; – наводить приклади писемних джерел. 	<p>мовлення у процесі відповідей на основі вивченого матеріалу.</p> <p>Збагачення словника шляхом використання вивчених понять.</p> <p>Розвиток емоційного ставлення до почутого та прочитаного.</p> <p>Формування ціннісного ставлення до надбань матеріальної та духовної культури українського народу.</p>
Аудіовізуальні джерела.	<p>Пояснення, перегляд фото -, кінодокументів, пам'яток образотворчого мистецтва, картин, малюнків.</p> <p>Встановлення орієнтовного історичного періоду на основі опрацювання аудіовізуальних джерел.</p> <p>Створення розповіді про події на основі опрацьованих аудіовізуальних джерел.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розуміє значення аудіовізуальних джерел у формуванні уявлень про життя людей у минулі часи; – за допомогою вчителя диференціює джерела на усні, речові писемні та аудіовізуальні; – за допомогою вчителя розповідає про події на основі опрацьованих пам'яток образотворчого 	<p>Формування уявлень про аудіовізуальні джерела.</p> <p>Розвиток і корекція мислення на основі вивченого матеріалу.</p> <p>Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації.</p> <p>Розвиток уваги у процесі роботи з адаптованими писемними джерелами.</p> <p>Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі</p>

		<p>мистецтва, фото і кінохроніки, мережі Internet та інших аудіовізуальних джерел;</p> <ul style="list-style-type: none"> – наводить приклади аудіовізуальних джерел; – за допомогою вчителя використовує пошукові системи для знаходження потрібної інформації. 	<p>відповідей на основі вивченого матеріалу.</p> <p>Збагачення словника шляхом використання вивчених понять.</p> <p>Розвиток емоційного ставлення до почутого та прочитаного.</p> <p>Формування ціннісного ставлення до надбань матеріальної та духовної культури українського народу.</p>
<p>Дослідження інформаційних джерел, їх реставрація та збереження.</p>	<p>Розповідь. Пояснення. Бесіда. Обмін думками. Перегляд та обговорення тематичних медіа-продуктів.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – за допомогою вчителя диференціює джерела інформації; – усвідомлює необхідність реставрації тих пам'яток історії, які цього потребують; – за допомогою вчителя розповідає про вивчення, реставрацію та збереження пам'яток історії; – називає місця зберігання джерел інформації 	<p>Формування уявлень про дослідження інформаційних джерел, їх реставрацію та збереження.</p> <p>Розвиток і корекція мислення на основі вивченого матеріалу.</p> <p>Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації.</p> <p>Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі відповідей на основі вивченого матеріалу.</p>

		(бібліотеки, музеї, архіви, медіатеки); – усвідомлює значення історичних джерел інформації та необхідності бережливого відношення до них.	Розвиток уваги у процесі роботи з наочними, дидактичними та відеоматеріалами. Збагачення словника шляхом використання вивчених понять. Виховання бережливого ставлення до матеріальної культури нашого народу.
Систематизація та узагальнення знань і вмінь з розділу.	Бесіда, обмін думками. Індивідуальна робота. Дидактичні вправи. Виконання тестових завдань.	Учень/учениця: – за допомогою вчителя диференціює джерела на усні, речові писемні та аудіовізуальні; – за допомогою вчителя наводить приклади джерел інформації; – за допомогою вчителя використовує пошукові системи для отримання інформації.	Розвиток і корекція уявлень про джерела пізнання минулого та сьогодення. Розвиток мислення на основі усвідомлення вивчених понять, встановленн япричинно-наслідкових зв'язків. Розвиток і корекція пам'яті на основі вивчення понять, конкретних прикладі в усних, речових, писемних та аудіовізуальних джерел. Розвиток і корекція усного зв'язного мовлення у процесі

			складанн ярозповідей з тем розділу.
			Збагачення активного і пасивного словника вивченими поняттями. Виховання любові до Батьківщини, надбан ь духовної та матеріальної культури нашого народу.
Розділ IV. Історія навколо нас			

<p>Музей як місце зберігання та вивчення пам'яток історії.</p>	<p>Розповідь з опорою на наочні посібники. Коментоване читання навчального тексту. Перегляд та обговорення тематичних медіа-продуктів. Бесіда. Обмін думками.</p>	<p>Учень/учениця: – за допомогою вчителя розуміє різновиди музеїв (художні, історичні, краєзнавчі та інші); – усвідомлює значення музеїв для розуміння історії сучасною людиною; – за допомогою вчителя називає найбільші музеї України; – за допомогою вчителя розповідає про місцеві музеї, шкільний музей, музейнукімнату тощо.</p>	<p>Розвиток і корекція уявлень про музеї та їхнє функціональне призначення. Розвиток уваги і зорової пам'яті у процесі роботи з наочними посібниками. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток когнітивних здібностей при встановленні причинно-наслідкових залежностей. Розвиток усного зв'язного мовлення під час розповідей про музеї. Розширення активного словника у процесі бесід, розповідей, опису,</p>
			<p>характеристик, пояснен ьнавчального матеріалу. Виховання любові до історії Батьківщини.</p>

<p>Історія у географічних назвах. Топоніміка.</p>	<p>Пояснення з елементами бесіди. Обмін думками. Перегляд та обговорення тематичних аудіовізуальних матеріалів.</p>	<p>Учень/учениця: – за допомогою вчителя пояснює походження назви «Україна»; – пояснює значення свого імені; – за допомогою вчителя пояснює походження назви столиці, обласного центру, рідного населеного пункту, вулиць, урочищ, водойм тощо; – за допомогою вчителя використовує пошукові системи для отримання інформації.</p>	<p>Формування уявлень про топоніміку. Розвиток пам'яті на основі вивчення нових понять, назв історико-географічних об'єктів. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток уваги у процесі роботи із наочно-дидактичними посібниками. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі пояснення походження географічних назв. Розширення активного словника учнів шляхом застосування вивчених понять під час відповідей. Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі роботи у зошиті та розв'язання</p>
---	---	--	---

			дидактичних завдань.
Пам'ятка архітектури як джерело історико-культурної інформації.	Пояснення з елементами бесіди. Коментоване читання навчального тексту. Обмін думками. Перегляд та обговорення тематичних аудіовізуальних матеріалів.	Учень/учениця: – за допомогою вчителя називає найбільш відомі національні пам'ятки архітектури; – за допомогою вчителя пов'язує пам'ятки архітектури з місцями їх розташування; – усвідомлює цінність пам'яток архітектури та необхідність їх збереження і подальшого вивчення; – за допомогою вчителя використовує пошукові системи для отримання потрібної інформації.	Формування і корекція уявлень про пам'ятки архітектури. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування нових понять, назв відомих українських пам'яток архітектури. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі складання розповідей про важливість пам'яток архітектури. Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі виконання дидактичних завдань у зошиті. Виховання любові до Батьківщини, бережливого ставлення до матеріальної культури українського народу.

<p>Пам'ятка історії як місце важливої історичної події.</p>	<p>Пояснення в поєднанні зілюстративним викладом навчального матеріалу. Перегляд та обговорення</p>	<p>Учень/учениця: – за допомогою вчителя розуміє змістове наповнення поняття «пам'ятка історії»</p>	<p>Формування уявлень пропам'ятки історії. Розвиток пам'яті на основі вивчення назв найбільш</p>
	<p>тематичного відео , сюжетних картин. Бесіда, обмін думками. Дидактичні вправи.</p>	<p>(місця, пов'язані з важливими історичними подіями, з життям та діяльністю відомих осіб, культурою та побутом народів, місця окремих або масових поховань, місця бойових дій тощо); – за допомогою вчителя називає найбільш значні пам'ятки історії України; – за допомогою вчителя називає місцеві пам'ятки історії України.</p>	<p>відомих пам'ятки історії України. Розвиток свідомого сприйняття образно -вербальної інформації. Розвиток уваги у процесі роботи із наочно-дидактичними посібниками. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі розповідей про пам'ятки історії. Розширення активного словника учнів шляхом застосування вивчених понять під час відповідей. Виховання любові до Батьківщини, бережливого ставлення до пам'яток історії.</p>

<p>Пам'ятники як споруди увічнення пам'яті про людей та важливі події.</p>	<p>Пояснення в поєднанні з ілюстративним викладом навчального матеріалу . Перегляд та обговорення зображень найбільш відомих пам'ятників України та регіону. Бесіда, обмін</p>	<p>Учень/учениця: – за допомогою вчителя розуміє різницю між поняттями «пам'ятка історії» та «пам'ятник»; – з опорою на наочність називає відомі пам'ятники</p>	<p>Формування уявлень про пам'ятники. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток уваги у процесі роботи із наочно-</p>
	<p>думками.</p>	<p>столиці, обласного центру, рідного населеного пункту.</p>	<p>дидактичними посібниками. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі розповідей про пам'ятники історії. Розширення активного словника учнів шляхом застосування вивчених понять під час відповідей. Виховання любові до Батьківщини, бережливого ставлення до пам'ятників як споруд увічнення пам'яті про людей та важливі події.</p>

<p>Систематизація та узагальнення знань і вмінь з розділу.</p>	<p>Бесіда, обмін думками. Індивідуальна робота. Дидактичні вправи. Виконання тестових завдань.</p>	<p>Учень/учениця: – усвідомлює значення музеїв для розуміння історії сучасною людиною; – за допомогою вчителя називає найбільші музеї України; – за допомогою вчителя пояснює походження назви столиці, обласного центру, рідного населеного пункту; – з опорою на наочність називає найбільш відомі</p>	<p>Розвиток і корекція уявлень про діяльність музеїв, про пам'ятки архітектури, пам'ятки історії та пам'ятники. Розвиток мислення на основі усвідомлення вивчених понять, встановленн япричинно-наслідкових зв'язків. Розвиток і корекція пам'яті на основі вивчення понять. Розвиток і корекція усного</p>
		<p>пам'ятники, пам'ятки архітектури та історії.</p>	<p>зв'язного мовлення у процесі складанн ярозповідей з тем розділу. Збагачення активного і пасивного словник авивченими поняттями. Виховання патріотичних почуттів до Батьківщини.</p>
Узагальнення до курсу			
<p>Систематизація та узагальнення знань і вмінь з курсу «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас»</p>	<p>Бесіда. Індивідуальна робота. Виконання тестових завдань.</p>	<p>Учень/учениця: – за допомогою вчителя розповідає про власні інтереси, спосіб життя, обов'язки членів сім'ї,</p>	<p>Розвиток і корекція уявлень на основі вивченого матеріалу в 5 класі. Розвиток мислення на основі узагальнення вивченого</p>

	<p>розповідає про родинні традиції; – знає назву держави, називає столицю України, рідний населений пункт, називає (вказує) державні символи України; – знаходить на історичній карті та територіально-адміністративній картах України столицю, найбільші міста держави, свій населений пункт;</p>	<p>матеріалу в 5 класі. Збагачення активного і пасивного словника вивченими поняттями. Розвиток і корекція пам'яті на основі вивчення понять в курсі «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас». Розвиток і корекція усного зв'язного мовлення у процесі складання розповідей з тем</p>
	<p>– за допомогою вчителя розуміє сутність усних, речових, писемних і аудіовізуальних джерел і диференціює їх; – за допомогою вчителя пояснює походження назви столиці, обласного центру, рідного населеного пункту; – з опорою на наочність називає найбільш відомі пам'ятки архітектури та історії.</p>	<p>навчального курсу. Розвиток пізнавальної активності, мотивації до вивчення курсу «Вступ до історії України та громадянської освіти». Виховання любові до України, українського народу, родини, батьків.</p>

Пояснювальна записка до навчального плану

Навчальний план розроблено з урахуванням вимог Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Постанови Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти», постанови Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 року № 607 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами», Концепції Нової української школи, стратегії Національної доктрини розвитку освіти України, положень Концепції загальної середньої освіти, Державної національної програми "Освіта України XXI століття", Постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення строку навчання у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку» від 23 квітня 2003 р. № 585 (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 26.01.2016 № 753), Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 221, за Типовими освітніми програмами, затвердженими:

- наказом Міністерства освіти і науки України від 01.12.2021 № 1317 «Про затвердження типової освітньої програми для 5 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами»

Структура навчального року

Режим роботи закладу п'ятиденний, заняття проводяться в одну зміну, тривалість уроків:

у 5 класі- 45 хвилин.

Тривалість перерв - 15 хвилин, великої перерви – 25 хвилин.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про повну загальну середню освіту» 2022/2023 навчальний рік розпочинається святом - День знань - і закінчується не пізніше 1 червня.

Навчальні заняття організовуються за семестровою системою:

I семестр- з 1 вересня до 29 грудня;

II семестр - з 10 січня до 31 травня.

Впродовж навчального року для учнів проводяться канікули:

осінні - з 24 жовтня до 30 жовтня;

зимові- з 01 січня по 09 січня 2023 року;

весняні - з 20 березня до 26.03.2023 року.

Навчання та виховання учнів здійснюється українською мовою.

З урахуванням місцевих особливостей, кліматичних умов за погодженням з Департаментом освіти і науки можуть змінюватися структура навчального року та графік учнівських канікул.

Зарахування дітей до здійснюється відповідно до Порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів загальної середньої освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 01.08.2018 № 831. А важливою передумовою для цього є визначення готовності та здатності дитини працювати за навчальним навантаженням спеціальної школи.

Під час освітнього, корекційно-розвиткового процесу учителі, вихователі несуть персональну відповідальність за життя і здоров'я дітей, створюють сприятливі умови відпочинку та змістовного дозвілля учнів на перервах, в позакласний час.

Планування освітньої, корекційно-розвиткової роботи здійснюється вчителем відповідно до кількості годин, відведених на навчальний предмет. Педагоги самостійно розподіляють програмний матеріал відповідно до годин, передбачених навчальними планами для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. З метою реалізації особистісно орієнтованої моделі навчання при складанні календарно - тематичного плану враховуються інтелектуальні особливості учнів класу, темп їх роботи та засвоєння навчального матеріалу, творчо використовуються чинні навчальні програми та підручники.

Вибір програмно-навчального забезпечення здійснюється вчителем відповідно до програм, підручників та навчальних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в загальноосвітніх навчальних закладах для навчання дітей з особливими потребами.

Освітній процес у школі спрямовується на максимально можливий розвиток ефективності корекційно - розвиткового впливу.

Особливості оцінювання навчальних досягнень учнів спеціальної школи:

Оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями інтелектуального розвитку школи II ступеня здійснюється за Критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів 5 - 10 класів з порушеннями інтелектуального розвитку (авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч та ін. - К., ІСП НАПН України , 2019

Використання годин інваріантної та корекційно - розвиткової частини

Години, виділені на інваріантну складову та корекційно - розвиткові заняття, використовуються без змін, повному обсязі.

Порядок вивчення окремих предметів **Трудове навчання**

Для занять з трудового навчання у 8 класі при наявності 8 і більше чоловік у класі, учні класу поділяються на дві групи (Наказ МОН України від 20.02.2002 №128).

Кількість годин трудового навчання у 8 класі визначається Типовим навчальним планом, затвердженим Міністерством освіти і науки України від 01.12.2021 року № 1317 «Про затвердження типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для учнів 8 класу з порушеннями інтелектуального розвитку»,

Фізичне виховання здійснюється на уроках фізичної культури, ритміки, заняттях з лікувальної фізкультури, під час ранкової гігієнічної гімнастики, фізпауз, фізхвилинок на підставі рекомендацій та висновків медичних працівників та під наглядом лікаря.

Заняття проводять вчителі, які мають відповідну фахову освіту .

Корекційно-розвиткова робота в закладі направлена на вирішення специфічних завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку учнів, впровадженням особистісно орієнтованих програм навчання та реабілітації за індивідуальним та диференційованим підходом і реалізується через навчальні предмети та курси:

«Розвиток мовлення», «Лікувальна фізкультура», «Ритміка», «Соціально-побутове орієнтування».

Спеціальні корекційні заняття з ЛФК проводяться вчителем ЛФК за спеціально розробленими індивідуальними комплексами з урахуванням форм і ступеня важкості захворювання дітей, відповідно до рекомендацій лікарів в другу половину дня, регламентуються розкладом. Для занять з ЛФК комплектуються групи згідно медичних показників учнів та наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128.

Спеціальні корекційні заняття з соціально-побутового орієнтування проводяться в другу половину дня, регламентуються розкладом .

Корекційні заняття з ритміки проводяться в другу половину дня, регламентуються розкладом.

Розвиток мовлення. Заняття проводяться групами та індивідуально, регламентуються окремим розкладом у другу половину дня. Групи (2-4 учні) комплектуються з урахуванням однорідності мовленнєвих порушень учнів. З учнями, які мають важкі порушення мови, проводяться індивідуальні заняття. Тривалість групових занять - 45 хвилин. Індивідуальних - 20 - 25 хвилин. При потребі проводяться фронтальні заняття.

На основі освітньої програми складено навчальний план відповідно до наказу МОН України від 01.12.2021 № 1317.

Освітню програму висвітлено на веб – сайті КЗ «Буднянська спеціальної школа» Вінницької обласної Ради <https://bydne-inter.e-schools.info>

ОБГОВОРЕНО ТА СХВАЛЕНО
на засіданні педагогічної ради
КЗ «Буднянська спеціальна школи»
Вінницької обласної Ради
29.08.2022 рік
Протокол № 1

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор
КЗ «Буднянська спеціальна школи»
Вінницької обласної Ради
Л.В. Осадчук
від 29.08.2022 р.

Навчальний план
комунального закладу «Буднянська спеціальна школа»
Вінницької обласної Ради
з навчанням українською мовою для дітей з інтелектуальними порушеннями
на 2022 – 2023 навчальний рік
5 клас

Освітні галузі	Предмети	Кількість годин на тиждень у класах
		5
Мовно-літературна	Українська мова	3
	Літературне читання	2
Математична	Математика	5
Природнича	Пізнаємо природу	2
Громадянська та історична	Вступ до історії України	1
Соціальна і здоров'язбережувальна	Здоров'я, безпека та добробут	1
Інформатична	Інформатика	2
Технологічна	Трудове навчання	6
Мистецька	Образотворче мистецтво	1
	Музичне мистецтво	1
Фізкультурна	Фізична культура	3
Разом:		27
Корекційно-розвиткова робота	Розвиток мовлення	4
	Лікувальна фізкультура	1
	Ритміка	1
	Соціально-побутове орієнтування	2
Гранично допустиме навчальне навантаження		25

Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.12.2021 року № 1317. Додаток 14

Заступник директора з НВР

С. Волкова